

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
2021-YL-027

KUŞADASI VE SÖKE EKOTURİZM AĞI ÜZERİNDEKİ
ÇEKİRDEK KÖYLERDE EKOKÖY HAREKETLİLİĞİNİN
İRDELENMESİ

Beyza ÇAKMAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Tendü Hilal GÖKTUĞ

AYDIN-2021

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimi almaya karar verip, öğrencisi olmak istediğimi söylediğim ilk günden bugüne, heyecanımı, hayallerimi ve çalışmalarımı destekleyen, emeğini asla ödeyemeyeceğim değerli hocam Doç. Dr. Tendü Hilal GÖKTUĞ' a teşekkür ederim.

Ayrıca EKODOSD başkanı Bahattin SÜRÜCÜ' ye, arazi çalışmalarım da yanımda olan sevgili Anıl ARAS' a, Kuşadası Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürü Ahmet TAŞKAN' a, Kuşadası Belediyesi Harita Teknikeri Berivan Mahi ARVAS' a, Eski Doğanbey Mahallesi Milli Park Ziyaretçi Tanıtım Merkezi trekking rehberi Nevzat CANKURT' a ve saygıdeğer Emel AKSOY' a, Güllübahçe Mahallesi muhtarı Yusuf ÇAM' a, muhtarlık memuru Necla Hanım' a ve saygıdeğer Necla ARTAR' a, KUŞAKK başkanı sevgili Nazlı Deniz KURUOĞLU' na ve Caferli Mahallesi muhtarı İsmail ARI' ya, Yaylaköy Mahallesi muhtarı Erhan YIKILMAZ' a, Kirazlı Mahallesi muhtarı Mehmet MERSİN' e, mahalle sakini sevgili Tülin GÖKÇEİMAM SAAT' e, Nihat FIRAT' a ve görüşme sağladığım tüm mahalle sakinlerine teşekkür ederim.

Hayatımdaki tüm iniş ve çıkışlarda, beni ben yapan her şeyde, ayrı kaldığımız yıllarda, yanımda olamadığımda da arkamda dağ gibi durduğunu bildiğim annem Güler ÇAKMAK' a, küçük ailemin parçaları ablam Ruken Şeyda TEKEOĞLU ve miniğim Elif ÇAKMAK' a teşekkür ve sevgilerimle, bu tezi *Ailem*' e ithaf ediyorum.

Beyza ÇAKMAK

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
RESİMLER DİZİNİ	xi
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xv
ÖZET	xvi
ABSTRACT	xvii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Turizm ve Sürdürülebilirlik	1
1.1.1. Turizm	2
1.1.2. Sürdürülebilirlik	3
1.1.3 . Sürdürülebilir Turizm	5
1.2. Ekoturizm	6
1.2.1. Ekoturizm Kavramı ve Amacı.....	6
1.2.2. Ekoturizmin İlkeleri ve Etkileri.....	8
1.2.3. Ekoturizm Uygulamalarına Örnekler	11
1.3. Eko-Köyler	23
1.3.1. Eko-köylerin Kavramı ve Amacı.....	23
1.3.2. Eko-köylerin İlkeleri ve Pozitif Etkileri	26
1.3.3. Eko-köy Uygulamalarına Örnekler	26
1.4. Ekoturizm ve Eko-köy İlişkisi.....	39
1.4.1. Ekoturizm Rotaları ve Çekirdek Köyler.....	39

2. KAYNAK ÖZETLERİ	41
2.1. Ekoturizm.....	41
2.2. Eko-köyler	43
2.3. Çekirdek Köyler.....	44
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	46
3.1. Materyal	46
3.1.1. Güllübahçe Mahallesi	47
3.1.2. Eski Doğanbey Mahallesi	48
3.1.3. Caferli Mahallesi.....	49
3.1.4. Yaylaköy Mahallesi	50
3.1.5. Kirazlı Mahallesi.....	51
3.2. Yöntem.....	52
4. BULGULAR.....	55
4.1. Güllübahçe Mahallesi	55
4.1.1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, konum;	55
4.1.2. Araç kullanımı ve kolay erişim;.....	57
4.1.3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi; .	58
4.1.4. İyi konut ve yaşam çevresi;	58
4.1.5. Sağlıklı sosyal ekoloji;.....	59
4.1.6. Sürdürülebilir ekonomi;.....	60
4.1.7. Halk katılımı;	62
4.1.8. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması;	62
4.2. Eski Doğanbey Mahallesi	63
4.2.1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, konum;	63
4.2.2. Araç kullanımı ve kolay erişim;.....	64
4.2.3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi; .	65

4.2.4. İyi konut ve yaşam çevresi;	65
4.2.5. Sağlıklı sosyal ekoloji;	66
4.2.6. Sürdürülebilir ekonomi;.....	66
4.2.7. Halk katılımı;.....	67
4.2.8. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması;	67
4.3. Caferli Mahallesi	68
4.3.1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, konum;	68
4.3.2. Araç kullanımı ve kolay erişim;	69
4.3.3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi;	70
4.3.4. İyi konut ve yaşam çevresi;	70
4.3.5. Sağlıklı sosyal ekoloji;	71
4.3.6. Sürdürülebilir ekonomi;.....	71
4.3.7. Halk katılımı;.....	72
4.3.8. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması;	73
4.4. Yaylaköy Mahallesi.....	73
4.4.1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, konum;	73
4.4.2. Araç kullanımı ve kolay erişim;	74
4.4.3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi;	74
4.4.4. İyi konut ve yaşam çevresi;	75
4.4.5. Sağlıklı sosyal ekoloji;	75
4.4.6. Sürdürülebilir ekonomi;.....	76
4.4.7. Halk katılımı;.....	76
4.4.8. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması;	77
4.5. Kirazlı Mahallesi	78
4.5.1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, konum;	78
4.5.2. Araç kullanımı ve kolay erişim;	78

4.5.3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi; .	79
4.5.4. İyi konut ve yaşam çevresi;	79
4.5.5. Sağlıklı sosyal ekoloji;.....	80
4.5.6. Sürdürülebilir ekonomi;.....	80
4.5.7. Halk katılımı;	81
4.5.8. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması;	83
5. TARTIŞMA	84
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	93
7. KAYNAKLAR	95
8. EKLER.....	103
EK 1. Gözlem Formu	103
EK 2. Bilgi Formu	105
BİLİMSEL ETİK BEYANI.....	106
ÖZGEÇMİŞ	107

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

•	: Madde
BM	: Birleşmiş Milletler
GEN	: Küresel Ekoköy Ağı
GEN Europe	: Avrupa Ekoköy Ağı
IUCN	: Uluslararası Doğa Koruma Birliği
KDMP	: Küre Dağları Milli Parkı
PAN	: Korunan Alanlar Ağı
TIES	: Uluslararası Ekoturizm Topluluğu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNWTO	: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
WTO	: Dünya Turizm Örgütü
WWF	: Dünya Doğayı Koruma Vakfı

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Yöntem Akış Şeması.....	52
----------------------------------	----

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Fox ve Franz Josef Buzulu	13
Resim 2. Milford Parkuru.....	13
Resim 3. Lord Howe Adası	14
Resim 4. Great Barrier Reef Marine Park	14
Resim 5. Old Faithful Gayzeri.....	15
Resim 6. Grand Canyon Ulusal Parkı.....	15
Resim 7. Küre Dağları Milli Parkı	16
Resim 8. Mağara.....	16
Resim 9. Nallıhan Evleri	18
Resim 10. Kocahan.....	18
Resim 11. Bey Dağları.....	19
Resim 12. Phaselis Kalıntıları	19
Resim 13. Ekoturizm Faaliyetlerinin Sınıflandırılması.....	20
Resim 14. Sieben Linden Eko-köyü.....	28
Resim 15. Sieben Linden.....	29
Resim 16. Sieben Linden Yapıları.....	29
Resim 17. Auroville Eko-köyü.....	30
Resim 18. Auroville.....	31
Resim 19. Topluluk	31
Resim 20. Ithaca Eko-köyü Planı	32
Resim 21. Ithaca Yapılar	33
Resim 22. Yol ve Çevre.....	33
Resim 23. Findhorn	34

Resim 24. Findhorn Yapılar	34
Resim 25. Güneşköy.....	35
Resim 26. Güneşköy Plan.....	37
Resim 27. Çalışma Alanı Coğrafi Konumu.....	46
Resim 28. Güllübahçe Mahallesi Coğrafi Konumu	47
Resim 29. Eski Doğanbey Mahallesi Coğrafi Konumu	48
Resim 30. Caferli Mahallesi Coğrafi Konumu.....	49
Resim 31. Yaylaköy Mahallesi Coğrafi Konumu	50
Resim 32. Kirazlı Mahallesi Coğrafi Konumu.....	51
Resim 33. Arkeolojik Sit Alanı	55
Resim 34. Priene Antik Kenti.....	56
Resim 35. Priene Kazı Evi.....	56
Resim 36. Aziz Nikolas Kilisesi.....	56
Resim 37. Osteofilak(Kemiklik)	56
Resim 38. Eski Halı Dokuma Fabrikası	57
Resim 39. El Sanatları Atölyesi.....	57
Resim 40. Bağlantı yolları	57
Resim 41. Eski Bina Yapısı.....	58
Resim 42. Restore Edilmiş Bina Yapısı	58
Resim 43. Mesire Alanı	59
Resim 44. Meydan.....	59
Resim 45. Pazar Yeri	59
Resim 46. Muhtarlık Binası.....	59
Resim 47. Güllübahçe Bez Bebekleri.....	60
Resim 48. El Emeği Kıyafetler.....	60
Resim 49 Yöre Kadınlarının eğitim ve üretim alanı	61

Resim 50. Yöresel Ürünler	61
Resim 51. Arıcılık Faaliyetleri	61
Resim 52. Bazlama	63
Resim 53. Zerde.....	63
Resim 54. Yöresel Kıyafetler	63
Resim 55. Eski Yapılar	64
Resim 56. Yeni Yapılar	64
Resim 57. Arnavut kaldırımı yollar.....	64
Resim 58. Otopark Alanı	64
Resim 59. Restorasyon örneği	65
Resim 60. Kafe ve yaşam alanı	65
Resim 61. Ziyaretçi Tanıtım Merkezi.....	66
Resim 62. Emel Aksoy ile görüşme	68
Resim 63. Osmanlı Dönemi kaftanı	68
Resim 64. Osmanlı Dönemi gelinliği	68
Resim 65. Eski Okul Binası.....	69
Resim 66. Sarnıç.....	69
Resim 67. Muhtarlık Binası.....	69
Resim 68. Eski Bina Yapısı.....	70
Resim 69. Yöresel Ürün Üretimi.....	71
Resim 70. Bazlama Yapımı	71
Resim 71. Nazlı Deniz Kuruoğlu ile görüşme.....	73
Resim 72. Okul Binası.....	74
Resim 73. Muhtarlık Binası.....	74
Resim 74. Eski Bina Yapısı.....	75
Resim 75. Yeni Bina Yapısı	75

Resim 76. Belediye Arazisi	76
Resim 77. Tülüşah Vadisi.....	76
Resim 78. Yöredeki ikinci konutlar.....	77
Resim 79. Eşek Taşı	77
Resim 80. Kırkayak Merdiven Tepesi.....	78
Resim 81. Çataltaş Mevkii.....	78
Resim 82. Konaklama Alanı.....	80
Resim 83. Muhtarlık Binası.....	80
Resim 84. Kirazlı Kirazı.....	81
Resim 85. Kahvaltı Salonu	81
Resim 86. Kirazlı Festivali	82
Resim 87. Kirazlı Festivali Halk Oyunu	82
Resim 88. Kirazlı Göleti.....	82

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu	85
Çizelge 2. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu	86
Çizelge 3. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu	87
Çizelge 4. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu	88
Çizelge 5. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu	88
Çizelge 6. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu	89
Çizelge 7. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu	90

ÖZET

KUŞADASI VE SÖKE EKOTURİZM AĞI ÜZERİNDEKİ ÇEKİRDEK KÖYLERDE EKOKÖY HAREKETLİLİĞİNİN İRDELENMESİ

Çakmak B, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı, Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2021.

Amaç: Günümüzde tüm canlı yaşamlarını tehdit eden çevre sorunlarının çözüme kavuşturulması, kitle turizminin zararlarının giderilmesi ve gelecek neslin sürdürülebilir yaşam alanlarına sahip olması için Eko-köyler en uygun çalışma alanlarıdır. Ülkemizde Eko-köylerin yanı sıra doğal alanlara yapılan ziyaretlerde oluşan talepleri karşılayan çekirdek köyler de bulunmaktadır. Bu çalışmada turizm ve sürdürülebilirlik kavramları açıklanmıştır. Ekoturizm ve eko-köylerin amaçları ile dünyada ve Türkiye de bulunan örnekleri incelenmiş, ekoturizm ve eko-köy arasındaki ilişki ekoturizm rotaları ve çekirdek köyler üzerinde açıklanmıştır.

Materyal ve Yöntem: Türkiye'de Eko-köy olma yolunda adımlar atan çekirdek köylerden Güllübahçe, Eski Doğanbey, Caferli, Yaylaköy ve Kirazlı Mahalleleri yerinde incelenmiş, Wheeler (1998)'in ortaya koyduğu 8 planlama ilkesi bağlamında oluşturulan gözlem formları ve bilgi formları ilgili kişiler ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucu uygulanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya konu olan mahallelerin gelişime açık olması, ekoturizm rotası üzerinde bulunması, elverişli arazilere sahip olması, ulaşım ve sosyal aktivitelerin kolay sağlanması, doğal ve kültürel özelliklerinin korunması ortak güçlü yönler iken, yerel mimariden uzaklaşmaları, yenilenebilir enerji kaynağı kullanımının bulunmaması, organik üretimin desteklenmemesi, yörede istihdam sağlanamaması ortak zayıf yönleridir.

Sonuç: Belirlenen ekoturizm rotası üzerindeki çekirdek köylerin; kompakt, dengeli arazi kullanımı, araç kullanımı ve kolay erişim, kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi, iyi konut ve yaşam çevresi, sağlıklı sosyal ekoloji, sürdürülebilir ekonomi, halk katılımı ve yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması maddeleri çerçevesince potansiyelleri ortaya konmuş ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çekirdek Köy, Eko-köy, Ekoturizm, Ekoturizm Rotası, Sürdürülebilir Turizm, Sürdürülebilirlik, Turizm.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF ECOVILLAGE MOVEMENTS AT THE CORE VILLAGES OF KUSADASI AND SÖKE ECOTOURISM NETWORK

Cakmak B, Aydın Adnan Menderes University, Institute for Graduate Studies in Sciences Thesis, Landscape Architecture Program, Master Thesis, Aydın, 2021.

Objective: Today eco-villages are the most suitable working areas in order to solve the environmental problems that threaten life of all living creatures, to eliminate the damages of mass tourism and for next generation to have sustainable living areas. In our country beside eco villages, there are also core villages that meet the demands on visits to natural areas. In this study, tourism and sustainability concepts were explained. Goals of ecotourism and eco-villages and their samples in Turkey and in the world were examined, the relationship between ecotourism and ecovillages on ecotourism routes and core villages were explained.

Material and Methods: In Turkey, Güllübahçe, Eski Doğanbey, Caferli, Yaylaköy and Kirazlı neighborhoods which are among the core villages that have taken steps towards becoming an eco-village were examined on site. Observation forms and information forms which were created in the context of the 8 planning principles put forward by Wheeler (1998) were applied as a result of interviews with relevant people. The neighborhoods's openness to development which were the being subject to the study,

Results: While neighborhoods's which were the subject of the study being openness to the development, being on the ecotourism route, having suitable lands, easy supplying of transportation and social activities and protecting of natural and cultural characteristics is common strenghts, becoming distant from the local architecture, the lack of using of renewable energy resources, the lack of supporting of organic production and lack of employment is common weakness.

Conclusion: Potentials of the core villages which are on the determined ecotourism route has been revealed within the framework of compact and balanced land use, vehicle use and easy access, rational use of resources, reduction of waste, prevention of environmental pollution, good housing and living environment, healthy social ecology, sustainable economy, public participation and protection of local culture and social values and also suggestions have been presented.

Key Words: Core Villages, Ecotourism Route, Ecotourism, Eco-villages, Sustainability, Sustainable Tourism, Tourism.

1. GİRİŞ

Geçmişten bugüne artan çevre sorunları insan hayatını ve yaşam alanlarını tehdit etmektedir. Günümüzde tüm evren, hava ve su kirliliği, iklim değişiklikleri, biyolojik zenginliklerin tahrip edilmesi gibi çok çeşitli çevresel sorunlarla karşı karşıyadır. Doğal kaynaklar ve kültür varlıkları geri dönüşü zor olabilecek tahribatlara uğramaktadır. Devam etmekte olan bu olumsuz etkilerin çözümlenmesi için ele alınacak en uygun çalışma sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde oluşturulabilmektedir. Turizm ve kitle turizminin yarattığı olumsuzlukların yanında insanoğlu, bozulmamış doğal alanlara seyahati talep etmektedir. Doğal alanlara seyahatte ise kırsal alanlarda yer alan çekirdek köylere talepler her geçen gün artmaktadır. Bu köyler ziyaretçilere en uygun cevabı vermeye elverişlidir ancak gerçekleştirilecek ziyaretlerin ve köylerde yapılacak düzenlemelerin sürdürülebilirlik ilkesi bağlamında değerlendirilmesi oldukça önem arz etmektedir (Tuğun ve Karaman, 2014). Bu çalışmada dünyadan ve Türkiye' den seçilen ekoturizm ve eko-köy örnekleri incelenmiş, ekoturizm ve eko-köy arasındaki ilişki ekoturizm rotaları ve çekirdek köyler üzerinde açıklanmıştır. Kuşadası ve Söke ilçelerinden seçilen toplam beş mahalle; Wheeler (1998)'in sürdürülebilir planlamaya yönelik ortaya koyduğu 8 temel kriter ve 92 alt kriterle değerlendirilerek, bu çekirdek köylerin eko-köy olabilmesi için gereken çözüm önerileri sunulması amaçlanmıştır.

1.1. Turizm ve Sürdürülebilirlik

Günümüzde hızlı bir artış gösteren turizm için, sürdürülebilirlik kavramı büyük önem taşımaktadır ve bu kavram turizm sektörüne uygulandığında, turizm için değerli olan doğal ve kültürel kaynakların kirletilmeden, tahrip edilmeden ve tüketilmeden gelecek nesillere aktarılması ve kullanılması şeklinde ifade edilebilmektedir (Scharpf, 1998).

1.1.1. Turizm

Geçmişten bugüne dek insanlar eğitim, sağlık, eğlence ve dinsel amaçlarla seyahat etmeye başlamış; sosyo-kültürel yapı, ekonomik standartlar ve ulaşım gibi faktörlerin gelişmesi ve iyileşmesiyle, gerçekleştirilen gezi sayısı ve çeşitleri de artmıştır. 1800' lerde 'zevk ve merak için dolaşan kişi' anlamında ortaya çıkan 'turist' sözcüğü 1881' de Oxford English Sözlüğü'nde kullanılmıştır (Atik, 2003). Bu kelimenin anlamından yola çıkılarak turizm kavramı insanların farklı doğal ve kültürel mekânları, tarihi yerleri görmek amacıyla gerçekleştirdikleri seyahatler olarak açıklanabilmektedir.

Turizm ilk defa 1905 yılında E. Guyer Freuler tarafından '*Ticaret, endüstri ve küçük sanatların gelişmesi ve ulaştırmanın mükemmelleşmesi üzerine, özellikle halkların ve toplumsal sınıfların daha çok kaynaşmasının sonucu olarak artan dinlenme, hava değişikliği ihtiyacı ve çevre güzelliğine karşı duyulan yakın zamanların bir olayıdır*' şeklinde tanımlanmıştır (Demir ve Çevirgen, 2006). Dolayısıyla turizm; maddi kazanç elde etmek ya da yerleşme niyeti olmaksızın; tatil yapmak, tedavi olmak, eğlenmek, dinlenmek, kültür-sanat etkinliklerine katılmak için yapılan toplu veya bilimsel geziler olarak nitelendirilebilmektedir (Kalkan, 1995).

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) tarafından turizm '*Kişilerin iş dışında, eğlence, seyahat ve diğer amaçlarla, sürekli olarak yaşadıkları yer dışında geçirdikleri faaliyetler*' olarak ifade edilmektedir (Akpınar, 2016). Aynı zamanda turizmin seyahat etmek dışında ekonomik girdisi de bulunmaktadır. Bir şehir veya bölgeyi ziyaret eden insanlar, yaptıkları faaliyet ve konaklamalarıyla o bölgeye ekonomik fayda sağlamaktadır. Turizm kavramının en kapsamlı tanımını yapan Olalı (1990)' a göre turizm '*İnsanların sürekli konutlarının bulunduğu yer dışında devamlı olarak yerleşmemek, sadece para kazanmak veya politik yada askeri bir amaç gütmemek üzere, serbest bir ortam içinde, iş, merak, din, sağlık, spor, dinlenme, eğlence, kültür, deneyim kazanma, snobik amaçlarla veya aile ziyareti, kongre ve seminerlere katılmak gibi nedenlerle, kişisel veya toplu olarak yaptıkları seyahatlerden, gittikleri yerlerde 24 saati aşan veya o yerin bir konaklama tesisinde en az bir geceleme ile konaklamalarından ortaya çıkan iş ve işleri kapsayan, bir tüketim olayı, endüstri ve sosyal bir olay*' olarak tanımlanmaktadır (Olalı, 1990). Farklı turizm tanımlarının ortak çıktıları, ziyaretçilerin gezmek, eğlenmek, dinlenmek gibi çeşitli nedenlerle katıldıkları, süreklilik gerektirmeyen seyahat ve faaliyetlerdir.

Turizm sektörünün ve aktivitelerinin gelişmiş olduğu ülkemizde; ziyaretçi ve ziyaret edilen bölgeye faydanın yanı sıra, çeşitli etkileri de bulunmaktadır. Olumlu ve olumsuz birçok etkisinin sıralanabileceği bu sektörde asıl düşünülmesi gereken; insanların gerçekleştirdiği faaliyetlerin, doğal ve kültürel çevre üzerindeki etkileridir. Bu nedenle turizm planlamalarında insan ve çevre ilişkisi bağlamında ekolojik ilkeleri dikkate alma ve uygulama zorunluluğu olmalıdır (Altan, 1990). Turizmin gerçekleşmesinde doğal ve kültürel miras önemli olduğundan çevre ile turizm arasında bir ilişki olduğu aşikârdır. Aynı zamanda sürdürülebilirliğin çevreyi, çevrenin de turizmi etkilemesi sebebiyle turizm ve sürdürülebilirlik kavramları arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Dolayısıyla turizm ve ekonomik girdinin uzun vadede devam etmesi için doğal ve kültürel mirasın aynı düzeyde korunması, sürdürülebilir olması gerekmektedir (Çamlıca, 2014).

1.1.2. Sürdürülebilirlik

Kökene Latince ‘Sustinere’ kelimesinden gelen ve esas olarak; sürdürmek, sağlamak, devam ettirmek, var olmak ve desteklemek anlamlarına gelen sürdürülebilirlik kavramını 1969 yılında Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN), mevcut kaynakların korunması anlayışını temel alarak sürdürülebilirliği hava, su, toprak, mineral ve yaşayan tüm canlıların yönetilmesi olarak ifade etmiştir. Ve bu kavram 1980’ li yıllardan günümüze dek çok geniş alanlarda kullanılmıştır. Dylick ve Hockerts (2002), 21. yüzyılda gündemde sürdürülebilirlik konusunun olduğunu belirtmiş ve sürdürülebilirlik kavramının; toplumsal evrimde eşit ve daha sağlıklı dünyaya yaklaşabilmede kolaylık sağlayan, doğal çevre ve kültürel unsurların gelecek nesiller için de muhafazasını somutlaştıran bir kavram olduğu üzerinde durmuştur. Bu sebeple kavram; günümüzde var olan kaynakların kullanılmasında, bilinçli, tüketmeyen ve tahrip etmeyen gelecek nesillere bu kaynakları aktarmayı amaç edinmiş bir anlayışı ifade etmektedir.

Erdoğan (2003)’ a göre sürdürülebilirlik düşüncesinin dört temel ilkesi vardır. Bunlar;

1. Tüm sektörleri içine alan bütüncül planlama,
2. Ekolojik süreçleri korumanın önemi,
3. Doğal ve kültürel mirası ve biyolojik çeşitliliği koruma gereksinimi,
4. Gelecek kuşaklar için kaynakları tüketmeyecek ve uzun vadeli kullanımı sağlayan

kalkınmanın yapılmasıdır (Erdoğan, 2003).

Bu ilkeler doğrultusunda, sürdürülebilirlik kavramının temelinde çevre, insan ve koruma kavramları yer almaktadır. Aynı zamanda bu kavram ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlardan bir araya gelmektedir.

A. Ekonomik Gelişme; yerel ve kültürel ekonomik gelişme için, ekonominin gelişmesini sağlarken, ekosisteme ve topluluk düzenine zarar vermeden gelişimi sağlayacak yollar bulmaktır.

B. Toplumsal Gelişme; bu gelişmenin sağlanabilmesi için toplumu var eden bireylerin temel gereksinimlerinin karşılanabilmesi, ekonomik getirinin insanlara eşit dağıtılması ve toplumların kendi kendine yetebilir olması ile sağlanmaktadır.

C. Ekolojik Gelişme; toplumların gereksinimleri karşılanırken, doğal kaynakların kendi kendine yenilenebilirliği sağlandığı sürece kullanılması, oluşan atıkların geri dönüşüm yoluyla geri kazanılması ile sağlanmaktadır (Tuğun, 2014).

Böylelikle sürdürülebilir kalkınma bu üç ilkenin uyum içerisinde ve birbirini destekleyerek gelişmesiyle mümkün olabilmektedir (ICLEI, Yerel Gündem 21 Planlama Rehberi, 1996).

Ancak kalkınmanın ekonomik boyutunun yanında ekolojik ve sosyal boyutlarının önemsenmemesi sonucunda 20. yüzyılda artan kalkınma ve çevre sorunları, sürdürülebilirlik kavramının gerekliliklerinin uygulanmasının önemini bir kere daha hatırlatmıştır. Sürdürülebilirlik kavramına ‘devam ettirmek, sağlamak’ anlamlarından yola çıkarak bakıldığında 1980’ lerden bu yana sürdürülebilir kalkınma ile ilgili söylemlerde bugünün ihtiyacını karşılarken, gelecek neslin de yaşam koşullarının planlanmasının önemi vurgulanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma kavramı, 1980’lerde Birleşmiş Milletlerin yoksulluk, aşırı nüfus artışı, açlık, kuraklık, orman tahribatı ve iklim değişikliği gibi büyük sorunları incelemeye başlamasıyla ortaya atılmıştır. Birleşmiş Milletler (BM), 1987 Brundtland Raporunda sürdürülebilir kalkınmayı; ‘*gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmaksızın bugünün kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek kalkınma olarak*’ tanımlamıştır (WTO, 1998).

Yüksek (2010) ise ‘*sürdürülebilir kalkınma, insan ve doğa arasında denge oluşturarak doğal kaynakları tüketmeden kullanılmasını sağlamak ve aynı zamanda gelecek nesillerinde kullanımına uygun davranarak bugünün ve geleceğin kalkınmasını planlamak anlamı taşımaktadır.*’ diyerek bugünün ve geleceğin planlanmasının önemini vurgulamıştır

(Yüksek, 2010). Sürdürülebilir kalkınma kavramı Rio Konferansında gündeme geldiğinde, tüm sektörlerin iş kollarında sürdürülebilirlik faaliyetlerinin gereği vurgulanmış ve sürdürülebilir kalkınmanın, çevre üzerinde negatif etkiye sebep olmadan aynı zamanda ekonomik kalkınmanın devam etmesi halinde olabileceği vurgulanmıştır. Bu çerçeveden değerlendirildiğine turizmde de sürdürülebilirliğin sağlanması ancak doğal ve kültürel kaynak değerlerinin korunması ve yöre halkına ekonomik girdinin sağlanması ile mümkün olacağı görülmektedir (Orhan ve Karahan, 2010).

1.1.3. Sürdürülebilir Turizm

Sürdürülebilir turizmin önem kazanması 1980' lerin sonuna doğru başlamış ve 1987' deki Brundtland Raporu' nda ön plana çıkmıştır. Bu raporda sürdürülebilir turizm '*turistlerin, turizm endüstrisinin ve yerel toplulukların bugünkü ihtiyaçlarını tehlikeye atmayan turizm şekli*' olarak tanımlanmaktadır. Sanayi devriminden sonra tüm dünya ekonomik gelişme uğruna doğal kaynakları sorumsuzca kullanmış, fiziki çevrede günden güne artan kirlilik ve toplumsal çevredeki bozulmalar ve sosyal adaletin sağlanamaması gibi durumlar ortaya çıkmıştır (Erdoğan 2003).

Sürdürülebilir turizm bir turizm çeşidi olmamakla birlikte; turizm çeşitlerinin çevreye duyarlı bir şekilde uygulanmasını sağlayan bir süreçtir. Temelinde doğal kaynaklara sorumlulukla yaklaşan tüm turizm çeşitlerinin; sürdürülebilir turizme örnek oluşturabileceği düşünülmektedir (Uçkun ve Türkay, 2003). İlk tanımlardan biri olan Scharpf (1998)' e göre sürdürülebilir turizm '*doğal, kültürel ve sosyal kaynakları uzun vadede güzelleştiren ve koruyan, olumlu ve ılımlı bir tarzda ekonomik gelişimi destekleyen bir turizm olarak*' tanımlanmaktadır. Birçok tanımlamaya sahip sürdürülebilir turizm kavramını Dünya Turizm Örgütü '*Ev sahibi ülkenin yaşam kalitesini geliştiren, misafirlere için yüksek kaliteli hizmet tecrübesi sağlayan ve alanların çevre kalitesini artıran bir turizm biçimidir*' şeklinde tanımlamaktadır (Nepal, 2000). Günümüze en yakın tanımlama 2009 yılında Cape Town Deklarasyonu' na aittir ve sürdürülebilir turizmi '*yerel topluma daha fazla ekonomik fayda sağlayan bir ekonomik değer, sosyal ve kültürel bir sorumluluk, ekolojik bir yönü olan, ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek yüksek kalitede ürünlerin üretildiği, bir turizm şeklidir.*' olarak tanımlamaktadır (Adalılar, 2012).

Sürdürülebilir turizm ziyaretçilere eğlenme, dinlenme gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesinin yanında daha çok, turistlere ziyaret ettikleri yöreyi ve yöre halkının gelenek görenekleri, yaşam şekilleri ve davranışları hakkında bilgi edindiren, yöre halkının faaliyetlerini yerinde deneyimleyerek tecrübe kazandıran, doğa ve doğa koruma bilincini öğreten bir turizm şeklidir. Sürdürülebilir turizm kavramı doğal kaynakları, toplumsal ve kültürel değerleri ve sosyo-ekonomik refahı temel alırken, aynı zamanda kültürel, çevresel ve biyolojik çeşitliliği ve bunların yöre halkına uyumunu sağlamaktadır (Paskaleva, 2001). Bu yüzden sürdürülebilir turizm planlarının gerçekleştirileceği yerin sosyal, kültürel, doğal ve ekonomik çevresinin çok iyi belirlenmiş ve analiz edilmiş olması gerekmektedir. Ekoturizm ve faaliyetlerinin gerçekleştirileceği yörelerde de bu planlamaların çok iyi yapılması gerekmektedir.

1.2. Ekoturizm

1.2.1. Ekoturizm Kavramı ve Amacı

Ekoturizm kavramı kökeni Yunanca Oikos (ev) ve Logos (kelime)' a dayanan, organizmalar ve onların çevre ile ilişkisini inceleyen ekoloji kelimesinden ortaya çıkmıştır (Edmonds ve Leposky, 1998). Her organizma gibi çevresiyle etkileşim halinde olan insan ve biyolojik toplulukların korunmasını gerektiren ekoloji kavramı birleştirildiğinde; ekoturizm, yörenin her özelliğinin en az hasar görmesini sağlayarak yapılan ziyareti ifade etmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006). Tarihsel olarak ilk kez 1983 yılında Hector Ceballos-Lascuarin tarafından tanımı yapılan ekoturizm: '*Geçmişten günümüze kadar uzanan kültürel değerlerin bulunduğu alanlar kadar nispeten bozulmamış ve kirletilmemiş doğal alanlara, araştırma, değerini anlama ve onun manzarasından, yaban bitkileri ve hayvanlardan zevk alma gibi özel amaçlarla yapılan seyahattir*' şeklinde ifade edilmiştir (Burton, 1998). Bu tanımdan yola çıkılarak ekoturizm en başından beri, çevre eğitiminin ve bilincinin vurgulandığı, bozulmamış doğal alanlara yapılan seyahat olarak ele alınmıştır (Erdoğan, 2003).

Dünya Koruma Birliği (IUCN)' ne göre ekoturizm '*Yörece müdahale görmemiş alanlarda doğal ve kültürel değerlerin zevkini yaşamak amacıyla yapılan ve korumayı teşvik edici, yerel halkın sosyo-ekonomik yaşantısına katkı sağlayıcı, ziyaretçi etkisi düşük,*

çevresel açıdan sorumluluk duygusu içinde yapılan bir turizm anlayışı’ olarak tanımlanmaktadır (Çelem ve Kılıç, 2007). Bunun yanında, Kanada’da 2002 yılında, 133 ülkeden gelen 1100 delegenin katılımıyla gerçekleştirilen Dünya Ekoturizm Zirvesi’nde tüm ülkelerin ortak karara vararak yaptığı ekoturizm tanımı ise: *‘Yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliğini güvence altına alan, bunun yanı sıra yerel halkların ekonomik kalkınmasına destek veren, sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözetilen bir yaklaşım ya da tavır’* dır (Nayir, 2009). Yılmaz vd. (2004)’ e göre ekoturizm kavramının günümüzde en çok bilinen ve kabul görmüş tanımı Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES)’ nun yaptığı *‘Çevrenin doğal tarihini ve kültürünü anlamak için yerel halka doğal kaynakların korunması konusunda ekonomik fırsatlar yaratırken, ekosistem bütünlüğünü değiştirmeyen doğal alanlara yönelik olarak özel amaçlı seyahatlerdir’* tanımıdır. Daha sonra bu tanımı *‘yerel halkın yaşam olanaklarını sürdüren ve çevreyi koruyan, doğal alanlara yönelik sorumlu seyahattir’* biçiminde kısaltmıştır (Gültekin, 2010).

Ekoturizmin farklı tanımlarının yanında, farklı çıkarımlarda da bulunulan konular olmuştur. Örneğin, Valentine (1993) ve D’Ayala (1995) ekoturizmin anlaşılması güç olan, karışık bir kavram olduğunu öne sürmektedirler. Hvenegaard (1994)’ e göre ekoturizm; yaban hayatı gözlemi, doğa fotoğrafı çekme ve bitkileri inceleme gibi rekreasyonel etkinlikler olarak farklı bir yaklaşım getirirken, Steele (1995) de bu yaklaşıma benzer olarak ekoturizmi doğal hayatın yönlerini yerinde görmek ve temas etmekle beraber, rekreasyonel değere sahip turistik geziler olarak tanımlamıştır (Gültekin, 2010). Görüldüğü üzere ekoturizm üzerine pek çok tanımlama yapılmıştır. Tüm bu tanımlar özetlendiğinde ekoturizm; doğal habitatların ve kaynakların korunmasını destekleyen, yerel halka saygılı ve yerel halkın kalkınmasını sağlayan, düşük ziyaretçi etkisine sahip bir seyahat türüdür. Ekoturizmin amacı; kitle turizminin aksine, belli dönemlerde yoğunluk gösteren turist sayısını azaltarak turizmi yıl içinde yaymak, doğal çevreye yapılan baskıyı azaltmak, çevreye verilen zararları düzeltmeye değil, önlemeye yönelik planlama yapmak ve uzun vadeli ekonomik çıkarları gözetmektir (Öztunalı ve Kayır, 1998).

Dünya Turizm Örgütü (WTO)’ ne göre ekoturizmin amacı ise;

- Turizmin doğal çevre ve kültürel çevreye verdiği tahribatı en aza indirmek
- Turistlere ve yerel halka doğal ve kültürel çevrenin korunmasına yönelik eğitim vermek

- Koruma kapsamındaki doğal ve kültürel alanların yönetimine maddi kaynak ayırmak
- Turizmin negatif etkisinin en aza indirilmesi için doğal ve kültürel çevreye yönelik uzun vadeli takip ve değerlendirme programlarını desteklemek
- Turizmi yerel halkın ekonomik kazancına katkı sağlayacak şekilde gerçekleştirmek
- Turizmin yerel halkın ihtiyaçlarını karşılayan, yerel yönetim ve halkla işbirliği içinde gelişen sorumlu bir ticaret olarak özendirilmesini sağlamak
- Çevreyle uyumlu, doğal ve geleneksel sosyo-kültürel yaşamla iç içe geçen, yöresel bitki örtüsünü ve yaban hayatını koruyan turizmin alt yapı yatırımlarını gerçekleştirmektir (WTO, 1998).

1.2.2. Ekoturizmin İlkeleri ve Etkileri

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu- TIES (2001), ekoturizm faaliyetlerinin ilkelerini şu şekilde açıklamıştır;

A. Olumsuz etkileri en aza indirmek; turizm faaliyetlerinin ve ziyaretçilerin, gerçekleştirdikleri ziyaretler ve faaliyetlerin yarattığı, doğal ve kültürel çevre üzerinde oluşan olumsuz etkilerin ve tahribatın minimum seviyeye indirilmesi için yapılması gerekenlerdir.

B. Çevresel ve kültürel bilinci ve saygıyı oluşturmak; turistlerin ihtiyaçları karşılarken, turistler tarafından çevre ve yerel halkın kültürünün öğrenilmesi, onlara saygı gösterilmesi, kültürel alışverişin korunması ve çevresel bilincinin geliştirilmesi gerekmektedir.

C. Ziyaretçiler ve yerel halkın memnuniyetini sağlamak; ekoturizm faaliyetlerinden yöre halkının asıl amacı olan ekonomik kalkınmanın sağlandığı, ve yerel kültürün korunduğu, aynı zamanda ziyaretçilerin katılımcı, öğrenici ve bilinçli aktif rol aldığı faaliyetler ile rekreasyon deneyim kalitesinin optimum düzeylere tutulduğu bir organizasyonun kurulması gerekmektedir.

D. Çevrenin korunması için finansal gelir sağlamak; ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının turizmden elde edilen geliri çevrenin korunması için finanse etmesi

gerekmektedir.

E. Yerel halkın refahını geliştirmeyi ve söz sahibi olmasını sağlamak;
Gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinden elde edilen gelirin yöreden olmayan büyük şirke

F. Ev sahibi ülkelerin politik, çevresel ve sosyal durumuna gösterilen duyarlılığı artırmak; kaynakların tüketilmeden kullanıldığı, ekolojik sürdürülebilir turizmin en iyi örneklerinin sunulduğu, doğal ve kültürel çevre üzerindeki olumsuz etkileri azaltan, yönetici, personel ve işverenlerin düzenlemeleri iyi bilmesiyle kabul edilebilir ekonomik girdinin sağlanması gerekmektedir (Wood, 2002).

Ekoturizmin olumlu ve olumsuz etkileri üç ana başlık altında incelenebilir;

A. Ekonomik Etkileri;

Olumlu Ekonomik Etkileri (Demir ve Çevirgen, 2006);

- Turizm ile ilgili konaklama tesisleri, hediyelik eşya dükkânları, restoranlar gibi ekoturizm amaçlı işletmeler ile yörenin ekonomik gelişimine katkıda bulunması,
- Tarıma dayalı aktivitelerle yeterli istihdam sağlayamayan yerel halka yeni iş olanakları sunması,
- Turistlerden elde edilen gelire, yöreye ve yöre halkına doğrudan ekonomik girdi sağlaması,
- Yerel halkın kültürel öğelerini taşıyan el sanatları ürünleri ve yiyecek-içecek gibi yerel ürünleriyle kültürün tanıtılmasının yanında ekonomik katkı sağlaması,
- İyi yönetilirse, koruma alanları ve park yöneticileri için kendini finanse edebilecek bir sistem oluşturulabilmesidir.

Olumsuz Ekonomik Etkileri (Kuter ve Ünal, 2009);

- Yerel toplumun ekoturizmden beklentisinin sınırlı olması durumunda doğal ve kültürel kaynakların korunması hususunda isteklerinin azalması,
- Yöredeki tesislerin su ve enerji kaynaklarını aşırı tüketmesi sebebiyle bölgedeki fiyatların artması ve kaynak kesintilerine neden olmasıdır.

B. Çevresel Etkileri

Olumlu Çevresel Etkileri;

- Değerli doğa alanlarına koruma statüsü kazandırılmasıyla, bu alanların ticari

faaliyetlere karşı korunmasının sağlanması,

- Enerji kaynağı olarak elektrik ya da odun yerine, propan, gaz yağı, rüzgâr veya güneş enerjisi kullanımının sağlanması,

- Mümkün olduğunca az atık üretimi,
- Hassas ekosistemlerin iyileştirilmesine katkı sağlaması,

Olumsuz Çevresel Etkileri (Yılmaz vd., 2004);

- Yaban hayatının çeşitli faaliyetler sonucu zarar görmesi ve nüfusunun yok olma tehlikesi,

- Turistlerin atıklarını çevreye bırakmalarıyla oluşan kirlilik sorunu,
- Büyük konaklama tesislerinin yapılmasıyla su kaynaklarının kirletilmesi,
- Sulak alanların doldurularak üzerine tatil köyleri, iskeleler ya da marinalar yapılmasıyla, kıyılarda bulunan hayvan varlığı ve bitki varlığı hayatına zarar vermesi,
- Yakacak ihtiyacının odun ile karşılanmasının ormansızlaştırmaya sebep olması,
- Fotoğraf çekimi ve çeşitli faaliyetler sonucu tropikal kuşların bölgeleri terk etmeleridir.

C. Toplumsal Etkileri

Olumlu Toplumsal Etkileri (Khabbazi ve Yazgan, 2012);

- Ulaşım ve iletişim sistemlerinin gelişmesiyle yerel halka hizmet sağlaması,
- Yerel ürünlere olan talebi artırması,
- Tarıma elverişli toprakların kullanılmasını sağlaması,
- Doğal mirasın korunmasına katkı sağlaması,
- Ekonomik destek sağlayarak yerel kültürün korunmasını sağlaması,
- Kültürler arası anlayış ve iletişimi kolaylaştırması,

Olumsuz Toplumsal Etkileri;

- Planlama yapanların; ziyaret edilen yerlerde yaşayan toplumun ilgilerini ve duyarlılıklarını dikkate almadan planlama yapması,

- Küreselleşmenin zamanla bölgelerde de hissedilmeye başlanmasıyla bölgede yaşayan yerel halkın kültüründe, geleneklerinde olumsuz yönde değişimlerin olması,
- Yerel topluluklarda, insanların topraklarından ve yüzlerce yıldır kullandıkları deniz ve doğadan mahrum bırakılması,
- Yerel halkın ekoturizm içinde nasıl yer almak istediği sorulmazsa ve cevaplanmazsa sosyal etkilerin artabileceği gibi etkileri görülebilmektedir.

Eko turizmin sürdürülebilirliği; o ülkenin turizm potansiyellerinin ortaya konarak ve ülke genelinden başlayarak eko turizmin uygulanacağı kesimler için politika ve stratejilerin geliştirilmesi ile mümkün olmaktadır.

1.2.3. Ekoturizm Uygulamalarına Örnekler

A. Dünyadan Ekoturizm Örnekleri:

A.1. Yeni Zelanda

Yeni Zelanda, etnik yapı ve coğrafya temelinde Melanezya, Mikronezya ve Polinezya adıyla üç gruba ayrılmış Pasifik Adaları'nın Polinezya grubunda bulunmaktadır. 1980' li yıllarda ekonominin yeniden şekillendirilmesiyle tarımsal üretim ve hizmetlerdeki azalma, nüfus yoğunluğunun azalması gibi sebeplerle yaşanan ekonomik değişimler sonucunda, toparlanmak adına seçilen en iyi yol turizm olmuştur. Bu sebeple ekoturizmin bir ürünü olan çiftlik turizmi en önemli alternatif olmuştur. Yeni Zelanda'daki tatil çiftlikleri ekonomik girdi yanında bölge halkının yeni kültür ve insanlarla tanışmasına, onları evlerinde misafir etmelerine ve çiftliklerinde gönüllü olarak yardım edebilecek birilerini bulmalarına yardımcı olmuştur (Adalılar, 2012).

Doğal çevre ile uyumlu çiftlik evleri ağaç yapılardan oluşmaktadır ve konaklama kapasiteleri 2 ile 16 kişi arasında değişmektedir. Çiftliklerin geçim kaynağı genellikle; hayvancılık, organik sebze ve meyve üretimi, arıcılık, hububat ekimidir. Doğa yürüyüşleri, diğer çiftlikleri görme, meyve ve sebze toplama, yöresel ürün yapımı, bitki ve kuş gözlemleme, olta balıkçılığı, yüzme, atlı doğa yürüyüşleri, kano, motosiklet turları, meditasyon, yaban hayatını gözlemleme, piknik, kamp ateşi sunulan açık hava etkinlikleri arasındadır. Çiftliklerin bazılarında organik tarım yapılmaktadır (Busby ve Rendle, 2000). Güney Pasifik ülkesi ve Avustralya' nın komşusu Yeni Zelanda' da 1980' lerden bu yana

hızlı bir büyüme yaşanmış, 1980 yılında 445.000, 1990 yılında ise 933.000 ziyaretçiye ev sahipliği yapmıştır. 2000 yılında bu hedefin üç milyona ulaşması beklenmiştir. Uluslararası turistlerin ülkeyi tercihleri %14 oranında artış göstermiştir ve burada uluslararası turizm, özellikle doğa turizmine dayalıdır (Higham ve Carr, 2003). Ekoturizme elverişli alanlarına bakıldığında:

1. Tongariro Geçişi; günlük yürüyüşler için tercih edilen 19.4 kilometreden oluşmakta ve çevresinde kaplıcalar, eski lav akıntıları, su dolu kraterler ve muhteşem manzaralar ile eşsiz yer şekilleri görülmektedir.

2. Zavallı Knights Adaları Deniz Koruma Alanı; dünyanın en iyi dalış alanlarından biri haline gelmiş, derinliklerinde bozulmamış bir deniz çevresi ve keşfedilecek volkanik kayalar sunmaktadır.

3. Wai-O-Tapu; Yeni Zelanda' nın en büyük çamur havuzuna ve jeotermal bölgelerdeki Şampanya Havuzları ve Şeytan Hamamı'nın eşsiz tonlarına sahiptir.

4. Aoraki/Mount Cook Ulusal Parkı; 1953 yılında bir milli park olarak kurulmuştur. Günümüzde 70.696 hektar dağlık araziye sahiptir. Sürekli tektonik hareketle oluşturulmuş kaya ve buzdan yapılmış engebeli bir manzara, bu prehistorik manzara, turkuaz göller, karla kaplı dağlar ve gargantuan buzullarıyla doludur. Son zamanlarda elektrik kullanımını azaltarak tamamen ışık kirliliği olmayan bir hale gelmiştir ve yıldızın ışıkları gökyüzünde oldukça belirgin gözlemlenebilmektedir.

5. Kaikoura; engebeli dağların deniz manzarasıyla oluşan atmosferi ve çevre dostu olması ile bilinmektedir. Balina, yunus ve mühür canlıları gözlemlenebilmektedir.

6. Fox ve Franz Josef Buzulu; hızla artan buz seviyeleri sebebiyle helikopterle ulaşılabilir. Karlar üzerinde uçuş ve buzul yürüyüşleri gerçekleştirilebilmektedir (Resim 1).

7. Milford Parkuru; Yeni Zelanda' nın 53 kilometrelik yürüyüş alanıdır (Resim 2). Kamp kurabilmenin yanında, göller, ormanlar, şelaleler izlenebilmektedir (World Tourism Group, 2018).

Resim 1. Fox ve Franz Josef Buzulu
(Anonim, 2020 a)

Resim 2. Milford Parkuru
(Anonim, 2020 b)

A.2. Avustralya

Avustralya sahip olduğu zengin doğal kaynak ve biyolojik çeşitliliği ile önemli bir ekoturizm yeridir. Yerel toplumları, uzmanları, tur operatörlerini ve yerel yönetimleri bir araya getirerek ekoturizm adına önemli başarılarında bulunmuşlardır. Demir ve Çevirgen (2006)' ya göre Avustralya' da ekoturizm işletmeciliği yıllık tahmini 250 milyon ABD Doları kazandırmakta ve ortalama 6000 kişiye istihdam sağlamaktadır. 1998 yılında Avustralya' da doğaya yönelik olan turizm pazarının belirlenmesi için yapılan araştırma sonucuna göre; Alman turistlerin %20' sinin, İsviçreli turistlerin %23' ünün, İskandinav turistlerin %18' inin Avustralya' yı doğaya yönelik aktivitelerde bulunmak için ziyaret ettikleri tespit edilmiştir (Wood, 2002). Ekoturizme elverişli alanlarına bakıldığında:

1. Avustralya' da bulunan, 345.950 km²' lik alanı kaplayan Dünya Mirasları Listesi' ndeki Great Barrier Reef Marine Park' ı; 1,6 milyon turist ziyaret etmekte ve sadece bu turistlerden 1 Milyar Avustralya Doları (988 Milyon ABD Doları) gelir elde edilmektedir (Kasalak, 2015). Dünyanın en büyük mercan resifidir. Birçok hayvan türüne de ev sahipliği yapmaktadır (Resim 4).

2. Kraliyet Milli Parkı; 1879 yılında ilan edilen milli park dünyanın en eski ikinci milli parkıdır. Yağmur ormanları, plajları, flora ve faunası, kayaları ile yürüyüş için elverişli bir alandır.

3. Lord Howe Adası; bozulmamış ormanları, Gower Dağı ve Gölgeler Vadisi, dikkat çekici bitkileri, Ned' s Plajı ve 200'den fazla kuş türü ile dikkat çeken küçük bir adadır (Resim 3).

4. Blue Dağları; Üç Kız Kardeşler, Wentworth Şelalesi ve Govetts Sıçraması gibi görülmesi gereken manzaraları birbirine bağlayan yürüyüş parkurlarına sahiptir. Bu bölge 2000 yılında okalıptüs ağaçları çeşitliliği sebebiyle UNESCO Dünya Mirası listesine eklenmiştir.

5. Willandra Göller Bölgesi; 40.000 yıldan fazla olduğu düşünülen arkeolojik kalıntıları ve kum tepelerine sahip bölgede UNESCO Dünya Mirası listesinde yer almaktadır (World Tourism Group, 2019).

Resim 3. Lord Howe Adası
(Anonim, 2020 c)

Resim 4. Great Barrier Reef
Marine Park
(Anonim, 2020 d)

A.3. Yellowstone Milli Parkı

1 Mart 1872' de devlet başkanı Ulysses S. Grant' ın onayıyla ABD' nin ve dünyanın ilk ulusal parkı ilan edilmiştir. Milli park Idaho, Montana ve Wyoming eyaletlerinin kesiştiği yerde bulunmaktadır ve 8987 km² büyüklüğündedir. 1878' den beri UNESCO Dünya Mirasları listesinde bulunmaktadır (Polat, 2006). Dünyadaki sıcak su kaynaklarının yarısı burada bulunmakla birlikte sayılarının 10.000' i aştığı bilinmektedir ve 300' den fazla gayzerleri ile tanınmaktadır. 290' dan fazla şelale bulunmaktadır. Yellowstone Milli Parkı yüzlerce türe ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle Kuzey Amerika boz ayısı, Amerikan kara ayısı, bizon, Kanda geyiği, antilop, çakal ve vaşaklar yoğun olarak bulunmaktadır. Ayrıca 1100 çeşit yerli, 200' den fazla egzotik bitki bulunmaktadır. Milli Parkı 2010 yılında 3.640.184 kişi ziyaret etmiştir ve 2009 yılının 3.2 milyon olan ziyaretçi sayısını aşarak rekor kırmıştır (Yellowstone Milli Parkı, 2021). Ekoturizme elverişli alanlarına bakıldığında:

1. Grand Prismatic Spring Kaplıcaları; sıcaklığı seven bakterilerin kaplıca sularında yaşamasıyla oluşturduğu renklerle bilinen kaplıcalardır ve Dünya'nın en büyük ve aktif volkanlarından Caldera süper volkanının üzerinde bulunmaktadır.

2. Old Faithful Gayzeri; Yellowstone' u ilk ulusal park statüsüne taşımayı sağlayan gayzer, her 68 veya 94 dakikada bir patlamaktadır. Yüksek basınç ve sıcaklıkla 30 ila 55 metreye kadar yükselen termal sular ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir (Resim 5).

3. Yellowstone Gölü; 2357 metre yükseklikteki göl Kuzey Amerika' nın yüksekteki en büyük alp gölüdür ve suyu çok soğuk olmasıyla bilinmektedir. Dip bölgelerdeki volkanik hareketler derinlerdeki suyu ısıtmaktadır ancak gölün içinde hayatta kalma süresi 20 dakika olarak tahmin edilmektedir.

4. Grand Canyon Ulusal Parkı; 40km' lik kanyonda doğa yürüyüşü yapılmaktadır ve 94 metreden düşen Yellowstone Şelalesi görünmektedir (Yellowstone Milli Parkı, 2021).

Resim 5. Old Faithful Gayzeri
(Anonim, 2020'e)

Resim 6. Grand Canyon Ulusal Parkı
(Anonim, 2020 f)

B. Türkiye'de Ekoturizm Örnekleri:

B.1. Küre Dağları Milli Parkı

Küre Dağları Milli Parkı (KDMP), Karadeniz bölgesinin batısında, Küre dağları üzerinde ve Kastamonu ile Bartın illeri sınırları içerisinde yer almaktadır (Resim 7). Ulusal ve uluslararası birçok konuda öneme sahip olan Küre Dağları Milli Parkı; WWF' in 1999 yılında yaptığı çalışmada Türkiye' deki 9 orman sıcak noktasından biri olmuş, Korunan Alanlar Ağı yani PAN (Protected Area Network) amacı korunan alanların yönetiminde

kalitenin artırılması ve kırsal kalkınmayı teşvik eden bir sertifikasyon sistemi oluşturmaktır ve Küre Dağları' nın 2003 yılında Bulgaristan' da yapılan PAN Parks Konferansına katılımının kabulü ile başlayan serüvende kıstaslara uyum sağlanması ve birçok yaşanan gelişme ile birlikte 2012 yılında PAN Parks Sertifikasyon Sistemi' ne katılan Avrupa'da 13. ve Türkiye'deki ilk ve tek milli parktır (Küre Dağları Milli Parkı, 2020).

Küre Dağları' nın özgün doğal yapısı, vadileri, akarsuları ve ormanları ziyaretçilerine her mevsim görsel değer sunmaktadır. Aynı zamanda mağaralar, kanyonlar, şelaleler görülmeye değer yerlerdir (Resim 8). Yaban hayatı gözlemi fotoğraf ve doğaseverlerin gözlemi için fırsat sunmaktadır. Küre Dağları çevresinde 8 ilçe, 123 köy bulunmaktadır. %52 si Bartın' da %48' i Kastamonu' da kalmaktadır. Bu köyler çok zengin ve çeşitli folklorik değerlere sahiptir. Bölgeye özgü türküler, yerel kıyafetler ve özgün mutfak kültürü önemli kültürel değerlerindedir. Çeşitli mantarlar, kızılıcık (kiren), kuşburnu vb. doğadan toplanan ürünler de tüketilmektedir. Alandaki yöresel ürünlerin turistlere sunulması veya satılması önemli bir ekoturizm potansiyeli oluşturabilmektedir. Köylerdeki geleneksel evler ahşap malzemeden yapılmıştır ve yöresel mimari örnekleri bulunmaktadır. Konaklama için geleneksel ahşap mimarili evler bulunmaktadır. Yöresel yiyecekleri tatmak mümkündür. Milli parkın yakınındaki bazı yerlerde yılın belli zamanlarında turizm amaçlı şenlik ve festivaller yapılmaktadır. Bunlardan en önemlileri Drahna keşkek festivali, Sorkun yayla şenliği, Azdavay motosiklet festivali olarak söylenebilmektedir (Küre Dağları Milli Parkı, 2020).

Resim 7. Küre Dağları Milli Parkı
(Anonim, 2020 g)

Resim 8. Mağara
(Anonim, 2020 h)

B.2. Nallıhan

Nallıhan ilçesi Ankara'ya 160 km uzaklıkta, tarihi İpek Yolu üzerinde bulunmaktadır. Nallıhan adını; yakınından geçen Nallı Suyu ve Osmanlı vezirlerinden Nasuh Paşa'nın yaptırdığı handan aldığı bilinmektedir. Nallıhan Kuş Cenneti, Hoşebe, Ilıca Şelalesi, Taptuk Emre, Bacım Sultan, Sarıyar Barajı ve Hidroelektrik Santrali ilçenin turistik yerlerindedir (Nallıhan, 2020). Günümüzde, hala ayakta duran ve restore edilerek gelecek nesillere aktarılması istenen Nallıhan Evleri önemli kültürel kaynak değerlerinden biridir (Resim 9). Her mevsim barındırdığı kuş toplulukları, jeolojik ve peyzaj değerleriyle doğa fotoğrafçılığı ve kuş gözlemciliği için ideal bir ortam oluşturan Nallıhan Kuş Cenneti ise önemli bir doğal kaynak değeridir. Ayrıca Nallıhan'da 1599 yılından günümüze varlığını korumuş Kocahan (Resim 10), 1911 yılında restore edilen Nasuhsa Camii, 17.yy başlarında Nasuh Paşa tarafından yaptırılan ancak günümüzde sadece minaresi bulunan Uluhan Camii, 1991 yılında restore edilen Taptuk Emre Türbesi, Tekke köyündeki hastalıklara iyi geldiği bilinen su kuyusu ve Bacım Sultan Türbesi, Cafer Sadık Türbesi, Ömer Şeyhler Türbesi, Hoşebe Türbesi gibi tarihi eserler, mesire alanı ve manzaraya sahip Ilıca Şelalesi, asırlık ardıc ağaçlarıyla kaplı Hoşebe Mesire Alanı, çivi kullanılmadan birleştirilen Ahşap Su Fıçısı görülmeye değer yerleridir (Nallıhan Belediyesi, 2020 a).

2009 yılında Anadolu Medeniyetleri Müzesince başlatılmış olan Roma Dönemi Nekropol (mezarlık) kazılarında yerleşim yeri tam olarak belirlenmemiş bir kentin varlığı ortaya çıkmıştır. Kazılar sırasında bulunan, ölümlerin ağzına konulan sikkelerin çoğunluğunun Juliopolis basımlı olması sebebiyle Bithynia Bölgesinin Juliopolis antik kentinin nekropolünün kazılmış olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 43 yeni mezar, altın, gümüş ve bronz mücevherler, pismiş toprak kaplar, kandiller, kemik tıp ve süs eşyası aletler, cam eşyalar ve özellikle kalsedon taşından yapılmış oyma (intaglio) yüzük taşı mühürler bulunduğu bilinmektedir (Nallıhan Belediyesi, 2020b). Nallıhan iğne oyları, halı ve kilimleri, bez dokumacılığı, bindallı işleri, tel kırma gibi el sanatları yörenin bilinen el sanatlarından. Yöresel yemeklerinden çorbaları, pilavları, turşuları, hamur işleri ve tatlıları oldukça bilinen çeşitlerindedir (Nallıhan Belediyesi, 2020c). Yaban koyunu, Tiftik keçisi, Ankara kedisi, Mor kelebek, Gri balıkçıl, Geyik, Kerevit balığı, Kara leylek gibi hayvanlar ilçenin bilinen hayvan varlığındandır. Nallıhan Domatesi yörenin bilinen en ünlü yetiştiricilik faaliyetlerindedir (Nallıhan Belediyesi, 2020 d).

Resim 9. Nallıhan Evleri
(Anonim, 2020'ı)

Resim 10. Kocahan
(Anonim, 2020 i)

B.3. Bey Dağları Sahil Milli Parkı

1972 yılında Milli Park ilan edilmiştir ve yüz ölçümü 31.018 hektardır. Batı Toroslari oluşturduğu bilinen Beydağları kayaları serpantin ve kalkerden oluşmaktadır (Resim 11). Kıyı bölgelerinde kızılçam olan orman örtüsü, yükseldikçe yerini karaçam ve sedire bırakmaktadır. Bine yakın bitki türü bulunmaktadır ve 22 tanesi parka özgü endemik türdür. 2019 yılında Antalya' daki Beydağları Sahil Milli Parkı' nı 5 milyon 702 bin 311 kişi ziyaret etmiştir. Ayı, kurt, tilki, yaban keçisi, vaşak, sincap, oklu kirpi gibi kara memelilerinin yanında kıyılarda nadir de olsa Akdeniz fokuna rastlanmaktadır. Deniz kaplumbağalarının yumurta bıraktığı Tekirova ve Çıralı Sahilleri özel koruma altındadır. Antik Likya bölgesinde yer alan Milli Parkta; Idyros, Olympos ve Phaselis Antik Kentleri ve Chimera bulunmaktadır (Resim 12). Milli parkta, yaban keçisi (*Capra aegagrus*), şah kartal (*Iquila heliaca*), vaşak (*Felis lynx*), kurt gibi sayıları her geçen gün azalan önemli türler barınmakta ve üremektedirler. Türkiye' de bulunan 456 kuş türünün 72 adedi milli parkta görülmektedir. Ayrıca burada 3 tür endemik kelebek yer almakta, bunun yanı sıra Likya Semenderi (*Lyciasalamandra irfani*) Milli Parkın endemik türlerindedir. Beydağları Sahil Milli Park' ında, Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargıcak, Beldibi, Göynük Kanyonu, Kesme Boğazı, Olympos, Yarıkpınar, Çıralı Yanartaş (Chimera) halkın yoğun olarak kullanmakta olduğu başlıca günübirlik kullanım alanı ve mola noktalarıdır. Yılın her mevsiminde, deniz sporları, piknik, kamp, yürüyüş, yamaç paraşütü vb. açık alan aktiviteleri yapılabilmekte ve arkeolojik alanlar gezilebilmektedir.

Doğa yürüyüşü için tercih edilen yerler Göynük-Ovacık, Tekirova-Çıralı, Sarıçınar-Göynük, Beycik-Çukuryayla patikaları, Göynük Kanyonu' dur (Beydağları Sahil Milli Parkı, 2020).

Ekoturizm faaliyetlerinin sürdürüldüğü en önemli yerleşimler Çıralı ve Olympos' tur. Çıralı Kemer ilçesine bağlı Ulupınar mahallesinin mevkiidir. Bey Dağları Milli Parkı sınırlarında yer alır, 3 km kumsalın oluşturduğu sahili koruma altındaki deniz kaplumbağalarının üreme alanıdır. Kuzeyinde sadece kış aylarında akan bir dere yatağı bulunmakta, güneyinde bulunan Olympos kentinin içinden geçerek denize ulaşmaktadır. Ulupınar deresi ve kanyonu, Likya yolu, Olympos yanar taş, sedir ormanları yaylaları, 1.ve 2. derece doğal ve tarihi sit alanı koruma statüleri sayesinde turizm ve yapılaşmadan etkilenmemiştir. Çıralı' da ekolojik tarım ve buna bağlı faaliyetler gerçekleştirilirken doğa koruma çalışmaları da yürütülmektedir. Yöre halkı geçimini restoran ve pansiyon işletmeleri ile küçük çaplı tarımsal işletmelerden sağlamaktadır (Çıralı, 2021). Olympos Antik Kenti ise tarih boyunca liman kenti olma özelliği taşımaktadır. Kentin günümüze ulaşmış kalıntılarının orman içindeki ağaç ve çalılarla örtülü olup, Helenistik, Roma ve Bizans dönemine ait olduğu bilinmektedir (Olimpos, 2021).

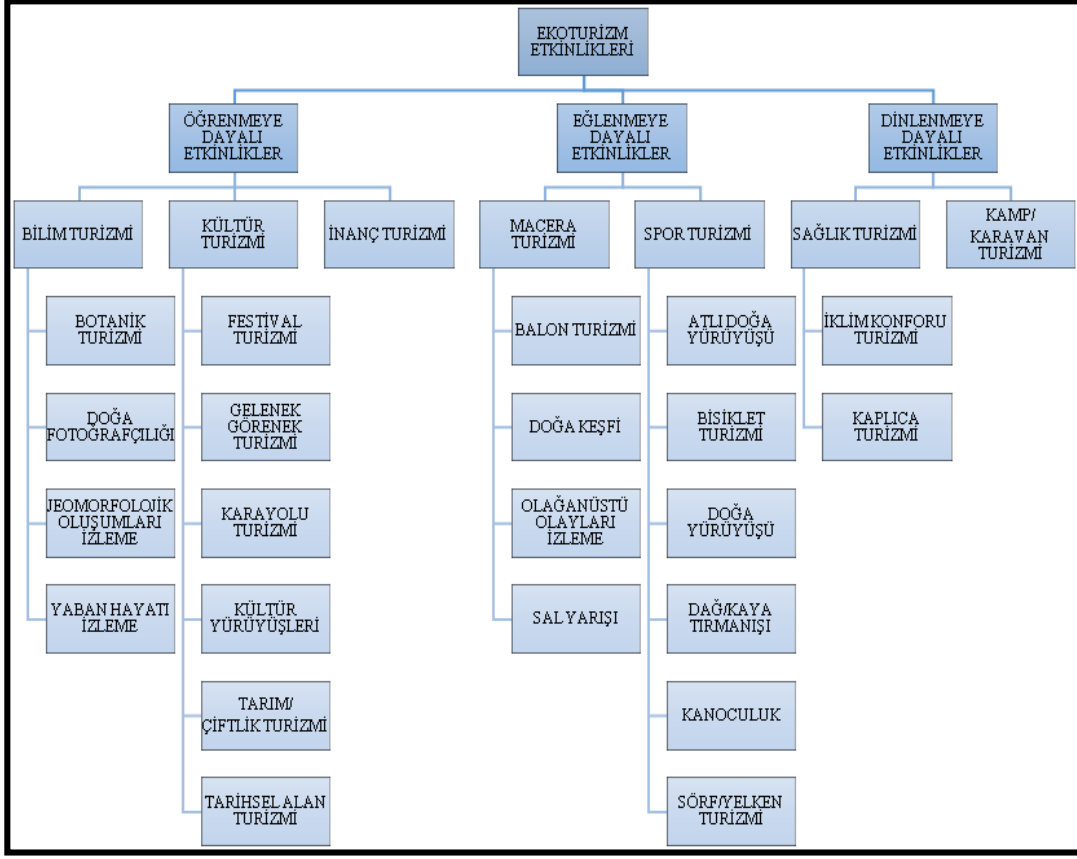

Resim 11. Bey Dağları
(Anonim, 2020 j)

Resim 12. Phaselis Kalıntıları
(Anonim, 2020 k)

Ekoturizm faaliyetlerinin sınıflandırılması (Resim 13):

Resim 13. Ekoturizm Faaliyetlerinin Sınıflandırılması (Polat, 2006)

Ekoturizm etkinlikleri çeşitli niteliklere göre gruplandırılmaktadır. Polat (2006) çalışmasında ekoturizm aktivitelerini; öğrenmeye dayalı, eğlenmeye dayalı ve dinlenmeye dayalı olmak üzere üç temel başlık altında incelemiştir.

A. Öğrenmeye dayalı ekoturizm etkinlikleri:

• **Bilim turizmi:** Katılımcıların bilimsel meraklarını giderme ve tecrübe kazanma amacıyla gerçekleştirdikleri etkinlik şeklidir. Bu kapsamda aşağıdaki örnekler sıralanabilir.

• **Botanik turizmi:** Botanik konusunda bilgili, bitki türlerinin Latince isimlerine ve özelliklerine iyi derecede hâkim, yabancı dili olan tur lideri öncülüğünde, bitki izlemek için gelen bilinçli gruplar halinde yapılan etkinliktir.

• **Doğa fotoğrafçılığı:** Doğa, içinde barındırdığı ve bir bütün oluşturduğu çeşitlilik ve çekiciliğiyle fotoğrafçılara konu olmayı sürdürmesiyle, bu ilgi ve özel anlam sebebiyle ortaya çıkmış etkinliktir.

• *Jeomorfolojik oluşumları izleme*: Doğal çevrenin coğrafi karakteri üzerinde odaklanan jeoturizm eğilimi, jeolojik, jeomorfolojik yapı ve unsurlar, kıyılar, göller, kanyonlar, jeotermal kaynaklar, endemik bitkiler ve diğer doğal anıtlar özel ilgi odaklarını izleme etkinliğini geliştirmiştir.

• *Yaban hayatı gözlemciliği*: Doğayı oluşturan canlı ve cansız tüm nesnelere kapsayan yaban hayatının içindeki, özellikle kuş gözlemciliği faaliyetlerini kapsayan, birçok önemli noktaya sahip etkinliktir.

• *Kültür turizmi*: Ülke toprakları içinde bulunan ve geçmişten bugüne kadar gelen kalıntı ve geleneğin, zarar vermeden toplumun yararlanabileceği değere dönüştürülerek sunulan etkinliktir.

• *Festival turizmi*: Yurt içi ve yurt dışından turistlerin, çeşitli konu ve büyüklükte yapılan festivallere yönelik gerçekleştirdikleri seyahat etkinliğidir.

• *Gelenek görenek turizmi*: Turistlerin, ziyaret ettikleri bölgedeki otantik ve orijinal değerleri tanımak için gerçekleştirdiği seyahat etkinliğidir.

• *Karayolu turizmi*: Keşif ruhlu ve ülke içindeki gezilerle yetinmeyen turistlerinin gereksinimleri için tur operatörlerince düzenlenen, tarih, geleneksel yaşam, coğrafya gibi konularda, uzun süreli yapılan karayolu gezilerini kapsayan etkinliktir.

• *Kültür yürüyüşleri*: Geçmişten bugüne yoğun kullanımların gerçekleştirdiği yerleşim alanlarını birbirine bağlayan genellikle antik yollar üzerinde gerçekleştirilen yürüyüş programlarını kapsayan etkinliklerdir.

• *Tarihsel alan turizmi*: Ulusal sınırlar içinde kalan tarihi kültür mirasının belli bir turistik organizasyon yardımıyla gösterilmesini kapsayan etkinliklerdir.

• *Tarım ve çiftlik turizmi*: Kırsal alanlarda konaklama ve tekinlikler köy yerine çiftliklerde yapılıyorsa buna çiftlik turizmi, herhangi bir kırsal yerleşimde ekonomik etkinlik tarım ise ve turistik programlar ağırlıklı olarak tarım uygulamalarıyla gerçekleştirildiği etkinliklerdir.

• *İnanç turizmi*: Kutsal yerlere yönelik yapılan ve mevcut kültürel değerlerin korunması, kazandırılması ve tanıtılmasının hedeflendiği etkinliklerdir (Polat, 2006).

B. Eğlenceye dayalı ekoturizm etkinlikleri:

• **Macera turizmi:** Macera turizmi katılımcıları için heyecan verici, özel spor malzemeleri gerektiren, doğal arazi özelliklerine bağlı bir açık alan etkinliğidir.

• **Balon turizmi:** Bölgenin havadan seyredilebilmesini sağlayan, rüzgârın yönüne göre hareket eden hava balonlarıyla yapılan etkinliktir.

• **Doğa keşfi:** Etkinliği gerçekleştiren kişiye doğada keşifte bulunurken çeşitli duygusal tatminler sağlarken öğrenme yoluyla tecrübe kazanması olanağı veren bir ekoturizm etkinliğidir.

• **Olağanüstü doğa olaylarını izleme:** Ay tutulması, güneş tutulması, büyük kasırga ve hortum, sel gibi doğal afetlerin belli teknikler yardımıyla izlenmesiyle gerçekleştirilen etkinliklerdir.

• **Sal yarışı:** Başlangıçta kütük ve yolcu taşıyan botlarla yapılan ve zaman içinde büyük kitlelere ulaşan rafting etkinlikleridir.

• **Spor turizmi:** Su ve dağ sporlarına ilgi duyan ve yapan kişilerce gerçekleştirilen, bizzat katılım veya izlemek amacıyla gerçekleştirilen etkinliklerdir.

• **Atlı doğa yürüyüşü:** tarihi ve doğal güzelliklerin bulunduğu yörelerimizde düzenlenen günübirlik veya birkaç günlük gezi programları ile yapılan, temel binicilik eğitimi alınarak katılabilen, at üstünde yapılan gezileri kapsayan etkinliklerdir.

• **Bisiklet turizmi:** Doğa ile bütünleşmeye yönelik, seyahat eden turistlerin tercih ettikleri etkinliklerdir.

• **Dağ kaya tırmanışı:** Dağların temiz havasından yararlanmak amacıyla, insanların yürüyüş veya tırmanma şeklinde gerçekleştirdikleri etkinliklerdir.

• **Doğa yürüyüşü:** Doğayla bütünleşme, fiziksel kondisyonlarını ve yeteneklerini zaman zaman ölçme ve sürekli değişen bitki örtüsünü gözlemlene, buzul göllerin kenarında kamp kurma gibi amaçlarla gerçekleştirilen etkinliklerdir.

• **Kanoculuk:** İki kişilik kanolarla yapılan, zor ve zevkli spor etkinliğidir.

• **Kış turizmi:** Kayak sporunun merkezinde bulunduğu, kar ve eğimli alanlara yapılan seyahatler, konaklamalar ve gerçekleştirilen faaliyetleri kapsayan etkinliklerdir.

- *Dalış Turizmi*: Su altında bulunan önemli batıklar, su altı mağaraları ve hayvan varlıklarının dalışçılar tarafından keşfedilmesi etkinliğidir (Polat, 2006).

C. Dinlenmeye dayalı etkinlikler:

- *Sağlık turizmi*: Kür ve tedavi amacıyla belirli bir zaman için yer değiştiren insanlar, gittikleri yerlerde konaklama, beslenme, kür ve tedavi uygulaması, dinlenme ve eğlenme gereksinimlerini karşılayacakları yapısal tesislerde gerçekleştirecekleri etkinlikler bütünüdür.

- *İklim konforu turizmi*: Sağlıklı bir iklimde bulunma ve iklim kurleri sırasında iyi bir beslenme ve düzenli olarak hareket halinde bulunma temeline dayanan etkinliklerdir.

- *Termal turizm*: Madeni tuzlarla zengin sulara, çeşitli hastalıkların tedavi edilmesi amacıyla modern tıbbın kabul ettiği turizm çeşididir.

- *Kamp/Karavan turizmi*: Çadır, baraka gibi konaklama yapılarında sürdürülen ortak yaşam etkinliklerine kamp turizmi, insanın doğa ile daha baş başa kalmasını sağlayan bir diğer şekli de karavan turizmidir (Polat, 2006).

Eko-köy kavramı içinde birçok ortak görüşte, sürdürülebilirliğin gerçekleşmesi için, kendi kendine yetebilme özelliğinin sağlanması için dayandığı ekolojik, ekonomik ve sosyal sorunların çözülmesi gerekmektedir.

1.3. Eko-Köyler

1.3.1. Eko-köylerin Kavramı ve Amacı

Eko-köy kavramının tanımlamalarına bakıldığında ilk olarak 1991 yılında Robert ve Diane Gilman' ın 'Sürdürülebilir Topluluklar' konulu alan çalışmasında *'İnsan etkinliklerinin zararsız bir şekilde doğa ile bütünleştiği, sağlıklı insan gelişimini destekleyen ve başarılı bir biçimde kesintisiz olarak sürebilecek insan ölçeğindeki tam teşekküllü yerleşimlerdir'* şeklinde açıklanmaktadır. Bu özellikleri ele alındığında;

- *İnsan aktivitelerinin zararsız bir şekilde doğa ile bütünleşmesinde*; eko-köy kelimesindeki eko kavramı ve ekolojik olma özelliğinin bağlantılı olduğu, fosil yakıtlar yerine yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanması, atık sisteminin yönetilmesi gibi çevreye

ve ekosisteme daha az zarar veren yaklaşımlar benimsemesi gerektiği vurgulanmaktadır.

• **Sağlıklı insan gelişiminin desteklenmesinde;** bozulmamış doğa içerisinde gerçekleştirilen aktiviteler ile psikolojik ve fiziksel gelişimin desteklenmesi ve bunun için doğanın korunması

• **Başarılı ve kesintisiz olarak sürebilmesinde;** sürdürülebilirlik kavramının gerekliliklerinin uygulanmasının önemi vurgulanmaktadır.

• **İnsan ölçeğinde olmasında;** yerleşkede yaşayan kişilerin birbirlerini tanıyabilmesi ve toplumu ilgilendiren konularda söz sahibi olduğunu hissedebilmesi için sahip olması gereken azami büyüklüğü, yapılarda kat sınırının korunması ve bu yerleşkenin nüfusunun 500 kişi ile sınırlandırılması gerektiğini savunmaktadır.

• **Tam teşekküllü olmasıyla;** yerleşimde olması gereken ana fonksiyonların tümünden bahsederek, konut alanları, gıda üretim alanları, eğlence ve sosyal faaliyet alanları, ticari alanların birbiri ile dengeli ve uyumlu şekilde planlanması gerektiğini belirtmektedir (Gilman, 1991).

Eko-köy ile ilgili ilk araştırmalar Gilman vd. (1991) de yaptığı çalışmadır. Gilman vd. (1991) 'Ecovillages and Sustainable Communities' adlı raporunda bazı eko-köy girişimlerinden bahsederek ideal bir eko-köy varlığının olmadığını ileri sürmüştür. Gilman'ların (1991) araştırmaları oldukça ses getirmiş ve birçok uygulama için etkili olmuştur. Bunun bir örneği, Gilman vd. (1991)' nin araştırmalarından etkilenen Jackson çiftinin kurduğu 'Gaia Trust' girişimidir ve bu girişim içinde Danimarka' daki Gaia Köyü ve Gaia Teknolojiler Merkezi' ni barındırmaktadır. Bu çalışma sonraları Küresel Eko-Köy-GEN (Global Ecovillage Network)' ün kuruluşunun amacı olmuştur. Bunun yanında gelişmiş ve kitlesel bir eko-köy kurma amacı taşıyan bu organizasyon, 1995 yılında ilk uluslararası konferanstan sonra 'Küresel Eko-Köyler Ağı' na (Global Network of Ecovillages-GEN) dönüşmüş ve ideal bir eko-köyün kurulması için eko-köy kavramı farklı tanımlamalarla ele alınmıştır. Bu farklı tanımlamalara ihtiyaç duyulmasının asıl sebebi Gilman' ların (1991) eko-köy tanımlamasında eksik yönlerin olmasıdır ve GEN eko-köylerin; sürdürülebilirliğin sosyal, tinsel, ekolojik ve ekonomik dört boyutunu da içinde barındırması gerektiği düşüncesi ile '*bir grup insanın birbirleriyle, tüm canlılar ve doğa ile sürdürülebilir ve tatminkâr bir yaşam stiliyle birlikte yaşadıkları yerleşim*' şeklinde bir tanımlamada bulunmuştur (Jackson, 1998).

GEN' in amaçları:

- Tüm sosyal sınıflardan ve mesleklerden bireylerin; eğitimini, tecrübelerini ve en iyi uygulamalarını paylaşarak geliştirmek, sürdürülebilir toplulukları dünyaya yaymak,
- İnsan haklarını genişletmek, yerel toplulukları güçlendirerek, karşılıklı saygıyı merkeze alan bir kültürü teşvik ederek, anlaşmazlıkları küreselleşmeden çözmek,
- Çevre güvenliğini, bir çeşit fikir tankı gibi hizmet vererek uluslararası iş birliği organizasyonları ve projeleri teşvik ederek, küresel olarak geliştirmek,
- Aktif vatandaşlığı, topluluğun gelişimini, eko-köyler arasındaki iş birliğini koordine etmek, sürdürülebilir yaşama geçişi hızlandırmak için daha geniş toplumlara ulaşmak ve bu yaşam modelini geliştirmek olarak belirtilmiştir (Zeybek, 2015).

GEN' in kurulmasını takiben, bünyesinde:

1. ENA-Ecovillage Network of the America (Kuzey ve Güney Amerika Ekoköyler Ağı),
2. GENOA-GEN for Oceania and Asia (Asya ve Okyanusya için GEN),
3. GEN-Europe (Avrupa Ekoköyler Ağı) olmak üzere üç ayrı bölge merkezi oluşturulmuştur (Zeybek, 2015).

Afrika ve Ortadoğu' da bulunan eko-köylerin takibi GEN-Avrupa (Europe)' 'ya verilmiştir ve Türkiye' deki eko-köyler de Gen-Avrupa' ya bağlıdır (Dawson, 2006).

Dawson (2012), eko-köyü '*insan etkinliklerinin zararsız bir şekilde doğayla bütünleştiği, sağlıklı insan gelişimini destekleyen ve başarılı bir biçimde kesintisiz olarak sürebilecek, insan ölçeğindeki tam teşekküllü yerleşim veya diğer bir deyişle sürdürülebilir, barışçıl ve sosyal anlamda adil bir topluluk*' şeklinde tanımlamaktadır (Dawson, 2012). Eko-köyler ekolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamın sürdürülebilirlik düşüncesi ile birleştirilerek; doğaya, çevreye, geleneksel yaşam biçimine ve mevcut dokuya uygulanmasıyla turizme kazandırılan yerleşim birimleri olarak nitelendirilebilir. Her eko-köy yerleşiminin hitap ettiği topluluk ve kuruluş biçimleri birbirinden farklıdır ve lokasyon, arazi seçimi, bölgenin coğrafi özellikleri ve kuruluş amacı değişkenlik gösterebilmektedir (Dawson, 2006).

1.3.2. Eko-köylerin İlkeleri ve Pozitif Etkileri

İlkeleri;

1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, konum
2. Araç kullanımı ve kolay erişim
3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi
4. Doğal sistemlerin restorasyonu
5. İyi konut ve yaşam çevresi
6. Sağlıklı sosyal ekoloji
7. Sürdürülebilir ekonomi
8. Halk katılımı
9. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunmasıdır (Wheeler, 1998).

Pozitif Etkileri;

1. Doğayla uyumlu tasarım uygulamaları ve gönüllü katılımcılarla insanın doğaya olan olumsuz etkilerini azaltmak,
2. Ekolojik tasarım uygulamaları ve yeşil teknolojilerle katılımcı ve destekleyici sosyal yapıları birleştirmek,
3. İnsanların, yeniden doğa ile iç içe topluluklar oluşturmasını sağlayarak, tüm canlıların gelecekte de sağlıklı şekilde var olmasını sağlamak,
4. Sosyal, ekolojik, ve ruhsal çöküntüler ile mücadele etmenin etkili ve uygulanabilir yolunu sağlamak olarak sıralanabilmektedir.

1.3.3. Eko-köy Uygulamalarına Örnekler

1960 ve 1970' lerde ekonomik ve küresel baskılar sonucu insanların kendilerini daha iyi hissetmek ve daha saf bir yaşam sürmek amacıyla gruplar halinde şehirleri terk edip kırsal kesimlere dönerek kurdukları bu yaşam şekli, o dönemde sürdürülebilir ekonomi ve yaşam şartlarının yeterli planlanamaması sonucu başarısızlıklarla sonuçlandı da bu adımlar

şimdiki eko-köy hareketinin öncüsü olmuştur.

A. Dünyadan Başarılı Eko-Köy Örnekleri:

GEN' e kayıtlı birçok başarılı eko-köy bulunmaktadır (Adalılar, 2012). Bunlardan bazıları;

1. Torri Superiore, Ventimiglia, İtalya
2. Damanhur, Vidracco, Turin yakınları, İtalya
3. Lebensgarten, Steyerburg, Bremen yakınlarında, Almanya
4. Hjortshøj, Arhus yakınlarında, Danimarka
5. Eco 99, Arhus, Danimarka
6. Hooipolder, s-Hertogenbosch yakınlarında
7. Eva Lanxmeer, Culemborg, Hollanda
8. Hockerton Konut Projesi, Nottingham yakınlarında, İngiltere
9. Tweed Valley Ekoköyü, İskoçya

Bunların yanında adından çok söz ettirmiş farklı kıta, ölçek veya yaşam şekline sahip eko-köyler şu şekilde açıklanabilmektedir;

A.1. Sieben Linden Eko-köyü

Almanya' nın en çok tanınan eko-köyü Sieben Linden (Resim 14)' dir. 1986 yılında eski Doğu Almanya' da bulunan Poppau köyünün 22 hektarlık arazisinde projesine başlanmış, yaşamın her alanında kendi kendine yetebilen bir topluluk olma düşüncesiyle, bunu sağlayan ekolojik inşaat teknikleri ve kaynakların döngüsel dolaşımı fikirlerini uygulamak için, mevcut bir yerleşkeyi iyileştirmek yerine yeni bir yerleşke kurma kararıyla oluşmuş bir eko-köydür (Adalılar, 2012).

Resim 14. Sieben Linden Eko-köyü

(Anonim, 2020 1)

Sieben Linden' in 47,5 hektarı orman, 26 hektarı bahçe ve tarla, 9 hektarı da binalar, meydan ve yollar olmak üzere toplam 82,5 hektar arazisi vardır (Andreas, 2012). Bu arazi içinde bulunan bir çiftlik evi sürdürülebilir yaşam standartlarına uygun şekilde restore edilerek, ziyaretçi ve topluluk için kullanılabilir hale getirilmiştir. Devamında ilk konutların yapımı aşamasında süreç uzasa da ekolojik kurallardan vazgeçmemişlerdir ve yalıtımı çok iyi olan binalar inşa etmişlerdir (Resim 16). Aynı zamanda bölgede bulunan bir saman ev eko-köyde toplanan odun, kerpiç ve diğer malzemelerle, hiçbir elektrikli alet kullanılmadan inşa edilmiştir. Bu evin yapımından, eğitimlerde de bahsedilmektedir. Diğer binalar da mümkün olduğunca yerel malzeme kullanılarak inşa edilmiş ve Sieben Linden ekolojik binalar konusunda önemli başarılarla imza atmıştır (Kara, 2014).

Rüzgar olan bir yer olmadığı için rüzgar tribünleri inşa edilmemiş, elektrik üretimi için de termik yöntemler kullanılmamıştır. Bir yerleşimin kendi kendine yetebilme özelliğinin sağlanabilmesi, harcadığı kadar enerjiyi üretebilmesi ile doğru orantılıdır. Sieben Linden Eko-köyü' nün elektrik enerjisini fotovoltaik paneller karşılamaktadır. Sıcak su içinse güneş panelleri kullanılmaktadır. Evlerin ısınmasının %50' sini ise eko-köyün kendi arazisinden sağlanan odunlar sağlamaktadır. Günümüzde, dışarıdan hiç enerji satın almadan yerleşke içinde hayatlarına devam etmektedirler (Güleryüz, 2013).

Resim 15. Sieben Linden
(Anonim, 2020 m)

Resim 16. Sieben Linden Yapıları
(Anonim, 2020 n)

2015 verilerine göre nüfusu yaklaşık 100 yetişkin ve 40 çocuk oluşturmaktadır. Topluluk, nüfusunun üst seviyesini 300 olarak öngörmektedir. En büyük hedefi, kişi başı CO₂ salınımının 250 kg' a kadar düşürülmesi sayesinde, Almanya' daki ortalama bir insanın ekolojik ayak izinin yaklaşık on yedide birine tekamül etmesini sağlamaktır (Resim 15). Yıllık yağış miktarının ortalama 400 mm olduğu eko-köyde yazların çok kurak geçmesi sebebiyle, yağmur suyu biriktirmek önemli bir faaliyettir (Zeybek, 2015). Bitki üretimine önem veren eko-köy sebze ihtiyacının %75' ini kendi üretimlerinden sağlamaktadır. Bir kısım gıda ve hububat ürünleri ihtiyacını, kurulmasına yardımcı oldukları organik üreticiler ağından satın alarak karşılamaktadırlar (Kara, 2014). Kendilerine ait iki dizel, iki de bitkisel yağla çalışan, ortak kullanıma açık dört adet araçları bulunan eko-köy oldukça kırsal ve kent merkezine uzakta yaşadıkları için ulaşım sorunu çözümlenmesi zor bir konudur ve topluluk bunu sıkça tartışmaktadır (Zeybek, 2015).

A.2. Auroville Eko-köyü

Auroville, Güney Hindistan' ın doğu kıyısında, Tamil Nadu eyaletindeki Pondicherry şehri yakınlarında bulunmaktadır. Kuruluşu 'mother' olarak anılan Türk bir baba ve Fransız bir annenin çocuğu olan Mira Alfassa' nın fikrine dayanmaktadır. Bu eko-köy kendini 'insanların birliğine adanmış ideal bir kasaba denemesi' olarak tanımlamaktadır (Dawson 2006). 28 Şubat 1968' de, içlerinde 124 ülkeden ve Hindistan' ın tüm eyaletlerinden gelen temsilcilerin de bulunduğu 5000 kişi açılış töreni için toplanmıştır. Tüm temsilciler kendi ülkelerinden, Auroville in toprağına karıştırmak için sembolik amaçlı bir parça toprak

getirmiştir. Bu girişim kültürlerarası işbirliği ve gelişimin denetlemesi olarak UNESCO tarafından da onaylanmıştır (Zeybek, 2015).

Resim 17. Auroville Eko-köyü (Anonim, 2020 o)

Kurulduğu bölge, zayıf olan yüzey toprağı, sık sık tekrarlanan fırtına ve muson yağmurlarının oluşturduğu sellerle iyice erozyona uğramış, yağmur suları arkasında derin oyuklar bırakarak platodan denize dökülmüştür. Bu sebeple alan ilk başlarda üzerinde hiç bir bitki örtüsü bulunmayan çorak bir toprak parçasıdır. Yüzeydeki toprağın sabit kalması için, su bentleri ve setler yapıp araziye ağaçlandırmışlardır. İlk yerleşenler su pompalaması ve enerji üretmesi için araziye yel değirmenleri kurmuştur. Topluluk üyeleri biokütle ve güneş enerjisi teknolojilerini geliştirmek için çok çalışmış ve sonunda Auroville Hindistan'daki en büyük alternatif enerji sistemleri merkezi haline gelmiştir. Monte edildiği mutfak çatısından günde 1000 öğün yemek pişirmeye yetecek enerjiyi üretebilen 15 metre çapındaki güneş toplayıcısı önemli bir alternatif teknoloji çeşididir. (Dawson, 2006).

Tüketilen sebzenin ise yarısını kendileri üretmektedirler. Çeşitli ağaç ve sebze tohumlarından oluşan bir tohum bankaları vardır. 2003 yılında yeniden ağaçlandırma ve yenilenebilir enerji çalışmalarında elde edilen başarıların sonucunda Ashden Sürdürülebilir Enerji Ödülü' nü kazanmıştır (Zeybek, 2015).

Eko-köyün başarısı topluluğun güçlü maneviyatı, umudun ve birliğin sağlam bir sembolü haline gelmesi ve mali kaynakların ve özel kazanımların topluluk içinde dağılımını sağlayan güçlü bir dayanışma ekonomisidir. Havuz sistemi ise 20 kişiden oluşan grupların, gelirlerini ortak bir havuza toplamasıyla topluluğun ekonomisinin gelişmesine katkı sağlanmaktadır. Bugün Auroville' de inşaat, el işleri, besin ve teknoloji üretip, bu ürünlerin

perakende satışını yapan 125 ticari kuruluş bulunmaktadır (Dawson, 2006).

Auroville, boş bir arazide sıfırdan tasarlanmış, dünyanın en kalabalık ve en büyük eko-köyüdür (Resim 18). Auroville, Hindistan çapında alternatif enerji kaynaklarının en yoğun ve etkin şekilde kullanıldığı yerdir. Güneş, rüzgar ve biyogaz enerjileri kullanılmaktadır. Auroville' in inşaatı sırasında 2000 yıl öncesine uzanan arkeolojik mekânlar keşfedilmiştir. Çevre Eğitim Merkezi ve botanik bahçesi kurulmuştur. 250' den fazla türün bulunduğu bir arboretum bulunmaktadır (Zeybek, 2015).

Resim 18. Auroville
(Anonim, 2020 ö)

Resim 19. Topluluk
(Anonim, 2020 p)

Auroville, UNESCO tarafından '*geleceğin evrensel şehri*' ilan edilmiştir. Sürekli ziyaretçi araştırmacılar, üniversite öğrencileri ve uluslararası gönüllüleri ağırlamaktadırlar (Resim 19). Bunların yanı sıra çevre eğitimi, geleneksel botanik bilimi, alternatif tıp ve iyileştirme yöntemleri üzerine eğitim merkezi haline gelmiştir (Mueller, 2012).

A.3. Ithaca Eko-köyü

Ithaca eko-köyü 175 dönümlük arazide, 75 ev ve 175 kişinin yaşadığı bir eko-köydür. 175 dönüm arazinin % 80' den fazlası yeşil alan olarak planlanmıştır (Resim 20). '*EVT'nin nihai hedefi, insan yerleşimlerinin tekrar tasarlanmasıdır. Biz, sürdürülebilir bir yaşam için sadece kullanışlı değil, aynı zamanda kolayca tekrarlanabilen sistemlere örnek oluşturacak yaklaşık 500 kişilik bir topluluk modeli yaratıyoruz.*' (Dawson, 2006).

Resim 20. Ithaca Eko-köyü Planı (Anonim, 2020 r)

FroG, SonG ve TREE adını verdikleri üç mahalleden oluşan eko-köyün, FroG ve SoNG ekolojik ayak izini azaltmak için birbirine yakın konumlandırılmış ve merkezi ısıtma, pasif güneş enerjisi sistemi ve üstten yalıtımlı duvarlar kullanılmıştır. Evlerin yarısı güneş pili panelleri, bazıları ise güneş enerjisiyle çalışan su ısıtıcılarına sahip olan FroG' lar benzer evlere kıyasla %40 daha az gaz ve elektrik tüketmektedirler. 2012' de başlayan TREE mahallesi ise sağlam izolasyona sahip evler ve ısınma-sıcak su için harcanan enerjinin normal evlere göre %80-90 daha karlı olacağı planlanmıştır (Zeybek, 2015).

Eko-köyün kışları soğuk geçen bir coğrafyada bulunması güneşi en iyi şekilde kullanmayı ilke edinmelerini sağlamış, bunun sonucunda Passive Solar Design ismini verdikleri çalışmaları ortaya çıkmıştır (Resim 21). Güneşten çokça faydalanmak adına güney cephelerinde geniş pencereler ve camdan duvarlar oluşturup, kuzey cephedeki pencereleri sadece ışık ihtiyacını karşılayacak büyüklükte tasarlamaktadırlar (Resim 22). TREE' de evlerin tasarımında hava sirkülasyonu özelliği kullanılarak, Passive House Design isimli teknolojiye, 35 santimetre genişliğindeki duvarların içi doğa dostu izolasyon malzemeleri ile doldurulup, aralarda bırakılan kanallar ile sağlanan sıcak hava sirkülasyonu sayesinde başka bir ısıtma sistemine ihtiyaç duyulmadan evin sıcaklığı sabit tutulabilmektedir (Zeybek, 2015).

Resim 21. Ithaca Yapılar
(Anonim, 2020 s)

Resim 22. Yol ve Çevre
(Anonim, 2020 t)

Eko-köydeki her şey tüm bireylerin ortak malı sayılmaktadır. Bu sayede eşyalar daha anlamlı, gıdalar ise yeterli şekilde kullanılabilir. Normal bir Amerikan vatandaşına göre %70 daha az ekolojik ayak izine sahiptir. Araba havuzu, toplu taşıma ve bisiklet kullanımı oldukça yaygındır. EVI' de hibrit ve bir tane de bitkisel yağla çalışan araç bulunmaktadır. Az su kullanan sifon sistemleri ve kuru kompost tuvaletler mevcuttur. Organik tarım önemli bir gelir kaynağıdır ve iki adet çiftlikleri bulunmaktadır. Eko-köy arazisinin % 95' inde organik tarım yaparak sebze ve meyve üretmektedir (Zeybek, 2015).

A.4. Findhorn Eko-köyü

Kuruluşu 1962' ye dayanan İngiltere adasının İskoç Köyünün bir uzantısı olarak düşünülebilen eko-köyün günümüzde ana faaliyetlerini eğitim programları oluşturmaktadır. 2015 verilerine göre, güncel nüfusu 470' dir ve 61 ekolojik bina, 4 rüzgar tribünü, çok iyi geri dönüşüm sistemine sahip oldukları bilinmektedir. Çok sayıda solar paneller kullanılmakta, kendilerine ait bankaları ve para birimleri bulunmaktadır. Enerjisinin çoğunu güneş enerjisi ve rüzgâr tribünleri ile sağlanmaktadır (Zeybek, 2015).

Resim 23. Findhorn
(Anonim, 2020'u)

Resim 24. Findhorn Yapılar
(Anonim, 2020 v)

Findhorn Eko-köyü' nde 1995' te ilk Uluslararası GEN toplantısı gerçekleştirilmiş, bu toplantıda birçok gönüllü sürdürülebilir yerleşim girişimcileri bir araya gelmiş, Eko-köy kavramı ilk kez ayrıntılı bir şekilde burada tanımlanmıştır (Zeybek, 2015).

Doğal malzeme ile yapılan binalar ile nefes alan duvarlar oluşturmayı amaçlayan eko-köy yıllarca bu yapım teknikleri üzerinde çalışmış ve Findhorn Eko-köyü ekolojik binalar konusunda bir eğitim merkezi haline gelmiştir. Nefes alan binalar inşa ederken buhar ve hava sirkülasyonunu sağlamak amacıyla saman balyaları ile bina yapımı denenmiştir, devamında doğru yönlendirme ve pencere yalıtımı ile güneşten maximum yararlanma sağlanmış, üç katlı camla yapılmış pencereler ve selülozlu malzemeler ile başarılı yalıtım sistemleri oluşturulmuştur (Resim 23). Zehirli madde içermeyen organik boyalar kullanılmış, zemin ve tavan döşemelerinde ana malzeme olarak ahşap kullanılmıştır. İç mekânlarda hava kalitesini artırmak için zehirli gazları süzen bitkiler kullanılmıştır. Kilden yapılmış kiremitlerle çatılar örülmüş (Resim 24), binalarda yerel taşlar kullanılmıştır (Zeybek, 2015).

Güneş ve rüzgar yoluyla elde ettikleri enerjiyi, bahçelerde ise yağmur suyu birikintileri kullanılmakta, kanalizasyon ise biyolojik arıtma sistemiyle arıtılmaktadır. Rüzgar tribünlerinden oluşan Rüzgar Parkı kullanılan en önemli yenilenebilir enerji sistemidir. Patentli eko-köy sakinlerince alınmış olan Yaşayan Makine isimli ekolojik bir atık su arıtma sistemine sahiptirler. Ekolojik ayak izi, İngiltere ortalamasının yarısı kadardır. 1998' de yapılan ölçümlerde, BM tarafından en düşük ekolojik ayak izine sahip yerleşke seçilmiştir (Zeybek, 2015).

Eko-köyde eko adını verdikleri, kendilerine özgü para birimi kullanılmaktadır. Findhorn Eko-köyü' nde üzerinde karar verilmesi gereken konular eko-köy sakinlerine duyurulur ve oylamaya açılır, kabul edilebilmesi için %90 evet oyu alması gerekir, bu durum bireylere verilen önemi göstermektedir (Zeybek, 2015).

B. Türkiye'den Eko-köy Örnekleri

B.1. Güneşköy

Güneşköy Kooperatifi, 21 Eylül 2000 tarihinde Ankara' da kurulmuştur. Kırıkkale' nin Yahşihan ilçesine bağlı Hisarköy' de 75 dekar arazi üzerine 9 üye ile birlikte temelleri atılan Güneşköy (Resim 25), Avrupa Ekoköyler Ağı (GEN-Europe) üyesidir. Kar amacı gütmeyen bu kooperatifin hedefi, doğa ile uyumlu ve sürdürülebilir yaşam deneyimleri gerçekleştirmek ve bunları paylaşmaktır (Kara, 2014).

Resim 25. Güneşköy (Anonim, 2020 y)

Resmi internet sitesinde kooperatifin amacı '*sağlıklı ve doğal bir ortamda yaşamının koşullarını gerçekleştirmeyi, yapılacak çalışmalarla topluma örnekler oluşturmayı, doğa ile uyumlu yaşamı ve yaygınlaştırmayı, bu yolla topluma bilinçli, mutlu, sağlıklı ve verimli bireyler yetiştirmeyi amaçlamak*' olarak belirtilmektedir (Güneşköy, 2020).

Güneşköy' ün hedefleri:

- Temiz, doğal, sağlıklı bir yaşamı ve koşullarını geliştirmek,
- Doğa ile barışık bir dünya görüşü ve yaşam biçimi geliştirmek,
- Anadolu'nun zengin ama keşfedilmemiş kültürünün değerlendirilmek,
- Anadolu biyo-çeşitliliğini korumak ve zenginleştirilmek,
- Doğaya uygun bir yerleşim ve altyapı oluşturmak,
- Örnek Güneş Projeleri geliştirmek ve uygulamak,
- Doğal ve ekolojik, kalıcı tarım üretim yapmak,
- Doğa ile uyumlu bir “toplumsal yapı “oluşturmak,
- Doğal ve emisyonsuz ulaşım olanakları sunmak,
- Kırsal alanda, üretimi artırmak, yeni iş olanakları yaratmak,
- Dayanımcı, katılımcı, kültürel toplum oluşturmaktır (Güneşköy, 2020).

Güneşköy' ün çalışma alanları:

- Ekolojik tarım yapar ve yaygınlaştırır, yerli tohum kullanır ve paylaşılmasını sağlar.
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması için çalışmalar yapar.
- Doğa ile uyumlu ve ekolojik mimari tasarım ve uygulamalar yapar.
- Ekolojik ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi için çalışır.
- Bozulan doğal yapıların onarılması için çalışır.
- Bozulan doğal dengelerin yeniden kurulması için gerekli çalışmaları yapar.
- Geri kazanım sistemleri geliştirerek kaynakların verimli kullanımı için çalışır (Güneşköy, 2020).

Resim 26. Güneşköy Plan (Anonim, 2020 z)

GEN' e eko-köy olarak üye olan ve bazı toplanmalarına ev sahipliği yapan Güneşköy Resim 26), eko-köylerin temel özelliklerinden olan topluluk yaşamı şekline geçiş yapamamış, organik tarım, ekolojik sürdürülebilirlik ve permakültür gibi çalışmalarda bulunmuşlardır. Geleceğe dair planlarında komünal yaşama geçişten bahsedilmektedir (Zeybek, 2015).

Günsera adını verdikleri yapı, on kadar güneş sistemini bir araya getirerek kurdukları ve İç Anadolu' nun soğuk iklimi için geliştirdikleri sera modelidir. Bu seraların amacı; düşük emisyonlu güneş enerjili sera modeli geliştirmek, serada organik tarım yapmak, köylülerin kullanabileceği ucuz, basit, kolay bir sera modeli geliştirmek, tarımsal üretimi artırmak, her mevsim üretim yapabilme olanaklarını geliştirmek olarak belirtilmektedir. Günsera' larda yetiştirilen ürünler organik pazarlarda satılmakta ve geliri Güneşköy Kooperatifine aktarılmaktadır. Organik tarımda kendi üretimleri olan solucan gübresini kullanmaktadırlar. Solucan gübresi toprağın ihtiyacı olan temel mineralleri karşılamaktadır. Aynı zamanda solucan gübresi satışı da yapılmaktadır. Güneşköy'de Biyoyakıtlı Traktör Projesi gerçekleştirilmiştir. Çiftçinin fosil yakıtı bağımlılığına çözüm getirmek için geliştirilen proje kapsamında dizel yakıtı ile çalıştırılan traktörün motoru ısındıktan sonra dizel yakıt kesilerek bitkisel yağ kullanılmaya başlanmaktadır. Anadolu' nun kaybolan ve giderek yok olan biyo-çeşitliliği ciddi bir tehlike altındadır, bu sebeple İç Anadolu' nun özgün bitki çeşitliliği araştırmak, korumak ve geliştirmek amacıyla önerilen bilimsel tabanlı bir örnek proje olan Biyoçeşitlilik Projesi gerçekleştirilmiştir. Bu proje ile biyoçeşitliliği korumak ve geliştirmek, erozyonu önleyici bir sistem geliştirmek, yağmur sularının toplanması ve değerlendirilmesi, kalıcı tarım kültürü modeli geliştirme (permakültür), sürdürülebilir üretim sistemi oluşturmak amaçlanmaktadır (Güneşköy, 2020).

Henüz komünal yaşama geçmemiş olan Güneşköy'de konaklamak için yer bulunmamakta, vejetasyon döneminde ziyaretçiler çadırlarda konaklamaktadırlar. Ulaşım ve araç sorunu sebebiyle yüksek kişi sayısına aynı anda yer veremeyen Güneşköy, 2019 Mayıs ayında Gidyö projesi ile 25 öğrenci ve yetkilinin katılımıyla toplamda 40 kişilik etkinlikler düzenlemişlerdir. Lakin ziyaretçi yoğunluğunun ve ulaşılabilirliğin sürekli ve yüksek olduğu söylenememektedir. Oldukça emek verilmiş Güneşköy arazisinden Sivas-Ankara Hızlı Tren Hattı Projesi' nin başlaması ve gerçekleştirilmesi sebebiyle organik üretime ara verilmiştir. İki sene sonunda inşaat yoğunluğunun azalması ile birlikte doğal tarıma devam edilmiştir. Toprakları temizdir, ilaç ve gübre kullanılmamaktadır (Prof. Dr. İnci Gökmen, Kişisel Görüşme).

C. Ekoturizm ile İlişkilendirilen Ekolojik Yerleşmeler

Türkiye'de sürdürülebilir ekolojik tarım ve yaşam şekli için çaba gösteren eko-köyler, çiftlikler ve topluluklar bulunmaktadır. Bu yerleşmeler sayıca az olsa da ziyaretçilere konaklama ve faaliyetlere katılma imkânı sunarak yerleşmenin devamlılığı ve geliştirilmesi için katkı sağlamaktadırlar.

C.1. Marmariç Eko-Yerleşkesi

İzmir ili Bayındır ilçesinin Dernekli köyüne bağlı ve seneler önce terk edilmiş geleneksel köyün, permakültür esasları dikkate alınarak yeniden kullanmak ve bununla birlikte sürdürülebilir yaşam oluşturmayı sağlamak amacıyla kurulduğu belirtilmiştir. 2003 yılından beri faaliyetlerine devam etmektedirler. Yapıların tüm tadilat ve restorasyon işlemleri yerel malzemeler ile sağlanmaktadır. Binalar yöreye özgü ve temin edilebilen yumuşak yapıli kayrak taşı ve yerel malzemelerden elde edilen toprak sıva ve harç ile inşa veya restore edilmektedir. Gelir kaynağı organik tarım uygulamaları, yerleşkede verilen kurs ve eğitimler ile sağlanmaktadır. Elde edilen bu gelir yerleşimin gelişimi için kullanılmaktadır. Aynı zamanda gönüllülük kavramının gelişmiş olduğu Marmariç Yerleşkesi' nde gönüllü olarak gelip tadilat, inşaat ve tarım işlerinde çalışan kişilerden ücret alınmamaktadır (Güleryüz, 2013).

C.2. İmece Evi

2007 yılında 80 dönümlük arazi üzerinde terk edilmiş Dutlar Köyü' nü tekrar canlandırmak isteyen 10 kişilik bir grup olan 'Dutlar Kolektifi', zamanla yaşadığı sosyal ve ekonomik sebeplerden dolayı dağılmış ancak yerleşkede kalan bir kişi faaliyetlere devam etmiş ve girişimin adını 'İmece Evi' olarak değiştirmiştir. Ahşap, saman balyası ve toprak sıvayla inşa edilen misafırhaneye sahiptir, taş ve ahşaptan oluşan 'Taş Ev' binası da bulunmaktadır. Bu evlerde birçok yaşamsal faaliyet gerçekleştirilmekle beraber eğitimler ve toplantılar da burada gerçekleştirilmektedir. Güneş panelleri ve bisikletlerle oluşturulan enerji sistemleri ile elektrik üretilmektedir. Isınma enerjisi için ise soba kullanılmakta ve odun yakılmaktadır. Organik tarım ve tarımsal faaliyetlerin önemli olduğu yerleşimde zeytin, zeytinyağı ve zeytinyağından elde edilen organik sabunlar üretilmektedir. Ürünlerin ihtiyaç fazlası satılarak gelir elde edilmektedir. Topluluk veya bir grubun bulunmadığı yerleşimde konaklamada bulunan gönüllüler üretime katkı sağlamaktadırlar. Herhangi bir ekoturizm faaliyeti gerçekleştirilmemektedir (Güleryüz, 2013).

1.4. Ekoturizm ve Eko-köy İlişkisi

1.4.1. Ekoturizm Rotaları ve Çekirdek Köyler

1970'lerden bugüne rota ve ekoturizm kavramlarını birleştiren ekoturizm rotaları gelişmiş ülkelerde gerçekleştirilen aktivitelerdendir. 1976 yılında Kanada Hükümeti' nin Trans-Kanada Karayolu üzerindeki farklı zonlarda gerçekleştirdiği ekotur uygulamalarının ilk olduğu söylenebilir. Ekoturizmin kapsamında var olan sürdürülebilirlik, düşük etki, kırsal kalkınma ve felsefik yaklaşımların olmadığı bir zamanda gerçekleştirilen bu uygulama dikkat çekmiş ve amacı karayolu ile gerçekleştirilen ülke ziyaretlerinde peyzajları ön plana çıkartmak olmuştur. Karayolu boyunca eko-zonlara bölünmüş peyzajların ilgi çekici özellikleri haritalanmış ve aralarındaki mesafeler belirlenmiştir (Lascuarin, 1996).

Meyer (2004)' e göre rotalar değerli turistik kaynaklara sahip olan bölgelerin ekonomik kalkınması için önemli bir role sahiptir. Aynı zamanda; ziyaretçi sayısı az olan bölgelerin ön plana çıkması, ilginin yüksek olduğu bölgelerdeki yoğunluğun azaltılması ve

bir bölgedeki tarihi ve kültürel değerlerin tanıtılması ve değerlendirilmesi için olanak sağlamaktadır. Her biri tek başına yeterince ilgi çekmeyen bölgelerin birbirine bağlanması ile de güçlü bir çekim ve ekonomik gelir sağlanabilmektedir (Meyer, 2004). Bu köyler kırsal kesimde turizme kazandırılmak istenen çekirdek köylerdir. Sosyal ve kültürel açıdan geleneksel yaşamını sürdüren, köy halkının varlığını ve kültürel özelliğini koruduğu, ekoturizm ve eko-köy potansiyeli gösteren köy veya yerleşimler çekirdek köy olarak adlandırılabilir. Çekirdek köylerde yaşam, komşuluk ilişkileri, mimari doku ve doğal malzemeler, kültürel özellikler bu köylere değer katmaktadır. Köylerin ve köylerdeki yaşamın sürdürülebilirliği ile devamlılığının sağlanması, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğin geliştirilmesi çekirdek köylerin oluşturulmasında ve korunmasında ana unsurlardır (Tuğun, 2014).

Çekirdek köylerin ekoturizme kazandırılması ve bu yerleşimlerin sürdürülebilir olması için ekolojik, ekonomik, kültürel ve sosyal dört unsurun mekansal planlama kapsamında ele alınması önemlidir (Rosenthal, 2011). Bu bağlamda Wheeler (1998)' in dokuz temel ilkesi önemli yere sahiptir. Bu planlama içerisinde ziyaretçilere sağlanacak hizmetler; konaklama, yeme-içme, gezilecek-görülecek yerler, haberleşme, taşımacılık, yerel üretimler, sağlık hizmetleri, geleneksel ve kültürel aktiviteler ve köy sosyal yaşamına aktif olarak katılma olarak sıralanabilir (Tuğun, 2014). Aynı zamanda yerel halka sosyal ve ekonomik katkı sağlaması, geleneksel yaşam ve kültür ile toplum değerlerinin korunması, devam ettirilmesi ve gelecek nesillere aktarılması sağlanmaktadır (Cemal, 2007).

Kırsal kesimde kalan bu yerleşimler tarihi ve kültürel özelliklerin tanıtılması, konaklama, ulaşım, gezme-görme ve öğrenme, deneyimleme gibi faaliyetler ile bir ekoturizm ağı üzerinde belirlenen ve planlama kararları dâhilinde ilgi çekici hale getirilen köylerin kalkınması, unutulmaya ve yitirmeye müsait değerlerin canlandırılması ile ekoturizme kazandırılması sağlanabilmektedir. Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve yerel halk alan yönetimi, mekânsal planlama ve devamlılığın sağlanması için birbiriyle bağlantılı çalışmalar yapmakta, yerleşimlerin korunması ve geliştirilmesine katkı sağlamaktadırlar (Tuğun, 2014).

2. KAYNAK ÖZETLERİ

2.1. Ekoturizm

Horwich vd. (1993), 'Ecotourism and Community Development: A View From Belize' isimli çalışmalarında Belize' nin bir ekoturizm endüstrisi geliştirmedeki başarısından bahsederek, içeriğindeki projelerin doğası ve işleyişi köy temelli turizmin sorunlarını ve potansiyellerini tartışmış, sonucunda toplum temelli ekoturizm planlaması için öneriler sunmuşlardır.

Richardson (1997), çalışmasında sürdürülebilir gelişme, ekoturizm ve turizm kavramlarını tartışmıştır.

Diamantis (1998), çalışmasında ekoturist profilleri, davranışsal özellikleri, tercihleri ve çevreye olan yaklaşımları ve etkilerini ekoturizm etkinlikleri özelinde irdelemiştir.

Weaver (1999), 'Magnitude of Ecotourism in Costa Rica and Kenya' adlı çalışmasında, ekoturizm faaliyetlerini birçok yönü ile ele alarak Costa Rica ve Kenya bölgelerinde aktif olarak yapılan ekoturizm faaliyetlerini belirtmiştir. Alanlarda yapılabilecek yeni ekoturizm faaliyetleri hakkında çalışma yaparak bu faaliyetler hakkında bilgi vermiştir.

Behrenfeld (2003), 'Evaluating Monitoring Practices of Community-Based Ecotourism Projects' isimli çalışmasında Nepal' de toplum merkezli ekoturizm projelerinin planlama, yönetim ve izleme aşamalarında yerel toplumların katkılarıyla ulaşılan başarıyı ve sonuçlarını sunmuştur.

Yılmaz vd. (2005), 'Ekoturizm Planlamasında Katılımcı Yaklaşımla Etkinlik Seçimi: Cehennemdere Vadisi Örneği' isimli çalışmalarında, kültürel yapısı bozulmamış ekolojik yapıları hassas olan bölgelerin ekoturizm faaliyetlerini yapmak için en ideal alanlar olduğunu belirtmişlerdir. Bu alanların uygun bir planlama çerçevesinde yönetilmesi halinde kalıcı hasara uğramayacağını vurgulamışlardır. Yapılan planlamada belirlenen ekoturizm faaliyetlerinin çatışmaya uğramaması için yörede yaşayan halkın ekonomik durumunu göze alarak hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Pratiwi (2006), 'Local Community Participation in Ecotourism Development: A Critical Analysis of Selected Published Literature' isimli çalışmasında, ekoturizmin gelişmesinde etkili olan faktörlerden birinin yerel topluluklar olduğunu belirterek, ekoturizm geliştirme hedeflerini belirleme sürecini veya dâhil olduğu katılım düzeyini belirleyerek yerel halkın ekoturizmin gelişimine nasıl katıldığını incelemişlerdir. Çalışmada sonuç olarak çoğu ekoturizm gelişim amacının yerel toplulukların kapasitesini artırmak olduğunu, faaliyet hedeflerinin genellikle dışarıdan kişiler tarafından belirlendiğini ve yerel toplulukların yalnızca uygulama düzeyinde dâhil edildiğini belirtilmiştir.

Benzer (2006), 'Bolu-Göynük ve Yakın Çevresi Doğal ve Kültürel Kaynaklarının Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi' isimli çalışmasında çevre ve turizm arasındaki ilişki incelenerek, ekoturizm gelişme planları için gerekli olan çevre duyarlı turizm planlaması yaklaşımı geliştirilmiş, Göynük'ün 'önemli özellikler', 'çelişki alanları' ve 'uygun aktiviteleri belirlenmiş, anket çalışmaları uygulanmış ve çevre ve turizm değerlerinin sürdürülebilmesi için bir bölgeleme planı üretilerek yöre için öneri ve stratejiler geliştirmiştir.

Orhan (2008), 'Uzundere İlçesi ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Sınıflandırılması' isimli çalışmasında bölgedeki mevcut potansiyelin, doğal ve kültürel kaynaklar korunarak çevreye zarar vermeyecek şekilde yöre ekonomisine önemli katkı sağlaması ve bu alanların korunması için ekonomik faydalar üretebilecek bir ekoturizm planlamasıyla turizm sektörüne kazandırılması ve ekoturizm kaynaklarının sınıflandırılması hedeflemiş, SWOT Analizi, gözlemler ve yörede yapılan çalışmalar yardımı ile mevcut ve potansiyel turizm etkinlikleri değerlendirilmiş, sınıflandırılmış ve haritalanmış, sonucunda yörede coğrafi, ekolojik ve sosyo-kültürel açıdan ekoturizme kaynak oluşturan önemli değerler bulunduğu ve yörenin sivil toplum, üniversite, yerel yönetim ve kamu yatırımları ile önemli bir ekoturizm merkezi olabileceği kanısına ulaşılmıştır.

Bekiroğlu (2008), 'Uçmakdere' nin (Tekirdağ) Doğal ve Kültürel Özelliklerinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi' isimli çalışmasında örnek olarak seçilen Tekirdağ' a bağlı Uçmakdere Köyü' nün doğal ve kültürel özelliklerinin araştırılarak ekoturizm açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Nayir (2009), 'Isparta Yöresi Korunan Doğal Alanlarında Ekoturizm Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi' isimli çalışmasında Isparta yöresinin korunan doğal alanlarında gerçekleştirilen ekoturizm etkinliklerinin mevcut durumunun analiz edilmesi ve ekoturizme

yönelik talepler, öncelikler ve eğilimlerin belirlenmesi amaçlanmış, sonucunda Isparta yöresinin ekoturizm açısından mevcut durum analizi, talep ve eğilimler dikkate alınarak geleceğe yönelik öngörüler ve öneriler getirilmiştir.

Yalçınalp (2010), 'Uzungöl Özel Çevre Koruma Bölgesi' nin Biyotop Haritalaması ve Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi' isimli çalışmasında, Trabzon'un Çaykara ilçesi yakınlarında bulunan Uzungöl Özel Çevre Koruma Bölgesi' ni araştırma alanı olarak seçerek ekoturizm kavramının tanımlanmasına, değerlendirilmesine ve uygulanmasına yönelik yeni bir yaklaşım getirmeyi amaçlamış sonucunda projeler ile desteklenmiştir.

Demir (2011), 'İğneada' nın Ekoturizm Potansiyelinin Saptanması' isimli çalışmasında İğneada' nın ekoturizm kriterlerini belirlemek ve ekolojik hassaslığı yüksek olan kıyısız alanlar için ekoturizm planlamasını sayısal GZFT yöntemi kullanarak oluşturmayı hedeflemiş, 'Analitik Hiyerarşi Süreci' uygulanmış, İğneada' da ekoturizmin gelişmesine yönelik önceliklerin sıralandığı bir çerçevenin oluşturulması ve aynı zamanda doğal ve kültürel çevreye zarar vermeyecek ve bunun yanında ekonomik faydalar üretebilecek sürdürülebilir bir ekoturizm planlaması önermektedir.

Akkiprik (2011), 'Hatay İli Samandağ İlçesi Ekoturizm Kullanımına Yönelik Peyzaj Potansiyelinin Saptanması' isimli çalışmasında Samandağ ilçesinin bugüne kadar bünyesinde saklayabildiği zengin doğal ve kültürel değerleri ortaya çıkarılarak ekoturizm kullanımına yönelik öneriler getirmiştir.

2.2. Eko-köyler

Adalılar (2012), 'Bir Turistik Çekim Merkezi Olarak Ekoköyler ve Ekoköylere Tüketici Yaklaşımlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma' isimli çalışmasında Türkiye' de henüz faaliyete geçmemiş eko-köylerdeki tüketici yaklaşımlarını belirlemek adına, belirli ekolojik çiftliklerde konaklayanlara anket yapılmış, geleceğin turistik çekim merkezleri olarak önerilen eko-köylere yönelik tüketici yaklaşımlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Güleryüz (2013), 'Bir Ütopya Hareketi Olarak Eko-Köyler: Türkiye' deki Örnekler Üzerine Bir İnceleme' isimli çalışmasında Türkiye'deki eko-köy girişimleri, fiziksel, ekonomik ve sosyal özellikleri bağlamında değerlendirmiş, sürdürülebilir topluluk ütopyası olarak ele alınan eko-köy yerleşimlerinin, 19. yüzyıl öncesinden 21. yüzyıla kadar

geliştirilmiş diğer hayali yerleşim ve topluluk kavramları ile benzerlikleri irdelemiştir.

Kara (2014), 'Ekolojik Kaygı Temelli Yerleşimlerde Sürdürülebilirlik Paradigmasının Farklı Boyutlarıyla İncelenmesi: Ekoköyler' isimli çalışmasında ele alınan kendi kendine yetebilen topluluk örneklerinde sürdürülebilirliğin tüm boyutlarını permakültür ve eko-köy yaklaşımları üzerine incelemede bulunmuştur.

Zeybek (2015), 'Ekoköy Akımı: Tarihi Gelişimi ve Kent Ölçeğinde Uygulanabilirliği Üzerine Bir Araştırma' isimli çalışmasında eko-köy akımının kent ölçeğinde uygulanabilirliği üzerinde çalışmalarda bulunmuş, eko-köylerin sahip olması gerektiği dört boyutuyla birlikte bir kent ölçeğine büyütülemeyeceği sonucuna varmış ve geleneksel köyleri eko-köye çevirme ve kent ölçeğinde konuyla ilgili yapılabilecek girişimler hakkında öneriler sunmuştur.

2.3. Çekirdek Köyler

Tuğun (2014), 'Çekirdek Köyleri Eko Turizme Kazandırmak İçin Sürdürülebilirlik Kavramı Çerçevesinde Bir Model' isimli çalışmasında çekirdek köylerin turizme kazandırılması için sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde, çevre sorunları, sürdürülebilirlik gelişme ve çevresel sürdürülebilirlik tartışılarak eko turizm ve eko köy, içerik olarak ele alınmış, turizme kazandırılacak çekirdek köyün kapsamı açıklanmış, eko köylerin sürdürülebilir olmasına yönelik, Wheeler (1998)' in sürdürülebilir planlama için ortaya koyduğu dokuz temel çalışma alanı kavramsal çerçeve olarak kullanılarak bir model oluşturmuştur.

Ertaş vd., (2017), 'Trabzon' da Kırsal Alanların Kalkınması Amacıyla, Turizme Yönelik, Çekirdek Alanların Oluşturulması: Sürmene Örneği' isimli çalışmalarında Trabzon ilinde bulunan Şalpazarı - Kültür Aksı, Düzköy – Mağara ve Doğa Turizm Aksı, Maçka - Doğa ve Kültür Aksı, Sürmene ve Köprübaşı - Kültür Aksı, Çaykara - Doğa Turizm Aksı üzerindeki köyler ve kırsal alanları incelemiş olup, doğal, kültürel ve tarihi kaynak değerleri açısından benzerlik gösteren ve öne çıkan alanları çekirdek alanlar olarak tanımlamışlardır. Çalışmanın sonunda Sürmene ve Köprübaşı aksı üzerinde yer alan Gültepe, Aksu, Karacakaya ve Dirlik köyleri ile Zahra dağından oluşan alanı belirleyen model ile geliştirilmesi için tespitler ve öneriler ortaya koymuşlardır.

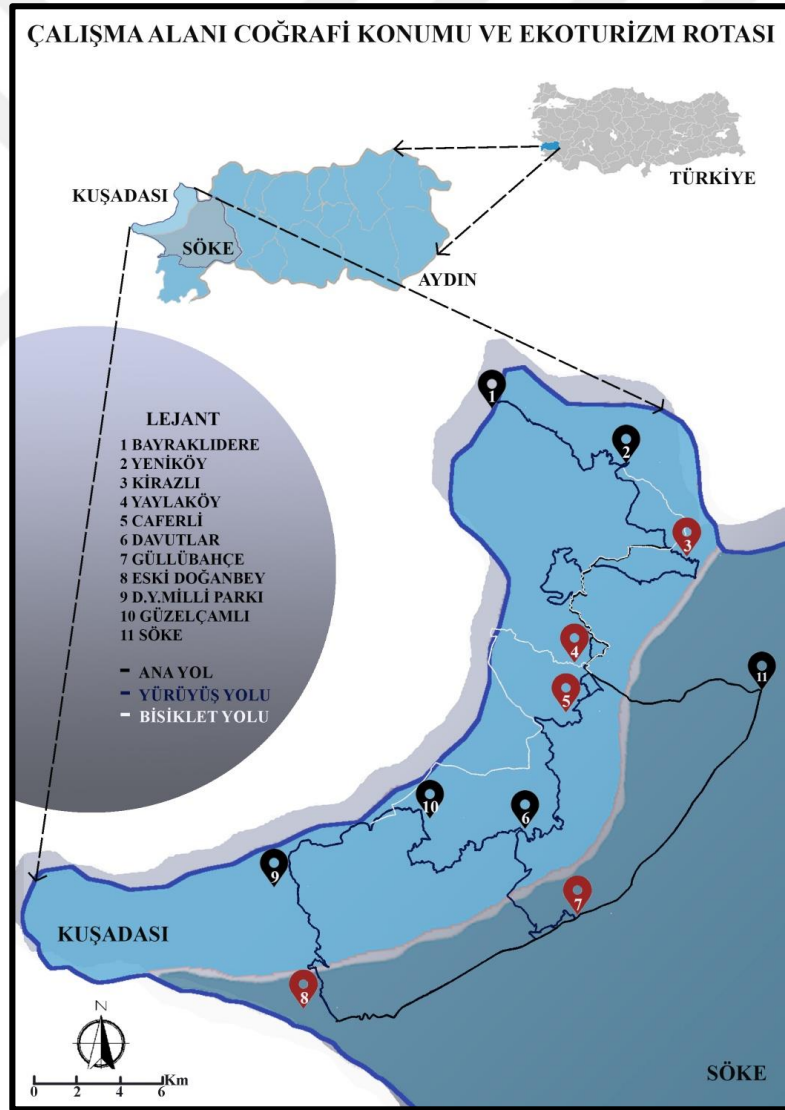
Özmen vd., (2018), ‘Çekirdek Köylerin Eko-Turizme Kazandırılması: İkiztaş Örneği’ isimli çalışmalarında yerel, kültürel ve toplumsal değerlerin korunması kapsamında halkın da katılımcı olduğu İkiztaş köyünün eko-turizme kazandırılmasını amaçlamışlardır. Sürdürülebilirlik kavramı ile oluşturdukları model ile İkiztaş köyünün eko-turizme kazandırılmasında karşılaşılan avantaj ve dezavantajları sunmuşlardır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

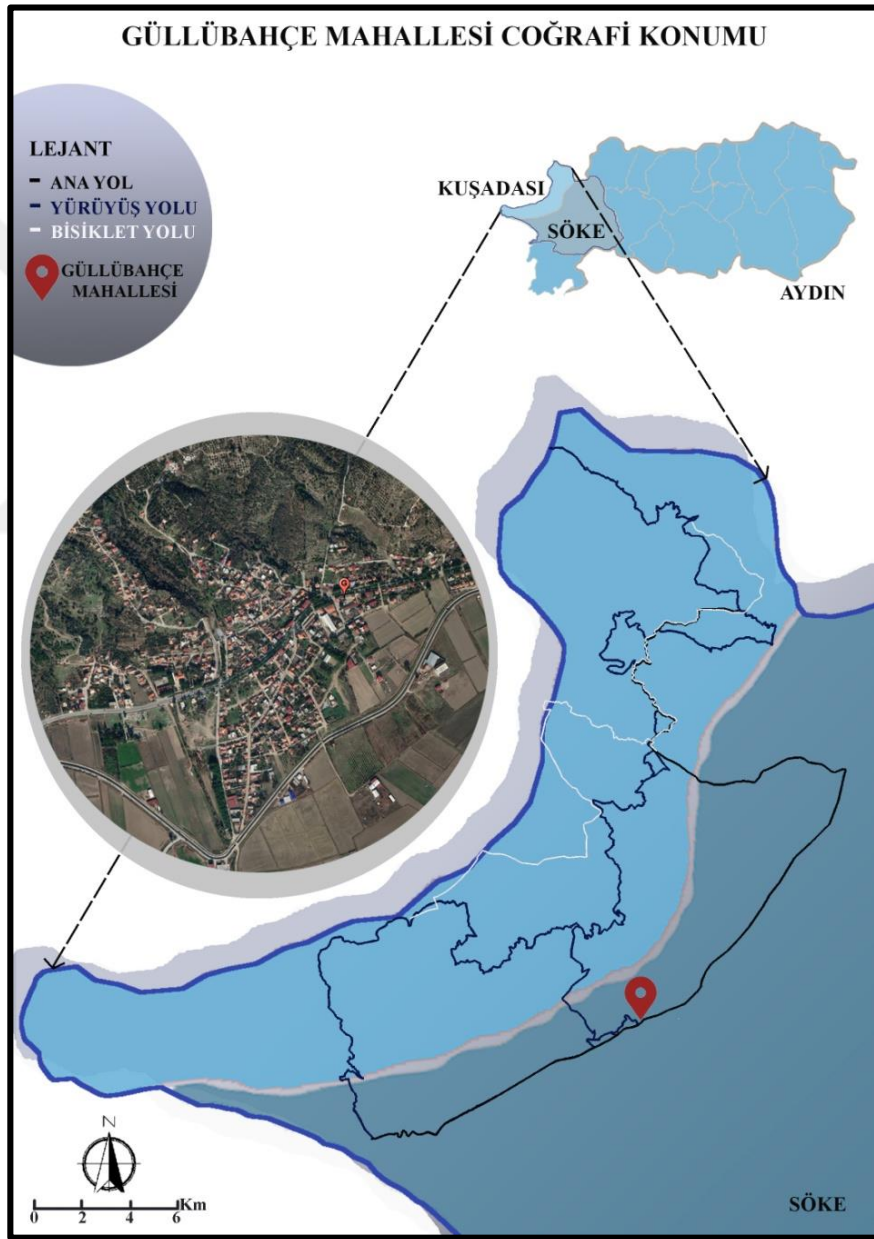
Çalışma alanı Aydın ili Söke ilçesi Güllübahçe Mahallesi ile Eski Doğanbey Mahallesi ile Kuşadası ilçesi Caferli Mahallesi, Yaylaköy Mahallesi, Kirazlı Mahallesi kapsamaktadır. Resim 27’ de çalışma alanlarının konumları sunulmuştur.

Resim 27. Çalışma Alanı Coğrafi Konumu (Yazar tarafından üretilmiştir)

3.1.1. Güllübahçe Mahallesi

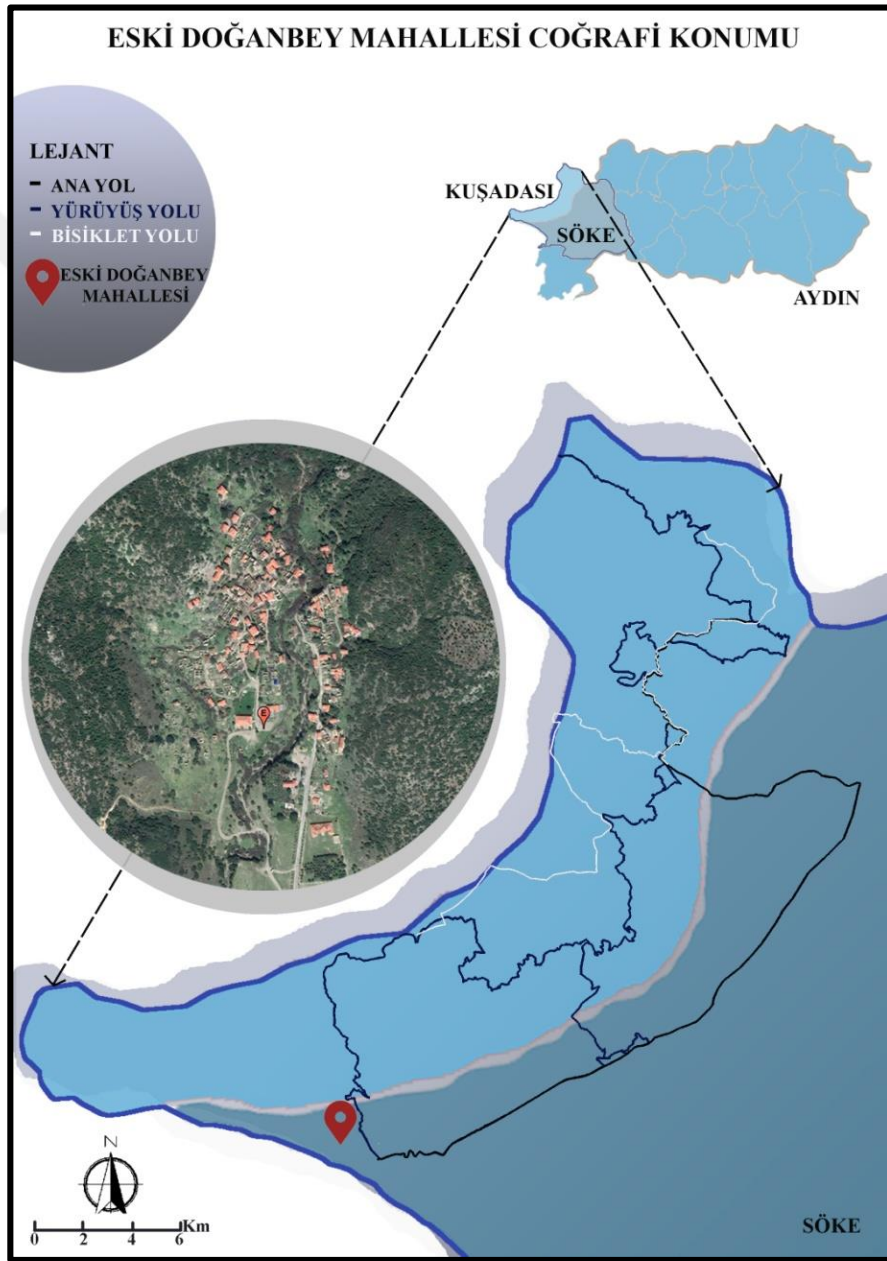
Ege Bölgesi' nde yer alan Güllübahçe (Resim 28), Aydın ilinin güney batısında, Söke ilçesine bağlı bir mahalledir. Söke ilçe merkezine 15 km uzaklıktadır. Kuzeyinde İzmir, kuzeydoğusunda Manisa, doğusunda Denizli, güneyinde Muğla illeri bulunmakta olup Atburgazı, Tuzburgazı, Gelebeç ve Güllübahçe Merkez' i kapsamaktadır.

Resim 28. Güllübahçe Mahallesi Coğrafi Konumu (Yazar tarafından üretilmiştir)

3.1.2. Eski Doğanbey Mahallesi

Ege Bölgesi' nde yer alan Eski Doğanbey (Resim 29), Aydın ilinin güney batısında, Söke ilçesine bağlı bir mahalledir. Söke ilçe merkezine 30 km uzaklıktadır. Kuzeyinde İzmir, kuzeydoğusunda Manisa, doğusunda Denizli, güneyinde Muğla illeri bulunmakta olup, Dilek Yarımadası Kuşadası Milli Parkı sınırlarında yer almaktadır.

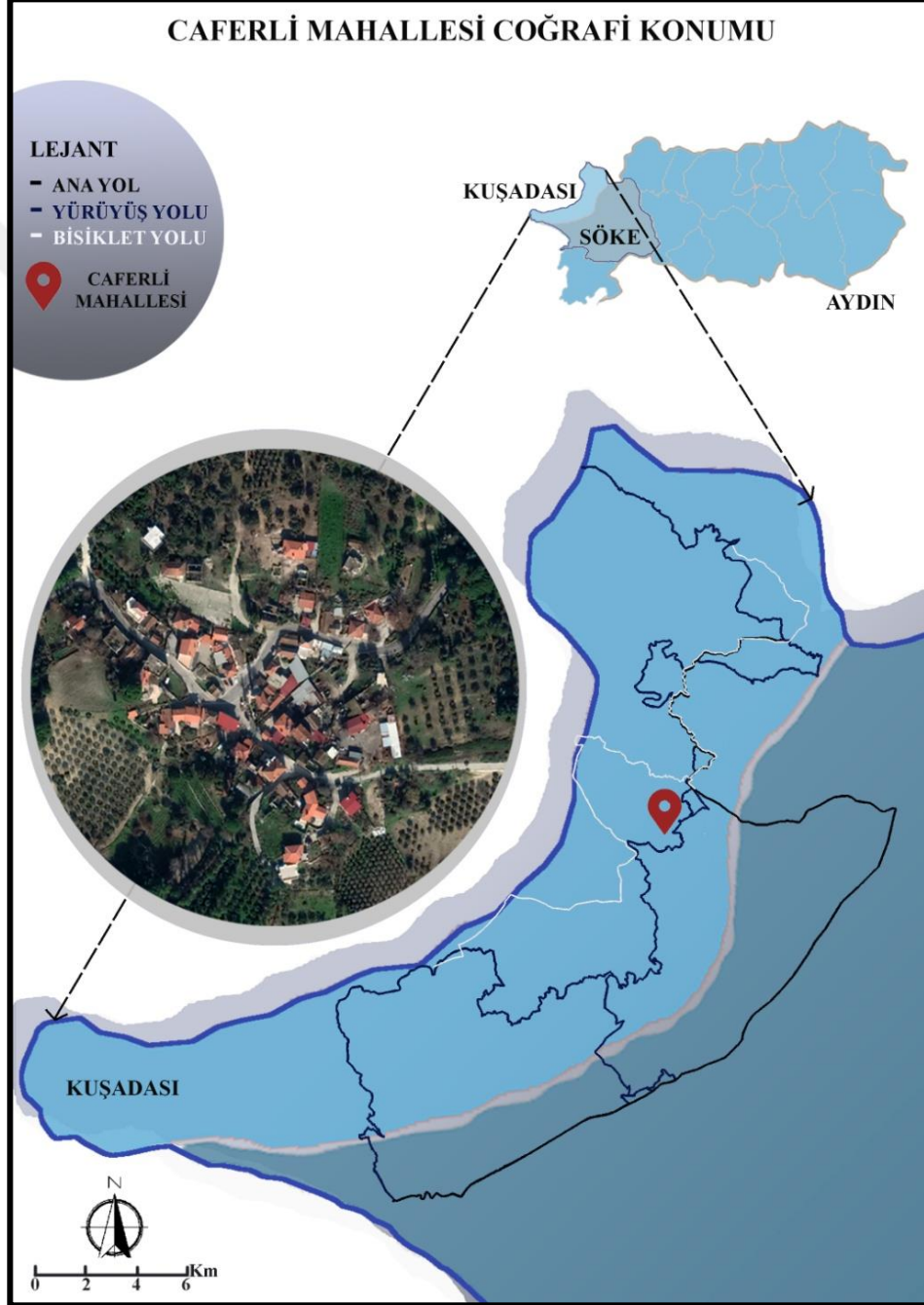

Resim 29. Eski Doğanbey Mahallesi Coğrafi Konumu (Yazar tarafından üretilmiştir)

3.1.3. Caferli Mahallesi

Ege Bölgesi'nde yer alan Caferli (Resim 30), Aydın ilinin güney batısında, Kuşadası ilçesine bağlı bir mahalledir. Kuşadası ilçe merkezine 18 km uzaklıktadır. Kuzeyinde İzmir, doğu ve güneyinde Söke ilçesi, batısında Ege Denizi bulunmaktadır.

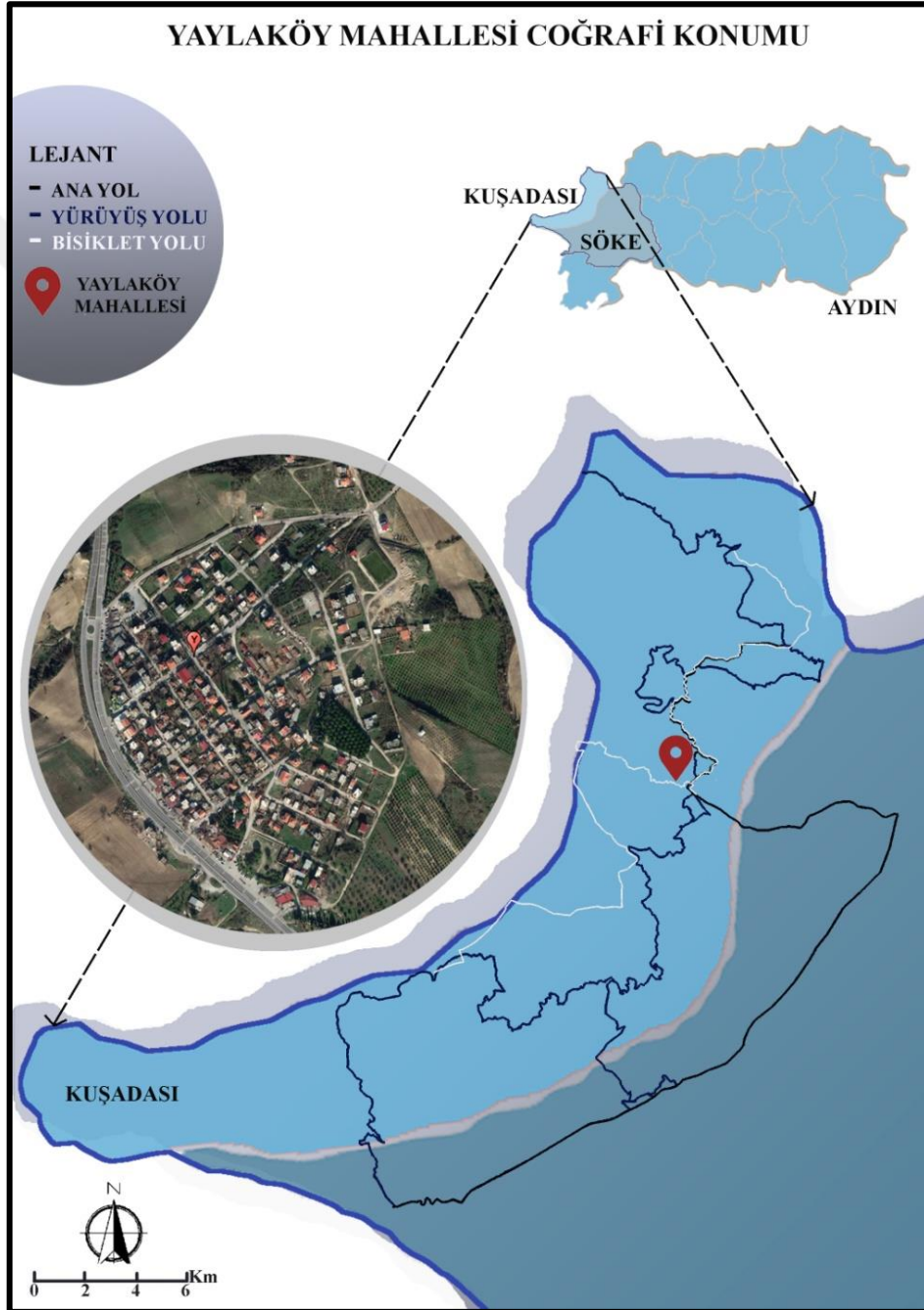

Resim 30. Caferli Mahallesi Coğrafi Konumu (Yazar tarafından üretilmiştir)

3.1.4. Yaylaköy Mahallesi

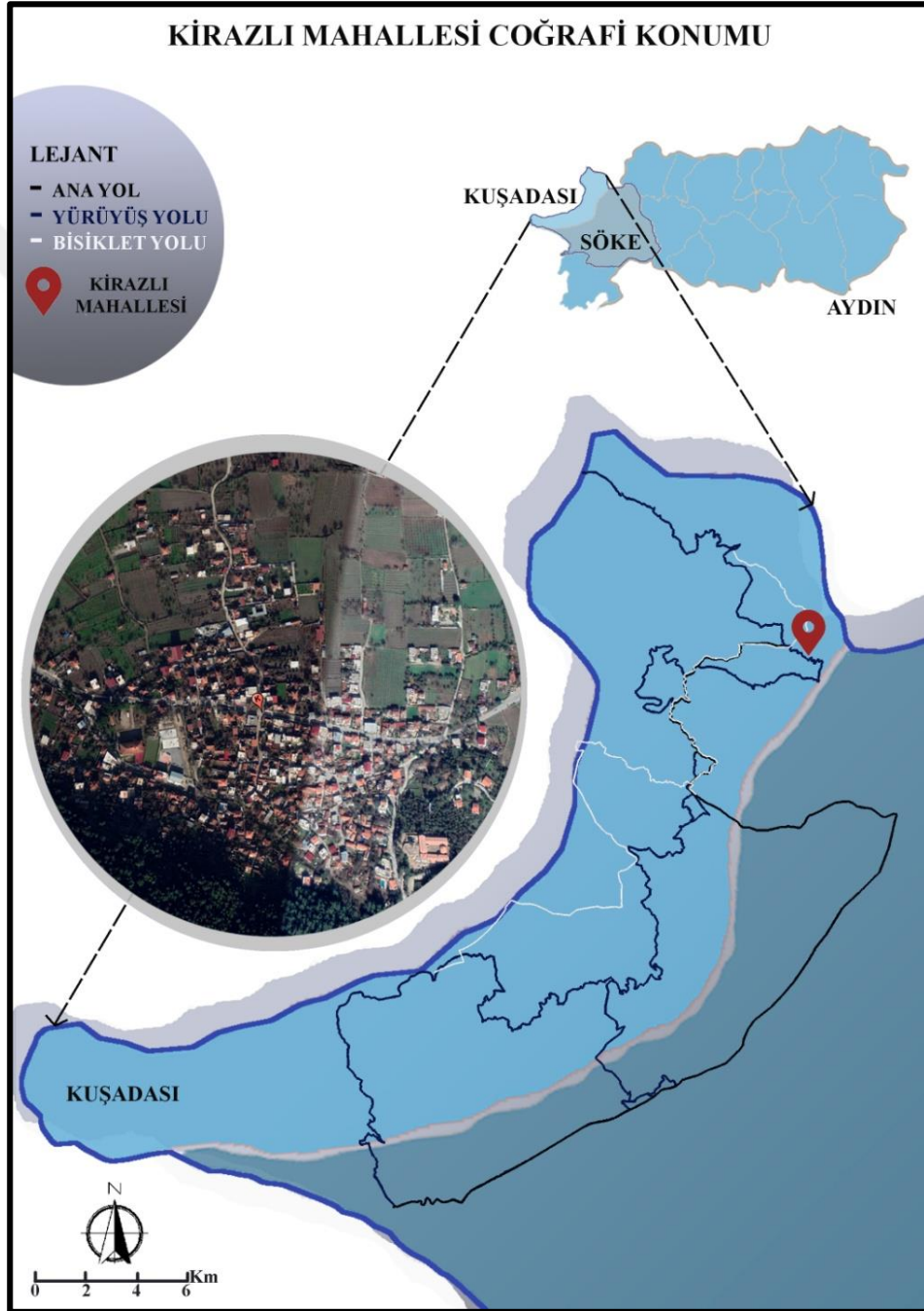
Ege Bölgesi'nde yer alan Yaylaköy (Resim 31), Kuşadası ilçesine bağlı bir mahalledir. Kuşadası ilçe merkezine 14,5 km uzaklıktadır. Kuzeyinde İzmir, doğu ve güneyinde Söke ilçesi, batısında Ege Denizi bulunmaktadır.

Resim 31. Yaylaköy Mahallesi Coğrafi Konumu (Yazar tarafından üretilmiştir)

3.1.5. Kirazlı Mahallesi

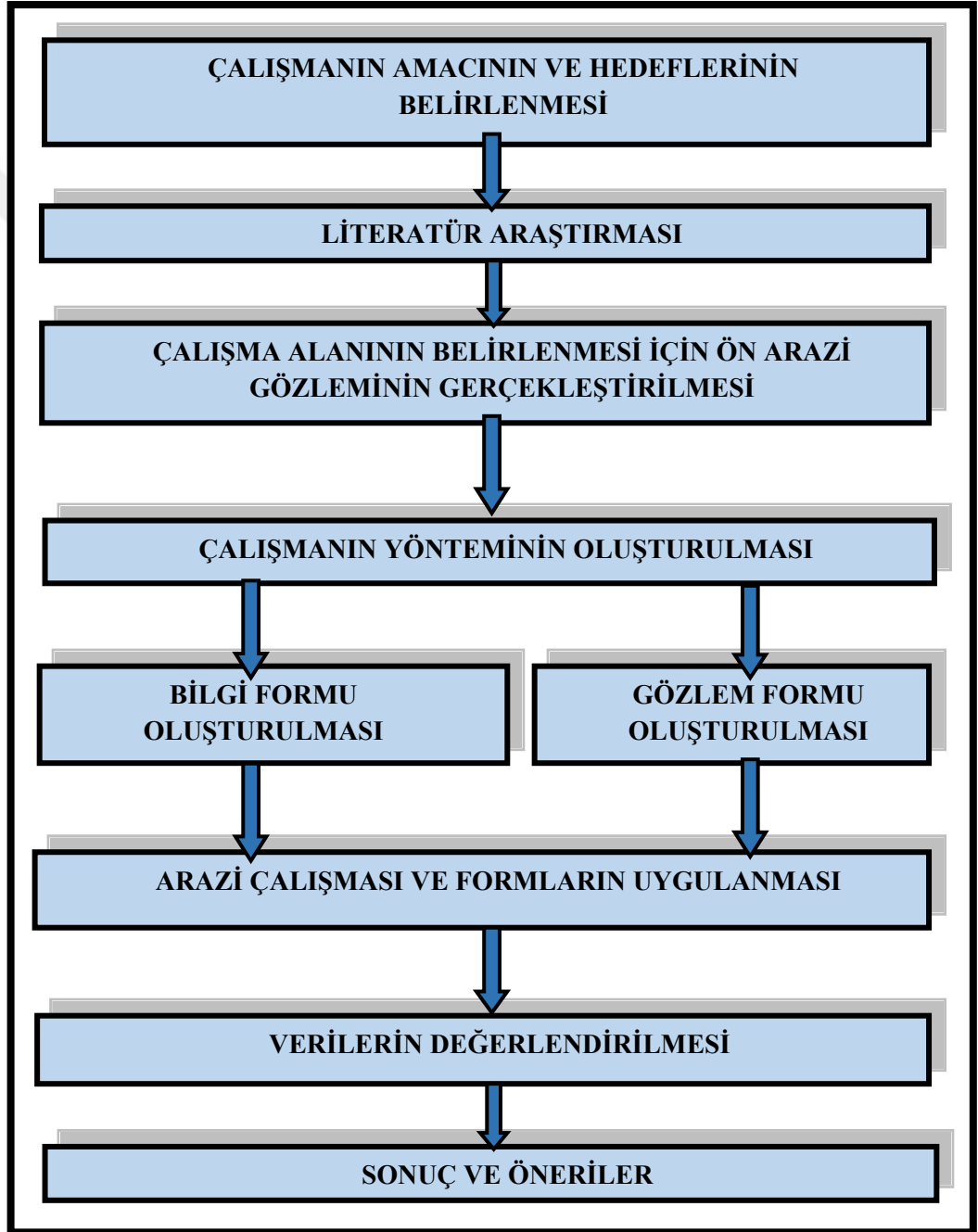
Ege Bölgesi' nde yer alan Kirazlı (Resim 32), Aydın ilinin güney batısında, Kuşadası ilçesine bağlı bir mahalledir. Kuşadası ilçe merkezine 13,4 km uzaklıktadır. Kuzeyinde İzmir, doğu ve güneyinde Söke ilçesi, batısında Ege Denizi bulunmaktadır.

Resim 32. Kirazlı Mahallesi Coğrafi Konumu (Yazar tarafından üretilmiştir)

3.2. Yöntem

Çalışmanın iş akış şeması Şekil 1’de sunulmuştur. Çalışmanın konusu belirlendikten sonra, literatür araştırması yapılmış, çalışma alanını belirlemek için ön arazi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bilgi ve gözlem formları doldurulmuş, arazi çalışmaları değerlendirilmiş, sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Şekil 1. Yöntem Akış Şeması (Yazar tarafından üretilmiştir)

Eko-köy kavramının uygulanması esasında tez kapsamında Wheeler (1998)' in sürdürülebilir planlamaya yönelik ortaya koyduğu temel çalışma alanlarından faydalanılmıştır. Bu maddeler tez kapsamında ele alınan çekirdek köylerin doğal ve kültürel karakterleri göz önüne alınarak tekrar değerlendirilmiş ve düzenlenmiştir.

1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, konum; İnsan kaynağının gereksinimi sonucu tüketilmekte olan arazilerin, yerleşkelerin büyüme sınırlarının belirlenmesiyle büyümenin ve ekosisteme verdiği zararın engellenmesi ve araç kullanımının yerleşimin ihtiyacına göre planlanması için geliştirilmesi gereken durumlardır.

2. Araç kullanımı ve kolay erişim; İnsan sağlığını tehdit eden kirli atmosferin oluşumunu önlemek, sürdürülebilir eko-köyler planlamak ve misafirlerin çevre kirliliği yaratmayacak şekilde ulaşım ve dolaşımını sağlayan araçlar geliştirmek için geliştirilmesi gereken konulardır.

3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi; Yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımının minimuma indirilmesi, çevreyi dostu alternatiflerin geliştirilmesi, güneşten faydalanma, atıkların geri dönüşümünden yararlanma gibi planlamalar, atık yönetiminin sağlanması, su kaynaklarının korunması için geliştirilmesi gereken konulardır.

4. İyi konut ve yaşam çevresi; Mevcut dokuya uyumlu, yerel malzeme kullanımının esas alındığı, doğal ve kültürel çevreye saygılı planlamalar için geliştirilmesi gereken konulardır.

5. Sağlıklı sosyal ekoloji; Sosyal eşitliği sağlayan, insan varlığının temel ihtiyaçlarını karşılayan, yeterli istihdam ve sosyal hayatı geliştiren konulardır.

6. Sürdürülebilir ekonomi; Şimdiki neslin iş olanağını sağlamak, gelecek nesiller için sürdürülebilir ekonomi ve şartlar oluşturmak ve uzun vadeli kullanım ve yatırımın geliştirilmesi için gereken konulardır.

7. Halk katılımı; Eşit hak ve özgürlükleri sağlamak, geliştirmek ve sürdürebilmek için yerel halkın söz sahibi olduğu politikalar geliştirmek için gereken konulardır.

8. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması; Yerel kültürün varlığı ve devamlılığı, halkın sosyal yaşamı ve ilişkileri ziyaretçi sayısını artırdığı bilinmekte ve bu düzenin sağlıklı geliştirilebilmesi için, devlet ve yerel yönetimlerin tarımsal üretim, yerel mimari ve köy dokusunun korunması ve geliştirilmesi için planlanması ve uygulanması için

gereken konulardır.

Kara (2014)'nın '*Ekolojik Kaygı Temelli Yerleşimlerde Sürdürülebilirlik Paradigmasının Farklı Boyutlarıyla İncelenmesi: Ekoköyler*' isimli yüksek lisans tez çalışması kapsamında oluşturulan yöntem ile birleştirilerek bir Gözlem Formu oluşturulmuştur (EK I). Köy ile ilgili elde edilen tüm veriler oluşturulan gözlem formlarına aktararak puanlandırılmıştır. Köyler ile ilgili veri toplamada ilgili belediye, muhtarlar ve köyün ileri gelenlerinden faydalanılmıştır. Her bir mahalleye uygulanan Gözlem Formu 5' li Likert ölçek ile değerlendirilmiştir. Ayrıca her bir köyün karakteristik özelliklerini belirlemeye yardımcı olan bir Bilgi Formu oluşturulmuştur (EK II). Bilgi formları yoruma daha açık soruları içermekte olup, köyün ileri gelenleri ile gerçekleştirilen sohbetler esnasında bu bilgi formları doldurulmuştur. Bilgi Formları ve Gözlem Formlarının çıktıları bulgular kısmında belirtilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Güllübahçe Mahallesi

4.1.1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, konum;

Aydın ili Söke ilçesine bağlı eski adıyla Gelebeç, günümüzde ise Güllübahçe mahallesi yaklaşık 70 yıl önce terk edilmiş bir Rum köyüdür. Eskiden belediye olması sebebiyle Güllübahçe merkez ile birlikte Atburgazı, Tuzburgazı ve Gelebeç mevkiileri dâhil dört mahalleye sahiptir. Mahalle sınırları belirlidir, ana yol üzeri dağlık alanlar, aşağısı ise tarım alanlarıdır. Mahalle kompakt sayılabilecek bir görünüme sahiptir ve yapılaşma merkezde ana yol üzerinde gelişmiş olup, Söke ilçe merkezine doğru gelişim gösterdiği söylenebilmektedir. Ancak bu gelişim bir çalışma üzerinde değil küçük yerleşimlerin doğal olarak merkeze yöneliminden kaynaklanmaktadır. Güllübahçe' ye bağlı Turunçlar' da bulunan nişli mezar ve çevresi T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığınca 1. ve 3. derece arkeolojik sit alanı ilan edilmiştir (Resim 33).

Resim 33. Arkeolojik Sit Alanı (Orijinal)

Ayrıca bir İyon (Antik Yunan) şehri olan Priene Antik Kenti (Resim 34) ve Priene Kazı Evi (Resim 35) de mahalle sınırları içerisinde bulunmaktadır.

Resim 34. Priene Antik Kenti (Orijinal)

Resim 35. Priene Kazı Evi (Orijinal)

Gelebeç'te ise 1821 yılında inşa edilen Aziz Nikolas kilisesi (Resim 36) ve bahçesinde osteofilak (Resim 37) bulunmaktadır.

Resim 36. Aziz Nikolas Kilisesi
(Orijinal)

Resim 37. Osteofilak (Kemiklik)
(Orijinal)

Ayrıca mahalle sınırları içerisinde eski Halı Dokuma Binası (Resim 38), eski El Sanatları Atölyesi (Resim 39) ve eski Şelale bulunmaktadır.

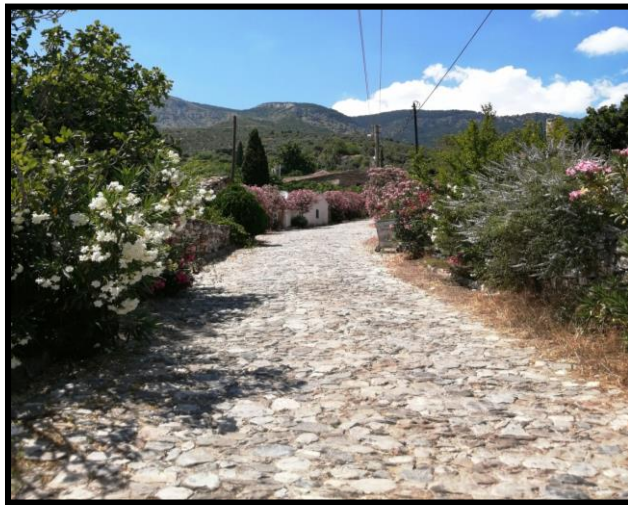
Resim 38. Eski Halı Dokuma Fabrikası
(Orijinal)

Resim 39. El Sanatları Atölyesi
(Orijinal)

4.1.2. Araç kullanımı ve kolay erişim;

Merkez yollarının asfalt, iç kısımlarda ise parke taşı döşenmiş olduğu bilinmektedir. Sit alanı olması sebebiyle geleneksel yollara herhangi bir işlem yapılamamaktadır (Resim 40). Güllübahçe Mahallesi' ne ulaşım Söke ilçe merkezinden kalkan dolmuş, belediye otobüsü, özel araç ve bisiklet ile sağlanabilmektedir. En yakın sağlık kuruluşu 15 km uzaklıktaki Söke Devlet Hastanesi' dir. En yakın benzin istasyonu 1 km uzaklıktadır. Bisiklet yolu bulunmamakta, konaklama yerleri, kahve, market, kafe, güvenlik, muhtarlık binası, okul binası ve otopark alanına erişim kolaydır.

Resim 40. Bağlantı yolları (Orijinal)

4.1.3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi;

Mahalle sakinleri güneş enerjisi sistemlerini kullanarak sıcak su ihtiyacını karşılamakta, ısınmak için ise kömür yakmaktadır. Rüzgar enerjisi pervaneleri bulunmakta ancak mahallenin ihtiyacına yönelik kullanılmamaktadır. Çocuklar atıkların azaltılması ve çevre kirliliğinin önlenmesi için bilinçlendirilmeye çalışılmakta, özellikle atık pil, atık yağ, geri dönüştürülebilir malzemelerin ayrıştırılması konusunda çalışmalarda bulunmaktadır. Mahallenin yakınına arıtma tesisi kurulmak istenmektedir. Kirletici unsur olarak Sibaş turşu fabrikasının atık suyunun koku yaydığı belirtilmiştir.

4.1.4. İyi konut ve yaşam çevresi;

Sessiz, sakin ve manzara değeri yüksek olduğu belirtilen mahallenin yapılarının çoğunluğu geleneksel mimari tarzını sürdürmemiştir (Resim 41). Binaların çoğunluğu beton malzemedен yapılmıştır ve üç kat imar izni bulunmaktadır (Resim 42).

Resim 41. Eski Bina Yapısı
(Orijinal)

Resim 42. Restore Edilmiş Bina Yapısı
(Orijinal)

2 adet konaklama alanı, 7 adet restaurant, 4 adet çocuk oyun alanı ve 1 adet mesire alanı (Resim 43) bulunmaktadır. 1 adet benzin istasyonu, meydan (Resim 44), pazar yeri (Resim 45) muhtarlık binası (Resim 46) ve sağlık ocağında haftanın 5 günü doktor bulunmaktadır. Otopark alanı bulunan mahallenin güvenlik sorunu bulunmadığı belirtilmiştir

olup bekçi istekleri belirtilmiştir. İlk ve ortaokul bulunmakta lise için Söke'ye taşınmalı sistem ile öğrenci götürülmektedir.

Resim 43. Mesire Alanı
(Orijinal)

Resim 44. Meydan
(Orijinal)

Resim 45. Pazar Yeri
(Orijinal)

Resim 46. Muhtarlık Binası
(Orijinal)

4.1.5. Sağlıklı sosyal ekoloji;

Güllübahçe Mahallesi'nde kuşkonmaz, enginar, kereviz, şevketi bostan, semizotu, kekik, nane gibi bitkiler üretilmekte ve tüketilmektedir. Bunun dışında yumurta, bal, tarhana, kuskus, erişte, makarna, salça gibi besinler üretilmekte ve tüketilmektedir. Ayrıca bu yöresel ürünlerin satışı yapılmaktadır. Keçiboynuzu bitkisinden un elde edilmektedir. Zeytin ve zeytinyağı üretiminin desteklenmesi ve yöresel pazarda stantlar kurularak tanıtımı ve satışı sağlanması gerekmektedir. İçme suyunun kaynak suyu olduğu belirtilmiş olup, bakım çalışmaları kapsamında boruların değişmesi gerektiği belirtilmiştir. Dağlarında

bağdacık denilen, mor renkli keçi memesi bitkisi bulunmakta, ayrıca Priene Antik Kenti surları üzerinde kapari bitkisi ve çan çiçeğinin görüldüğünden de bahsedilmektedir.

4.1.6. Sürdürülebilir ekonomi;

Güllübahçe Mahallesi Gelebeç Mevkii' nde ikamet eden Necla Artar ile yapılan görüşmede, ele emeği ile yapılan Güllübahçe Bez Bebeklerinden bahsetmiştir (Resim 47). Yöre kadınlarına sunulan bebek yapım kursu açıldığı ancak ücret beklentisi ve pazarlama sıkıntıları sebebiyle başarılı olamadığı bilgisi edinilmiştir.

Resim 47. Güllübahçe Bez Bebekleri
(Orijinal)

Resim 48. El Emeği
Kıyafetler
(Orijinal)

Laçın Önder Halk Eğitim iş birliği ile köyün kadınlarına geri dönüştürülmüş kumaşlar ile el emeği ürünler ve kıyafetler dikilmesi (Resim 48), bebek yapımı gibi eğitimler vermektedir (Resim 49).

Resim 49 Yöre Kadınlarının eğitim ve üretim alanı
(Orijinal)

Bunun yanında yöreye özgü yemekler de köyün pazar günü kurulan yöresel ürün pazarında satışa sunulmaktadır (Resim 50). Bununla birlikte pamuk tarımı yapılan yörede halk çapa yaparak geçimini sağlamaktayken makineleşme sebebiyle kazanç sağlayamamaktadır. Arıcılık faaliyetleriyle uğraşan 1-2 aile mevcuttur (Resim 51). Ayrıca küçükbaş hayvancılık (keçicilik) yapılmaktadır. Limon, mandalina üretimi yapılarak kazanç sağlanmaya çalışılmaktadır. Nadiren genç nüfus yakında bulunan fabrikalarda istihdam edilmektedir. Halk ürettiği ürünleri ve kıyafetleri yerel halk pazarında sergilemekte ve satışını yapmaktadır ancak Priene'ye giden tur rehber ve otobüsleri köyün içinden geçmediği için yörenin bilinirliği ve satış oranları olumsuz etkilenmektedir.

Resim 50. Yöresel Ürünler
(Orijinal)

Resim 51. Arıcılık Faaliyetleri
(Orijinal)

4.1.7. Halk katılımı;

Güllübahçe Mahallesi ortalama 1400 kişilik bir nüfusa sahiptir. 386 kişi 65 yaş üstü olup, kalan nüfus orta yaşlı ve gençlerden oluşmaktadır. Halkın %70' i emeklidir. Genç nüfus okumuş, meslek edinmiş, şehir merkezinde çalışmakta ve ikamet etmektedir. Ortalama 50 hane mahalleye dışarıdan yerleşmiştir. 10 hane ikinci konut olarak kullanılmaktadır. 2009 yılında faaliyete girmiş olan Güllübahçe Kültür ve Turizm Derneği bulunmaktadır. Necla Artar bu dernek adına 14 yıl hizmet vermiştir.

Bu zamana kadar 19 kere Pirene festivalleri yapılmış olup, 2 kere Büyük Şehir Belediyesi destekli Güllübahçe Priene Muhtarlık Etkinlikleri düzenlenmiştir. Kanal 7 Gündüz Gece programı konuk edilmiş ve yöre tanıtımı için yayın yapılmıştır. Bununla birlikte deve ve boğa güreşi şenlikleri yapılmaktadır. Boynak- Gelebeç mevkiileri arasında doğa ve tarih ağırlığı olan bir yürüyüş parkuru bulunmaktadır. Belirli bir kamp alanı ve yamaç paraşütü atlayışı alanı bulunmamakla birlikte, bazı amatör gruplar Priene üzerindeki dağlardan yamaç paraşütü ile inmektedir. Priene'nin sit alanı olması sebebiyle rekreasyonel faaliyetler düzenli değildir. Ayrıca, Güllübahçe'den yola çıkılarak Aziz Nikolaos Kilise'si ardından Priene Antik Kenti geçilerek Milli Park yönüne doğru yürünebilen bir dağ yürüyüşü rotası bulunmaktadır. Bu rota takip edilerek kuzeydeki Güzelçamlı, Panionion Kurşunlu Manastırı görülebilmektedir.

4.1.8. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması;

Güllübahçe Mahallesi halkının tümünün göçmenlerden oluştuğu bilinmekte ve Bulgaristan, Boşnak, Yunanistan, Arnavut, Sırbistan göçmenleri olduğu belirtilmektedir. Halkın kapalı bir yapıya sahip olduğu söylenmekle birlikte gelen misafirlere oldukça açık, misafirperver ve yardımsever oldukları gözlemlenmiştir. Yöre kadınlarının hâkim olduğu iki adet hikâye mevcuttur. Bu hikâyeler Hanife' nin Kaynağı ve Kan Mezarı' dır. Ancak inanılabilirliği ve bilinirliği yaygın değildir. Zakkum bitkisi yaygın bulunmakla beraber yeni dönemde refüjlere gül bitkisi dikimi ile köyün Güllübahçe isminin simgesi haline getirilmesi planlanmaktadır. Yöresel yemekleri; bazlama (Resim 52), hardal ekşilemesi, zerde (Resim 53), patates böreği, kapama, aşure, keşkek, cızlama, zennik olarak belirtilmiştir.

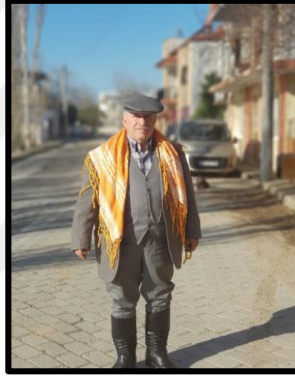

Resim 52. Bazlama
(Orijinal)

Resim 53. Zerde
(Orijinal)

Yöresel elbiselerinde; şalvar, işlemeli atletler, belden büzgülü elbiseler, körüklü çizme, külot pantolon sekiz köşe şapka mevcut olup Söke Müzesi'nde de sergilenmektedir (Resim 54).

Resim 54. Yöresel Kıyafetler
(Orijinal)

4.2. Eski Doğanbey Mahallesi

4.2.1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, konum;

Aydın ili Söke ilçesine bağlı Eski Doğanbey Mahallesi mahalle sınırları belirli, Milli Park olması ve kentsel sit sınırı sebebiyle geliştirilebilecek arazi bulunmamaktadır. Ancak Uzun Devreli Gelişim Planı' nın revizyonunda; zeytinliklerde dam ve tuvalet yapımına, tarlalarda ise onaylı projeli ahşap portatif ev ve tuvalet yapımına sınırlı büyüklükte izin verilmektedir (1 dönümde 10 metrekare). Parsel sayısı belirli olup 86 yapı bulunmaktadır. Rumlar zamanından kalan bu yapılar (Resim 55) Eski Doğanbey Evleri olarak bilinmektedir (Resim 56).

Resim 55. Eski Yapılar
(Orijinal)

Resim 56. Yeni Yapılar
(Orijinal)

4.2.2. Araç kullanımı ve kolay erişim;

Arnavut kaldırım materyalli yollara sahip Eski Doğanbey Mahallesi' ne ulaşım Söke ilçe merkezinden kalkan dolmuş, belediye otobüsü, özel araç ve bisiklet ile sağlanabilmektedir. Ayrıca Milli Park üzerinden yürüyüş yolu ile de ulaşılabilir (Resim 57). Mahalle içerisine araç ile giriş yapılamamaktadır, araçların mahalle girişindeki otopark alanına park edilmesi sağlanmaktadır (Resim 58). 30 km bisiklet parkuru bulunmakta, konaklama yerlerine ve kafeye erişim kolay olup, güvenlik jandarma ile sağlanmaktadır. En yakın sağlık kuruluşu 22 km uzaklıktaki Güllübahçe sağlık ocağı olup, haftada bir gün mahalleye doktor gelmektedir. Muhtarlık binası Yeni Doğanbey' de bulunmaktadır.

Resim 57. Arnavut kaldırım
yollar
(Orijinal)

Resim 58. Otopark Alanı
(Orijinal)

4.2.3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi;

Eski Doğanbey Mahallesi'nde ısı pompası ile ısınma ve sıcak su ihtiyacı karşılanmakta, ayrıca yakacak olarak odun kullanılmakta ve hava kirliliği bulunmadığı belirtilmiştir. Ziyaretçi kaynaklı kirliliğe sahip olduğu görülen mahallede herkes kendi alanını temizlemekle yetkilendirilmiştir. Bununla birlikte temizlik için belediyeden gelinmesi talep edilmiş, ancak gelmediği belirtilmiştir.

4.2.4. İyi konut ve yaşam çevresi;

Eski Doğanbey Evleri olarak adlandırılan yapılar 86 adet olup restore edilmişlerdir. Tüm konutlar 2. konuttur. Belirli şartlarda restore izni verilen binalarda ahşap, doğal taş, kısmen tuğla kullanımına müsaade edilmektedir (Resim 59).

Resim 59. Restorasyon örneği
(Orijinal)

Resim 60. Kafe ve yaşam alanı
(Orijinal)

Belediye tesisi bulunmamakta ancak eski okul binasının valilik tarafınca lokanta olarak restore edileceği ve kullanıma açılacağı bilinmektedir. 2 adet konaklama alanı bulunmakta, bazen ev sahipleri ziyaretçileri misafir etmektedir. Köy kahvesi ve market bulunmamakta, 3 adet kafe bulunmaktadır (Resim 60). Ayrıca mahalle sınırlarına dâhil olmayan 1 adet gözlem kulesi bulunmaktadır. 1 adet Ziyaretçi Tanıtım Merkezi bulunmaktadır (Resim 61). Tüm mahalle Eski Doğanbey Evleri' ni görmek isteyen ziyaretçiler için gezi alanı sayılabilmektedir. Rekreatif faaliyetlere yönelik olarak

düzenlenmiş herhangi bir park bulunmamaktadır.

Resim 61. Ziyaretçi Tanıtım Merkezi
(Orijinal)

4.2.5. Sağlıklı sosyal ekoloji;

Eski Doğanbey Mahallesi'nde organik besin üretimi bulunmakta ancak herkes kendi tüketmekte ve satışını yapmamaktadır. Zeytin, zeytinyağı, tarhana, çökelek, bal, yumurta, süt gibi besinler tüketmek için elde edilmektedir. Ispanak, ebegümeci, kuzu kulağı, deniz börülcesi yörede yetişen bitkilerdendir. Deniz börülcesi, kekiğin toplanması yasak olup bu bitkiler koruma altındadır. İçme suyu analizleri yapılmış, kireç oranı yüksek çıkmıştır. Yaz aylarında sulama suyu sorunu olduğu gözlemlenmiştir.

4.2.6. Sürdürülebilir ekonomi;

Eski Doğanbey Mahallesi'nde yaşayan halk yerel olmaması, yaşça ileri olmaları ve maddi durumlarının elverişliliği sebebiyle ekonomik bir kazanç beklentileri bulunmamakta, nadiren seramik, oya işleri, fincan, patik, yelek, şal gibi ürünler mevcuttur. Yörede bulunan kafeterya ve konaklama alanlarında istihdam edilen halk bulunmakla birlikte sayıları oldukça azdır, Bu işletmelerde kredi kartı ile alışveriş yapılabilmektedir. Yeni Doğanbey Mahallesi'nde yaşayan asıl yerel halk Eski Doğanbey'den bir fayda sağlayamamaktadır.

4.2.7. Halk katılımı;

86 hane bulunan Eski Doğanbey' de yazın 60 kışın 10 kişi ikamet etmektedir. Nüfusu yerli değildir, genç nüfus bulunmamaktadır. İkamet eden halk, ziyaretçilere olumlu bakmakta ancak bilinçli ve çevreye duyarlı ziyaretçilerin olmasını belirtmektedirler. Ayrıca Eski Doğanbey Mahallesi Bakanlık tarafınca onaylanan eko-köy projesine sahiptir bununla birlikte 30 km bisiklet parkuru ile dağ yürüyüşü, bisiklet, botanik, kuş gözlemi, foto safari faaliyetleri için en uygun alandır. Bu parkur sonunda Milli Parka ve içerisinde bulunan doğal mirasa ulaşılabilir. Bu parkur sonuna Milli Parka ve içerisinde bulunan doğal mirasa ulaşılabilir.

4.2.8. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması;

Eski Doğanbey Mahallesi' nde ikamet eden halk, yerli değildir ancak yörenin tarihine hâkimdir. Yöre tarihi sorulduğunda zehirli fasulye bitkisi ve sivrisinek sebebiyle köyün aşağı taşınmasıyla Yeni Doğanbey Mahallesi' nin kurulduğu, böylelikle terk edilen Eski Doğanbey' in boş kaldığı belirtilmektedir.

150 parçadan oluşan 30' unun sergilendiği kıyafet müzesine sahip koleksiyoner Emel Aksoy ile yapılan görüşmede, Rumlar zamanından çok sayıda define bulunduğu, dağlarda şaraplar, altınlar, yıkık duvar ve yapıların olduğu, kazı yapmanın yasak olması ve koruma altında olması sebebiyle kaçak kazıların yapıldığı bildirilmiştir. Yakın zamanda kilise şimdilerde ise müze olan yapının kazıldığı, yerinin gösterilmediği ancak Hırsız Kayalıkları ve Batmaz Tepesi civarlarında define bulunduğu bilgisi edinilmiştir (Resim 62).

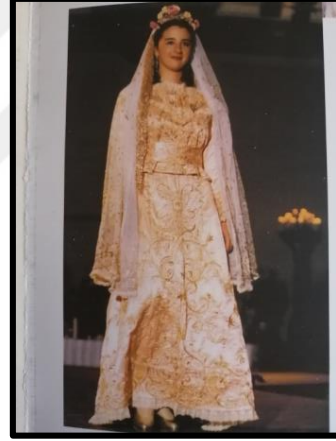

Resim 62. Emel Aksoy ile görüşme (Orijinal)

Ayrıca Osmanlı Ailesi'nden gelme Emel Aksoy, Osmanlı Dönemi'ne ait kıyafetlerden kaftanları (Resim 63), gelinlikleri (Resim 64) sergilemekte, müzesini gelen ziyaretçilere açmaktadır.

Resim 63. Osmanlı Dönemi kaftanı
(Orijinal)

Resim 64. Osmanlı Dönemi gelinliği
(Orijinal)

4.3. Caferli Mahallesi

4.3.1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, konum;

Aydın ili Kuşadası ilçesine bağlı Caferli Mahallesi'nin sınırları belirli olup, yerleşkenin oldukça kompakt ve yapıların bir arada bulunduğu, etrafında tarım arazilerinin geliştirilmeye elverişli olduğu söylenebilir. Mahallenin merkezinde kompakt bir yapı

görünmesinin yanında sınırlar içerisinde 1 adet site bulunmaktadır ve birbirinden uzak mesafelerde konumlandırılmışlardır. Taşınmaz Kültür Varlıkları tescili kapsamında eski okul binası (Resim 65), çevresi ve sarnıç (Resim 66) koruma altındadır.

Resim 65. Eski Okul Binası
(Orijinal)

Resim 66. Sarnıç
(Orijinal)

4.3.2. Araç kullanımı ve kolay erişim;

Caferli Mahallesi' ne özel araç, bisiklet vb. araçlar ile ulaşımın sağlanabilmekte ancak mahalleye Kuşadası' ndan kalkan dolmuş giriş yapmamaktadır. Bazı görüşmeler sağlanıp dolmuş konulmuştur ancak kullanılmaması sebebiyle seferler kaldırılmıştır. Mahallenin yolları 2018 yılında yapılan çalışma ile asfalt döşenmiştir. En yakın sağlık kuruluşu Davutlar sağlık ocağıdır, önemli durumlarda Söke Hastanesi tercih edilmektedir. İlkokul binası, 1 adet muhtarlık binası (Resim 67) ve çocuk oyun alanı bulunmaktadır.

Resim 67. Muhtarlık Binası
(Orijinal)

4.3.3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi;

Caferli Mahallesi'nde güneş enerjisi sistemi ile sıcak su ihtiyacı karşılanmakta, ısınma sağlanamamaktadır. Davutlar ile Caferli arasındaki bir araziye çöp döküldüğü bilinmekte, bu durum çevre kirliliğine sebep olmaktadır.

4.3.4. İyi konut ve yaşam çevresi;

Caferli Mahallesi yapılaşmanın en az olduğu mahalle durumundadır. Eski yapılarda taş binalar mevcut (Resim 68) ancak restorasyon çalışmaları yerine günümüz yapılaşmasına uygun evler inşa edilmektedir. İlkokul bulunmakta ancak yörede 3 çocuk bulunmaktadır, bu sebeple Nazilli Sitesi'nde ilkokula, ortaokul için ise Soğucak'a gitmektedirler. Yörede 5 adet lokanta/kahvaltı salonu bulunmaktadır. 1 adet köy kahvesi bulunmakta, şimdilerde kadın girişimcinin devir almasıyla ortak kullanım için geliştirilmiştir. Kafe ve market bulunmamakta, ekmeğin dışarıdan gelmektedir.

Resim 68. Eski Bina Yapısı (Orijinal)

4.3.5. Sağlıklı sosyal ekoloji;

Caferli Mahallesi'nde Akdeniz bitki örtüsünün nadir örneklerinin bulunduğu belirtilmiştir. Tarımsal faaliyetlerde daha çok verim veren tohum kullanmaktadırlar, organik üretimi kısmen sağlamak için ise doğal hayvan gübresini kurutarak kullanmaktadırlar. İçme suyu artezyen suyudur. Zeytin, narenciye, şeftali, mandalina yetiştirilmektedir. Şeftali ihracatı yapılmaktadır. İmece usulü gerçekleştirilmemekte, dışarıdan işçi getirilmektedir. Tohum takası şenlikleri gerçekleştirilmektedir. Zeytin (Resim 69), peynir, reçel, yağ, ekmeğ (Resim 70) gibi ürünler üretilmekte, tüketilmektedir Kuşadası Doğa ve Kültür Rotası güzergahındadır, 60 km yürüyüş rotası bulunmaktadır.

Resim 69. Yöresel Ürün Üretimi
(Orijinal)

Resim 70. Bazlama Yapımı
(Orijinal)

4.3.6. Sürdürülebilir ekonomi;

Caferli Mahallesi'nde bulunan restaurant ve kahvaltı salonlarında üretilen ürünler satılmakta ve gelir elde dilmektedir. Halk olarak maddi durumu gelişmiştir. Pek az bulunan genç nüfus çalışmak için Kuşadası ve Söke ilçe merkezlerini tercih etmektedir. Yardıma muhtaç insan pek bulunmamakta, belediye gerekli durumlarda kömür ve erzak yardımı yapmaktadır.

4.3.7. Halk katılımı;

Caferli Mahallesi' nde yaşayan yaklaşık 200 kadar hanenin Söke'ye göç ettiği bilinmekte, günümüzde ise 22 haneli bir mahalledir. Sürekli ikamet eden 5-6 hane bulunmaktadır. 2 adet sitede toplam 60 hane bulunmaktadır ancak yaşayanlar yerel halk değildir, ikinci konut olarak kullanılmaktadırlar. Genç nüfus pek bulunmamaktadır. Yörede Caferli Köyü Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği bulunmakta, çiçek festivali gerçekleştirmişlerdir.

Ayrıca KUŞAKK (Kuşadası Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi) üyesi Nazlı Deniz Kuruoğlu' nun katkıları ve düzenlediği şenlikler ile de köy adını duyurmuştur. Birçok çalışma ve faydası bulunan Deniz Hanım' ın çalışmalarına ait broşür elde edilmiştir. Kişisel görüşmede bu broşür üzerinden yapılan çalışmalardan bahsetmiştir. Genel olarak bakılacak olursa yöre kadınının gelişmesi, bilinçlenmesi ve köyün adının duyurulması için örneğin; kadınların ekmek yapıp satması için otelinin önüne taş fırın inşa ettirmiş ancak muhtar ve karışit görüşler yıktırılmıştır. Ayrıca mezarlık önündeki boş duvar ressamilar tarafından resimlendirildi ancak sildirilmiştir. Jeotermallerin inşa edilmemesi için dava kazanılmıştır. Tohum takası ve şenlikleri gerçekleştirilmiş, yerli tohum ve fidanlar dağıtılmış ancak köylü hibrit tohum ile üretimi tercih etmiş, muhtarlık binası yanındaki kahvesi yine bir kadın girişimci tarafından satın alınmış, şu an hizmet vermektedir (Resim 71). Yörede 4 kadın girişimci bulunmaktadır. Kuşadası Doğa ve Kültür Rotası güzergâhındadır, 60 km' lik bu rota üzerindeki mahalle sahip olduğu doğa ve sakinliğiyle bilinmektedir.

Resim 71. Nazlı Deniz Kuruoğlu ile görüşme
(Orijinal)

4.3.8. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması;

Caferli Mahallesi'nde yaşayan halk tarafından yöre tarihi bilinmemekte ancak mahallede yaşlı nüfus pek bulunmamaktadır. 250 yıllık geçmişi olduğu söylenen köyün daha önceleri Karamanlı Mevkii'nde olduğu, salgın hastalık sebebiyle Cafer ve Davut isimli çobanlardan Cafer'in yukarıya göç etmesiyle Caferli Köyü kurulmuş oldu. Yörede yaşamış önemli kişiler sorulduğunda ise Asker Emeklisi Korkut Efe'nin mezarının bu mahallede bulunduğu söylenmektedir. Ağaçalı'dan gelerek, Caferli'den geçerek, denize uzanan eski yıllara ait bir dekovil (taşımaya raylı hat) hattı bulunmaktadır. Ancak günümüzde sadece köprüleri kalmıştır. Raylardan bir bölümü bir çiftliğin bahçesinde bulunmaktadır. Yöresel yemekleri genel anlamda Ege yemekleri olmakla birlikte, şevketi bostan, turp otu, arap saçının yanı sıra Kulak çorbası, buğday pilavı, pişi gibi örnekler verilmiştir. Yöresel kıyafetlerine örnek olarak şalvar belirtilmiştir.

4.4. Yaylaköy Mahallesi

4.4.1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, konum;

Aydın ili Kuşadası ilçesine bağlı Yaylaköy Mahallesi'nin sınırları belirli olup, Yerleşke Kuşadası-Söke yolu üzerinde bulunmakta, yapılar kompakt şekilde bir arada

bulunmaktadır. Çok geniş olmamakla birlikte geliştirilebilecek tarım arazileri bulunmaktadır. Manzara değeri yüksek bir mahalledir. Mahallenin merkezinde kompakt bir yapı görünmesinin yanında sınırlar içerisinde 2 adet site bulunmaktadır ve birbirinden uzak mesafelerde konumlandırılmışlardır.

4.4.2. Araç kullanımı ve kolay erişim;

Yaylaköy Mahallesi' ne ulaşım Aydın ve Kuşadası merkezinden kalkan dolmuş, belediye otobüsü, özel araç ve bisiklet ile ulaşım sağlanabilmektedir. Mahalle yolları parke taşıdır. Benzin istasyonu, kafe, muhtarlık (Resim 73), okul binasına erişim kolaydır. İlkokul bulunmakta, ortaokul için Soğucak' a gidilmektedir (Resim 72). En yakın benzin istasyonu 7 km uzaklıkta Söke' de bulunmaktadır. Sağlık kuruluşu, konaklama alanı ve otopark alanı bulunmamaktadır. En yakın sağlık kuruluşu Söke Devlet Hastanesi' dir. Belediye tesisi bulunmamakta, yapılabilmesi için 6 dönüm arazi mevcuttur.

Resim 72. Okul Binası (Orijinal)

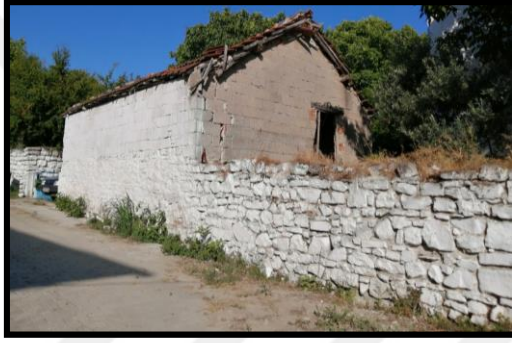
Resim 73. Muhtarlık Binası
(Orijinal)

4.4.3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi;

Yaylaköy Mahallesi 300 metre rakımda bulunmakta ve rüzgarı ile ünlüdür. Güneş enerjisi sistemi ile sıcak su ihtiyacı karşılanmaktadır. Altyapı sorunları mevcuttur ve geliştirilip düzeltilmesi talep edilmektedir. Taş ocağı kirleticisi olarak belirtilmiştir.

4.4.4. İyi konut ve yaşam çevresi;

Yaylaköy Mahallesi' nde 2,5 kat imar izni mevcut olup yapılar doğal ve geleneksel malzeme (Resim 74) yerine beton ile inşa edilmektedir (Resim 75). 12 adet kahvaltılık salonu ve resaurant bulunmaktadır. 1 adet çocuk oyun alanı bulunmaktadır, ancak bakımsız olduğu belirtilmiştir. Bakkal bulunmakta, otopark alanı olmadığı için sokak araları kullanılmaktadır. İki haftada bir gün mahalleye doktor gelmektedir. Jandarma bölgesidir, muhtarlık binası mahallenin merkezinde konumlandırılmıştır. Belediye tesisi bulunmamaktadır ancak yapılabilmesi için 6 dönüm arazi mevcuttur. Bu arazi Tülüşah Vadisi olarak da bilinmektedir.

Resim 74. Eski Bina Yapısı
(Orijinal)

Resim 75. Yeni Bina Yapısı
(Orijinal)

4.4.5. Sağlıklı sosyal ekoloji;

Yaylaköy Mahallesi' nde ekmek, reçel, yağ, süt gibi besinler üretilmekte ve tüketilmektedir. Kuyu suyu kullanılmaktadır. Var olan 600.000 fıstık çamı yaşlandığı gerekçesiyle kesilip yerine 600.000 kızılçam fidanı dikilmiştir. Endemik *Rhaponticoides mykalea* Kuşadası Tülüşahı' nın en çok yetiştiği alandır. Kuşadası Belediyesi' nin çevirdiği bir parselde (Resim 76), Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Tür Koruma ve Eylem Planını; Aydın Valiliği, Kuşadası Kaymakamlığı, Kuşadası Belediyesi, ADÜ Biyoloji Bölümü, Yaylaköy muhtarlığı ve EKODOSD derneği işbirliğiyle koruma ve tanıtım çalışmalarını sürdürmektedir (Resim 77). Tülüşah bitkisi hakkında halk kısmen bilgi sahibidir. Köy okulunda her yıl Tülüşahla ilgili sunumlar gerçekleştirilmekte, öğrenciler Tülüşahlardan yaptığı el işlerini, Kuşadası' nda sergilemektedir.

Resim 76. Belediye Arazisi
(Orijinal)

Resim 77. Tülüşah Vadisi
(Orijinal)

4.4.6. Sürdürülebilir ekonomi;

Yaylaköy Mahallesi' nde tarımsal faaliyetler sonucu zeytin, buğday, arpa, fasulye, börölce, üzüm, nane, kekik, salep, bamyacı, salatalık yetiştirilmektedir. Susuz karpuz ve kavun yetişmesi ile ünlü olan bir yerleşkedir. Az da olsa hayvancılık yapılmaktadır. 2020 yılında Rusya' ya şeftali ihracatı yapılmıştır. Genç nüfus mahallede çalışmamaktadır. Maddi imkânsızlık yaşayan aileler pek olmamaktadır, olası durumda belediye yardım sağlamaktadır. Bazlaması ile ünlüdür ve birçok kahvaltıcı salonu, kasap ve et restaurantından gelir elde edilmektedir. Ancak Kuşadası Belediyesi' nin ucuza et, süt ürünü, ekmek benzeri ürünlerin satıldığı pazarı kuruyor olması esnafın satış yapmasını zorlaştırmaktadır. Hazine arazileri kiralanıp tarımsal faaliyetlerin gerçekteştirilmesi, ayrıca pazar yeri, köy meydanı, organik üretim satış yeri açılması planlanmaktadır.

4.4.7. Halk katılımı;

Yaylaköy Mahallesi' nin nüfusu 702 kişi olup 300 hane, 2 site ve yazlıklar mevcuttur. %90'ın yerli nüfus olduğu, %10' luk kısmın ikinci konut olarak kullandığı belirtilmiştir (Resim 78). Köyün kadınları bilinçli ve el emeği ürün üretip satmakta olumludurlar. Çocuklar taş boyama yapmaktadırlar. Kuşadası Doğa ve Kültür Rotası güzergâhındadır, ayrıca bisiklet yolu takip edilerek Tülüşah Vadisi' nden başlayarak, Soğucak mevkiinden Kuşadası merkez, Kadı Kalesi, Davutlar'da bulunan Zeytinyağı Müzesi ve Değirmen Çiftliği ziyaret edilebilmektedir.

Resim 78. Yöredeki ikinci konutlar (Orijinal)

4.4.8. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması;

Yaylaköy Mahallesi' nin ileri gelenlerine yöre tarihi sorulduğunda Akkız Nene' nin köyün tepesinde bulunan Eşek Taşı' nın orada heyelan riski ve eşeğinin düşüp ölmesi sebebiyle Jandarma ile köyü deniz kenarı mevkiye taşımış ancak hayvanların olması sebebiyle köyü tekrar içeri aldırılmış ve 1968' de Yaylaköy kurulmuştur (Resim 79). Köyün ilk adı Eşek Taşı' dır. Denizli/Çardak kökenli olduğu bilinen köy halkı belli başlı bir kaç soyadına sahiptir. 225 yıllık bir geçmişi olduğu belirtilmiştir. Özel olarak yöresel yemeği, kıyafeti veya halk oyunu belirtilmemiştir, Ege insanının özelliklerini taşımaktadırlar.

Resim 79. Eşek Taşı (Orijinal)

4.5. Kirazlı Mahallesi

4.5.1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, konum;

Aydın ili Kuşadası ilçesine bağlı Kirazlı Mahallesi' nin sınırları belirli olup yerleşke içerisinde tarım arazileri oldukça yoğunluktadır, mahalle kompakt bir görünüm oluşturmakta, binalar mahalle merkezinde, Kuşadası'na doğru küçük küçük yayılmalar var ancak toplu bir oluşum bulunmamakta, geliştirilebilecek araziler tarım arazileri denebilmektedir. 1. derece sit alanı olarak tescilli Kırkayak Merdiven Tepesi bulunmaktadır (Resim 80). Aynı çalışmada 1. derece sit alanı olarak tescillenen merdivenleri geçtikten sonra görülen M.Ö. 3000 yılından kaldığı ve Bizans ve Roma İmparatorluklarına ev sahipliği yaptığı düşünülen Çataltaş Mevkii bulunmaktadır (Resim 81). Bizans Dönemine ait bir kilise de bulunmaktadır.

Resim 80. Kırkayak Merdiven Tepesi
(Orijinal)

Resim 81. Çataltaş Mevkii
(Orijinal)

4.5.2. Araç kullanımı ve kolay erişim;

Kirazlı Mahallesi'ne ulaşım Aydın ve Kuşadası merkezden kalkan dolmuş, belediye otobüsü, özel araç ve bisiklet ile sağlanabilmektedir. Yollar kilit parke materyalli köy yoludur ve bu şekilde kalması istenmektedir. Yaya geçidi, kasis, yaya yolu, uyarı levhası istenmiş olup yapım aşamasındadır. Benzin istasyonu, konaklama alanı, kafe, market,

kahve, muhtarlık ve okul binalarına erişim kolaydır. Güvenlik Jandarma ile sağlanmaktadır. Otopark alanları yetersizdir. Sağlık ocağı bulunmakta ve erişim kolaydır, en yakın hastane Kuşadası Devlet Hastanesi' dir.

4.5.3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi;

Kirazlı Mahallesi' nde ısınma ve meyve kurutma tesisinde güneş enerjisi sistemi kullanılmakta, inşaatı devam eden rüzgâr enerjisi sistemi bulunmaktadır. 56 dönüm yağmur suyu toplama tesisi bulunmakta, doğal arıtma sistemi bulunmaması sebebiyle içme suyunun kirlendiği belirtilmiştir. Isınmak için odun da yakılmaktadır. Foseptik düzenli olarak temizlenmediği için halk sağlığı tehdit altındadır. Taş ocağı, BŞB çöp alanı, arıtma tesisi kirletici unsurlardır. Yerel halka, gençlere, öğrencilere; çevre temizliği eğitimi, çöp toplama eğitimi, ekolojik tarım eğitimleri, kahvelerde toplantılarla zaman zaman sunulmaktadır.

4.5.4. İyi konut ve yaşam çevresi;

Kirazlı Mahallesi'nin eski yapılarına bakıldığında taş materyalin hâkim olduğu bir mahalledir. Ancak günümüzde doğaya uygun ve geri dönüştürülen malzeme kullanılmamakta, %70 beton yapılar mevcuttur. 2,5 kat imar iznine sahiptirler. 5 otel (Resim 82), 3 kahve, 2 market, 1 alışveriş merkezi, 2 lokanta, 2 kafeterya, 8 kahvaltılık salonu 1 adet park bulunmaktadır. Muhtarlık binası merkezde konumlandırılmıştır (Resim 83). Ayrıca düğün salonu, paketleme tesisi ve pazar yeri bulunmaktadır. İlk ve orta öğretim eğitimi verilen okul bulunmakta, 2 köy öğrencileri taşınmalı olarak buraya gelmektedir.

Resim 82. Konaklama Alanı
(Orijinal)

Resim 83. Muhtarlık Binası
(Orijinal)

4.5.5. Sağlıklı sosyal ekoloji;

Kirazlı Mahallesi'nde yaşayan yerel halk çevre bilinci olan bir toplumdur, ancak bununla birlikte yerleşkede inorganik madde kullanımı yaygındır. 50 ailenin aktif olarak bulunduğu doğal tarım uygulamaları, yerli tohum kullanma ve eko-köy olma projesinde başarısız olunmuştur. Şimdilerde sadece 3-4 aile bu uygulamaları kendi aralarında devam ettirmektedirler. Zeytin aşılama, lavanta, biberiye, çam fıstığı, defne, sakız ağacı dikilmekte ve yeşil alanı artırma çalışmalarına örnek verilmektedir. Ormanlaştırma çalışmaları kapsamında 1 milyon ağaç dikme kampanyası yapılmıştır. Küçükbaş hayvancılık (keçicilik) yapılmaktadır. Başpınar' dan gelen içme suyu kaliteli, sulama suyu ise boldur. Hibrit tohum kullanan halk, muz hariç her bitkinin yetiştiğini belirtmiştir. Yörede yetişen endemik bitkiler; pembe domates, ada karası üzümü, kara kiraz, aykara patlıcan, limon armudu, vurma zeytin, osmancık üzümüdür. 118 tespitli bitki bulunduğu belirtilmiştir. Akdeniz Bitki Örtüsü' nün nadir örnekleri görülmektedir. Endemik Tüylü Çan Çiçeği (*Campanula tomentosa*), Akzambak ve orkideler önemli bitki türlerindedir. Faruk Yaran Çiftliği' nde 1755 yaşında zeytin ağacı bulunmaktadır.

4.5.6. Sürdürülebilir ekonomi;

Kirazlı Mahallesi'nde organik tarım ve yerel üretim önemli bir geçim kaynağıdır (Resim 84). Köylüler pekmez, makarna, erişte, bulgur, sebze, meyve, tarhana, biber, salça, ekmek, reçel, yağ, zeytin, süt, turşu, peynir, yoğurt gibi ürettikleri ürünleri Kuşadası' nda

kurulan Yerel Köylü Pazarı' nda satmaktadırlar. Kredi kartı sistemleri bulunmaktadır. Halıcılık faaliyetleri yaygın olan yörede zamanla bu uğraş kaybedilmiştir. Gençler tarımla uğraşmak yerine şehirde çalışmak istemekte ve tarımsal faaliyetlerde bu eksiklik belirginleşmektedir. Yöre halkı geçimini tarım, yöresel ürünlerin satışı ve kahvaltı salonları ile sağlamaktadır (Resim 85).

Resim 84. Kirazlı Kirazı
(Orijinal)

Resim 85. Kahvaltı Salonu
(Orijinal)

4.5.7. Halk katılımı;

Kirazlı Mahallesi'nde 1436 kişi ikamet etmektedir. Nüfusu ortalama genç ve orta yaşlı kişilerde oluşmaktadır. %40' ı ise yaşlı nüfustur. Yörede imece usulü eski zamanlarda da hâkimdir. Eski zamanlarda Mahmut isimli genç bir kişi köye su kuyusu açarken göçük altında kalmıştır, ancak bu olay unutulmamış ve kuşaklar boyu anlatılmıştır. Gelişime açık, bilinçlenmeye yatkın bir mahalledir ancak genç nüfusu etkileyen kötü alışkanlıklar bulunmaktadır. 2005 yılından beri 5 kere düzenlenen köy festivalleri (Resim 86) gerçekleştirilmiş, gastronomi turizmi gelişmiştir (Resim 87).

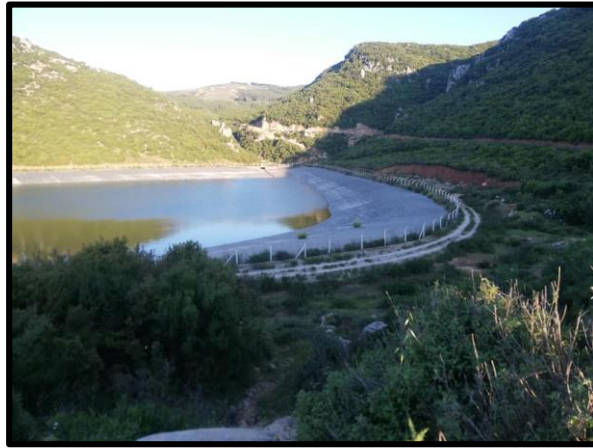

Resim 86. Kirazlı Festivali
(Orijinal)

Resim 87. Kirazlı Festivali Halk Oyunu
(Orijinal)

Ekolojik Tarım Derneği kurucularından Nihat Fırat köye emek verenlerdendir. Kendisiyle yapılan görüşmede; "yerelde üret, yerelde tüket" bilinci ile birçok çalışmada bulunduğu bilgileri edinilmiştir. Maden, taş ocağı karşıtlığı ile kazanılan dava, EKODOSD projesi, halkın bilinçlendirilmesi konularında oldukça emek vermiş biridir. 3 tarafı dağlık olan köy, hem tarımsal hem de rekreasyonel aktivitelere elverişli olduğu belirtilmiştir. Bisikletli geziler, bağ-bahçe gezileri, yoga kampı için elverişli mahalle Kuşadası Doğa ve Kültür Rotaları güzergâhında bulunmaktadır, bu rota takip edilerek seyir terası, Kermen Dede Türbesi, Kirazlı Göleti (Resim 88), Asar Kalesi ve Kırkayak Merdivenler, anıt ağaçlar, Tarihi Rum Değirmeni görülebilmektedir. Ayrıca bisiklet rotası ile Yaylaköy, Davutlar ve Güzelçamlı mevkiileri takip edilerek Milli Park'a ulaşılabilirilmektedir.

Resim 88. Kirazlı Göleti (Orijinal)

4.5.8. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması;

Kirazlı Mahallesi' nin yerel halkından Yörük kökenli 3 boy Eşeoğulları, Efendioğulları Köseoğulları' nın köyü kurduğu bilinmektedir. Hayvancılıkla uğraşan bu üç ailenin gezileri sırasında bulduğu küpler sebebiyle köyün ilk adı Küplüce'dir. Daha sonra tarıma ilginin artmasıyla sebze ağırlıklı tarım yapılmaya başlanmıştır. Sık bulunan kiraz ağaçları ve meyvecilikle uğraşmaları sebebiyle adı Kirazlı' dır. Eski insanlar Akçaova da demektedir. Yörede bulunan Asar bölgesindeki Athena Kabartması adı verilen kartal oymasının, eski dönemlerde başarılı olan bir sporcuyu temsil ettiği bilinmektedir. Yöreye özgü kıyafetler; şalvar, üstlük (örtü), uştum (oyalı), erkekler için külot pantolon kısa, paçaları dar, düğmeli ve özel yaptırılan körüklü çizme, üçgen şapkadır. Yöreye özgü oyunlar; harmandalı, zeybek, çiftetellidir. Yöreye özgü yemekler; keşkek, bolama adı verilen çocukların kaşıklarıyla gelerek ortak bir yerden yedikleri pilav et karışımı hayır yemeği, nohut mayası ile yapılan ekmek,bazlamadır.

5. TARTIŞMA

Geçmişten günümüze canlılar artan çevre kirliliği, iklim değişikliği, yaşanan doğal felaketler, hava ve su kirliliği, doğal kaynakların hızlı tüketimi, bilinçsizlik ve eşitsizlik gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bununla birlikte turizm ve kitle turizminin yaygınlaştığı dünyada insanlar bozulmamış doğal alanlara seyahat etmek istemektedirler. Bu sorunların çözümlenebilmesi, doğanın ve insan hayatının neslinin sürdürülebilmesi için sürdürülebilirlik ilkesi oldukça önem arz etmektedir. Eko-köy kavramının bu sorunlara çözüm üretebilmek için iyi bir yaklaşım olduğu bilinmektedir. Bu tez kapsamında ele alınan çekirdek köylerde yapılan değerlendirmeler ve sunulan öneri rotalar ile dünyada hâkim olan eko-köy kavramı ve uygulamaların farklılıklarından kaynaklanan anlam karmaşalarının giderilmesinin, gelecekte oluşturulacak yeni eko-köy girişimleri için önem arz ettiği gözlemlenmiştir.

Çalışmada Wheeler (1998)' in sürdürülebilir planlamaya yönelik ortaya koyduğu 8 temel çalışma alanı ile "Ekolojik Kaygı Temelli Yerleşimlerde Sürdürülebilirlik Paradigmasının Farklı Boyutlarıyla İncelenmesi: Eko-köyler' isimli yüksek lisans tez çalışması kapsamında oluşturulan yöntem birleştirilerek oluşturulan Gözlem Formu her bir mahallenin muhtarı yapılan görüşmeler yoluyla detaylı incelenip doldurulmuştur. Mahalleler yerinde incelenip, oluşturulan Bilgi Formu köyün ileri gelenleri ile sohbet edilerek doldurulmuştur. Gözlem Formları 5' li Likert ölçek ile değerlendirilmiştir. Bilgi Formları ve Gözlem Formlarının çıktıklarına dair öneriler aşağıda sunulmuştur.

Sürdürülebilirlik kavramının temellerince oluşturulan değerlendirme tablosunda görülmektedir ki; kompakt yani bütünleşik ve dengeli bir köy yaşamının gelişimi ve mevcut arazilerin kullanılması ve geliştirilmesi Kirazlı Mahallesi' nde daha yaygındır. Bununla birlikte Yaylaköy ve Caferli Mahalleleri kompakt sayılabilmekte, Eski Doğanbey ise kentsel sit sınırları çerçevesinde bulunmasından dolayı geliştirilmeye açık değildir. Güllübahçe Mahallesi' nin ise toplam dört mevkiiden oluşması sebebiyle mevkiiler özelinde kompakt ancak genel bakımdan bütünleşikliği sağlamadığı saptanmıştır. Tüm bu çıktılar sonucunda söz konusu çekirdek köyler gelişime açık, arazi bakımından elverişli alanlardır, bu sebeple ileride yapılacak planlamalara uygun olduğu gözlemlenmiştir (Çizelge 1).

Ulaşım ve erişilebilirliğin çekirdek köylerin geliştirilebilmesi için önemi büyüktür. Söz konusu mahallelerde ulaşım sorunun genel anlamda bulunmadığı söylenebilmektedir. Bu ulaşım çeşitli araçlarla sağlanabilmekte, yolları ise ulaşımaya uygundur. Eko-köy olma yolunda ilerlemesi düşünülen bu mahallelerde doğal formun bozulmaması için özellikle yaya ve bağlantı yollarının kilit parke taşı denilen materyal ve Arnavut kaldırımı gibi materyallerin korunması ve kullanılması önem arz etmektedir. Güllübahçe Mahallesi' nin ara sokakları, Yaylaköy ve Kirazlı Mahalleleri' nin sokakları kilit parke taşı döşenmiş olup, Eski Doğanbey' de ise Arnavut kaldırımı yollar korunmaktadır. Ancak Caferli Mahallesi' nin yollarında geleneksel döşemeler yerine asfalt kullanılmıştır. Yaya ve bağlantı yollarının yanı sıra bisiklet ve yürüyüş yollarının bulunması önemlidir. Aynı zamanda yerel halk ve ziyaretçilerin kafe, market, konaklama alanları, benzin istasyonları, sağlık kuruluşları, güvenlik noktaları, muhtarlık ve okul binası ve otopark alanlarına erişimi söz konusu beş mahalle için büyük oranda mevcut olduğu saptanmıştır (Çizelge 1).

Çizelge 1. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu

		MAHALLELER				
ÖLÇÜTLER		G*	E*	C*	Y*	K*
Kompakt, dengeli arazi kullanımı	Köy gelişme sınırlarının belirlenmesi	5	5	5	5	5
	Mevcut yerleşke içerisindeki geliştirilebilecek araziler	4	1	4	3	4
	Sit ve diğer koruma alanlarının varlığı, tespiti ve önemi	5	5	5	5	5
	Büyüme ve yayılmanın tespiti için çalışmaların gerçekleştirilmesi	1	5	1	1	3
	ORTALAMA	3,75	4,00	3,75	3,50	4,25
Araç kullanımı ve kolay erişim	Köye ulaşım	5	5	4	5	5
	Yollar	4	5	3	4	4
	Bisiklet yolları	1	5	3	3	3
	Yaya ve bağlantı yolları	4	4	4	4	3
	Benzin istasyonlarına erişim	5	5	5	5	5
	Konaklama yerlerine erişim	5	5	5	1	5
	Kahve/Kafe/Market erişim	5	2	2	3	5
	Güvenlik (polis, jandarma) erişim	5	5	5	5	5
	Sağlık kuruluşlarına erişim	5	1	1	1	3
	Muhtarlık binasına erişim	5	3	5	5	5
	Okul binasına erişim	4	1	1	4	4
	Otopark alanının yeterliliği	4	4	1	1	4
	ORTALAMA	4,33	3,75	3,25	3,42	4,25

Mevcut kaynakların kullanımında özellikle doğaya uygun ve geri dönüştürülebilir malzeme kullanımı söz konusu köyler için mevcut değildir. Eski Doğanbey Mahallesi' nde ki yapılar geleneksel özellikleri korunarak restore edilmekte, bunun dışındaki mahallelerde beton yapılar hâkimdir ve doğaya uygun bir mimariden bahsedilememektedir. Yenilenebilir enerji kaynakları ve alternatif enerji üretimi sistemlerinin bulunmadığı yörelerde güneş enerjisi sistemlerinin bulunmasının önemi saptanmıştır. Ancak yağmur suyu hasadı, hendek

uygulamaları, gri su ve yağmur suyu sistemlerinin bulunmaması, doğal arıtma sistemleri ve kompost üretiminin bulunmaması olumsuz bir durumdur ve mahallelerin bu konularda gelişmesinin gerekliliği gözlemlenmiştir. Kirazlı ve Yaylaköy Mahalleri’ nin taş ocaklarından kaynaklanan kirlilik sorunu olduğu gözlemlenmiş olup, diğer mahallelerde söz edilen ziyaretçi kaynaklı kirlilik ve çöp atıklarının oluşturduğu kirliliğin daha düşük olumsuz etkiye sahip olduğu saptanmıştır (Çizelge 2).

Çizelge 2. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu

Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi	Doğaya uygun malzeme kullanımı	1	5	1	1	1
	Geri dönüşümü kolay malzeme kullanımı	1	4	1	1	1
	Geri dönüştürülmüş malzeme kullanımı	1	1	1	1	1
	Güneş enerji sistemi	3	1	1	3	4
	Rüzgar enerjisi sistemi	1	1	1	1	2
	Alternatif enerji üretimi sistemleri	1	3	1	1	1
	Yağmur suyu hasadı, hendek uygulamaları	1	1	1	1	4
	Gri su ve yağmur suyu sistemleri	1	1	1	1	4
	Doğal arıtma sistemleri	2	1	1	1	1
	Kompost üretimi	1	1	3	1	1
	Isınma, elektrik, sıcak su ihtiyacının yenilenebilir enerji ile karşılanması	3	4	3	3	3
	Yöredeki kirlenici unsurlar	2	3	3	4	5
	Yöredeki kirlilik düzeyi	3	1	3	4	4
	Zararsız teknoloji üretimi	1	1	1	1	1
	Üretilen teknolojilerin çevre yerleşkelerde de yaygınlaştırılması	1	1	1	1	1
	ORTALAMA	1,53	1,93	1,53	1,67	2,27

Eski Doğanbey Mahallesi’ nin restorasyon çalışmalarının yanında diğer dört mahallenin eski birkaç yapısı dışında kullanılan materyalin beton olması sebebiyle geleneksel mimari korunamamıştır. Teknolojik veya akıllı ev sistemlerinin bulunmadığı, geleneksel köy evlerinin yerini imar ve kat iznine uygun yapıların aldığı saptanmıştır. Sağlık ile ilgili sorunlarda mahallelerin sorun yaşamadığı, Yaylaköy Mahallesi hariç konaklama alanı sorunun bulunmadığı, tüm mahallelerde lokanta, kafeterya, park ve gezi alanları, muhtarlık binasının bulunduğu, Yaylaköy ve Caferli Mahalleler’ nin otopark alanının bulunmadığı ve sokakların otopark olarak kullanıldığı, bunun dışındaki mahallelerde otopark alanlarının bulunduğu, Caferli Mahallesi’ nde okul bulunmadığı, Eski Doğanbey’ de okul ihtiyacının bulunmadığı ancak diğer mahallelerde ilk ve orta öğretimin sağlandığı saptanmıştır (Çizelge 3).

Çizelge 3. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu

İyi konut ve yaşam çevresi	Bina fonksiyonlarının tespiti	4	5	4	4	4
	Konut iyileştirme çalışmaları	1	5	1	1	2
	Binalarda özgün ve yerel malzeme kullanımı	2	5	2	1	2
	Geleneksel yapılı çevre tasarımı	4	4	4	4	4
	Restore edilen geleneksel yapılar ve kullanımları	2	5	2	1	2
	Geleneksel yöntemlerle ekolojik yapı tasarımları	1	5	1	1	1
	Teknolojik-yenilikçi yöntemlerle ekolojik yapı tasarımları	1	1	1	1	1
	Sosyal eşitliğin sağlanması ve refahın artırılması	4	1	2	4	2
	Sağlık ile ilgili sorunlar ve giderilmesi	5	2	2	2	4
	Belediye tesisleri	3	2	1	2	1
	Köy konaklama kapasitesi	4	4	2	1	5
	Lokanta, kafeterya	4	2	3	5	5
	Park ve gezi alanları	4	3	2	2	2
	Güvenlik (polis, jandarma)	5	5	5	5	5
	Sağlık kuruluşları	4	1	1	1	4
	Muhtarlık binası	5	2	5	5	5
	Okul binası	4	1	1	2	4
	Otopark alanı	3	3	1	1	3
	ORTALAMA	3,33	3,11	2,22	2,39	3,11

Çalışmaya konu olan mahallelerde besinler tüketmek için üretilmektedir. Organik üretimin yok denecek kadar az olduğu, bazı mahallelerde ise bulunmadığı saptanmıştır. Güllübahçe ve Eski Doğanbey mahallelerinde içme suyunun bakım gerektirdiği, diğer mahallerde ise kaliteli olduğu gözlemlenmiştir. Eski Doğanbey Mahallesi'nde yaz aylarında sulama sorunu yaşanmakta, diğer mahallelerde sulama suyunun bol olduğu bilinmektedir. Mahallelerde hayvansal besin üretimi süt ve yumurta ihtiyacını karşılamakta, bitkisel besinlerin çoğu her yörede yetiştirilmekte, tüketilmekte ve satışı yapılmaktadır. Her yöre yöreye özgü bitkileri bilmekte, üretmekte, endemik bitkileri korumaya çalışmaktadır. Ancak yerel tohum kullanımı mevcut değildir. Daha çok verim veren hibrit tohum kullanımının yaygın olduğu saptanmıştır. Ormanlaştırma, yeşil alanı artıracak çalışmalar ve ekolojik yenileme çalışmalarının nadiren bulunduğu gözlemlenmiş olup, artırılması gerektiği düşünülmektedir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu

Sağlıklı sosyal ekoloji	Besinleri (ekmek, reçel, peynir, süt, yumurta vb) üretimi	5	2	5	5	5
	Organik üretimin desteklenmesi	1	1	2	1	3
	İçme suyunun niteliği	2	3	4	3	4
	Sulama suyunun bolluğu ve niteliği	4	2	4	4	4
	Besin yetersizliği halinde, besinin organik üreticilerden sağlanması	4	4	4	4	5
	Hayvansal besinlerin yerleşkede üretilmesi	2	2	2	3	3
	Bitkisel besinlerin yerleşkede üretilmesi	4	4	3	5	4
	Doğal tarım uygulamaları, malçlama, tohum	1	1	3	1	2
	Yerel tohumların kullanılması	2	2	1	1	2
	Yerle özgü bitkilerin bilinip bu bitkilerin kullanılması	3	3	3	3	4
	Yerel endemiklerin farkındalığının olması/korunması	3	4	1	4	4
	Alanda yapılacak aktivitelere ekolojik ortamın uygunluğu	4	3	3	4	4
	Yeşil alanı artıracak çalışmalar	1	1	1	1	3
	Ormanlaştırma	1	1	1	2	4
	Ekolojik yenileme (Yoksun bir bölgenin rehabilitasyonu)	1	1	1	1	1
	Doğal bitki örtüsündeki bitki türlerinin ekzotik bitki türlerine göre daha fazla tercih edilmesi	2	3	1	1	3
ORTALAMA	2,50	2,31	2,44	2,69	3,44	

Dar gelirlili ailelerin pek bulunmadığı, olası durumlarda dayanışmanın sağlandığı yörelerde kredi kartı sistemleri mevcut olup, paranın yerleşke içinde kalmasını sağlayacak çeşitli çalışmalar olduğu gözlemlenmiştir. Örnek olarak yöresel yemekler, yöresel kıyafetler ve tarımsal faaliyetlerin yanı sıra kafe ve lokantalar yerel halka ekonomik girdi sağlamaktadır. Yörede yaşayan genç nüfusun yerleşke içindeki istihdam kısıtları sebebiyle şehir merkezlerinde çalıştığı saptanmıştır. Çalışmaya konu olan her mahallede paranın yerleşke içinde kalmasını sağlayacak çalışmaların yanında yörede yaşayan genç nüfus için iş istihdamı artıracak çözümlerin de üretilmesi önemlidir (Çizelge 5).

Çizelge 5. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu

Sürdürülebilir ekonomi	Dar gelirlilere yaşam çevrelerinde iş olanağı sağlanması	2	2	2	2	2
	Bozuk ekonomi ve restorasyonu	3	1	2	3	2
	Topluluğa ait para birimi ve kredi kartı sistemleri	3	3	3	3	3
	Paranın yerleşke içi sirkülasyonunu artırıcı çözümler	4	2	3	3	3
	Dayanışma, eşitlik ve adalet	4	4	3	4	4
	İç kaynakların verimli kullanılması	3	3	3	3	3
	Yerleşke içi ürün üretimi ve ihracatı	3	1	4	4	3
	Yerleşke halkına sunulan iç ve dış istihdam	4	2	4	3	4
	ORTALAMA	3,25	2,25	3,00	3,13	3,00

Mahallelerde yaşayan halk verilecek kararlarda fikir beyan edebilmektedir, yaşadıkları yörenin tanınırlığını artıracak çalışmalara katkı sağlamaktadırlar. Eski Doğanbey ve Yaylaköy Mahalleleri hariç diğer mahallelerde uzun yıllardır çeşitli eko-köy festivalleri düzenlenmektedir. Bu festival ve şenliklerde yörenin tanıtımı, devamlılığının sağlanması ve ekonomik katkı sağlamak amacı taşımaktadırlar. Bilinçli ve gelişime açık yöre halkı organik

tarım faaliyetlerini desteklemek ve uygulamak istese de ekonomik girdinin önemi ön plana çıktığında bu düşünce ve bilinç yerini hibrit tohum kullanımına bırakmıştır. Bu sebeple sürdürülebilir ve ekolojik yaşam pek mümkün değildir. Eski Doğanbey ve Caferli Mahallesi' nde birkaç hane yaşasa da diğer mahallelerde yaşayan halkın oldukça fazla olduğu gözlemlenmiştir. Genç nüfus her mahallede çok azdır ve köye sonradan yerleşen nüfus özellikle Eski Doğanbey' in tamamını oluşturmaktadır. Diğer mahallelerde bu oran düşüktür. Caferli Mahallesi' nin tamamı yerel halktır. Mahallelerde ikinci konutlar mevcuttur, Caferli ve Yaylaköy Mahalleleri' nde siteler bulunmaktadır. Toplum olma bilinci ve sosyal sürdürülebilirlik üzerine eğitimler verilmesinin her mahalle için elzem olduğu düşünülmektedir (Çizelge 6).

Çizelge 6. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu

Halk katılımı	Karar mekanizmalarında halkın söz sahibi olması	4	4	4	4	4
	Eko-köy festivalleriyle köy halkının ürettiği ürünlerin satışını yapabilmesi	4	1	3	1	3
	Eko-köy kimliğinin ve fonksiyonunun devamlılığı için çalışmalar	4	4	3	3	3
	Yerel halkın ekolojik sürdürülebilirlik konularında öğrenmeye açık olması	3	3	2	3	3
	Yerel halkın köylerinde gerçekleştirilen aktivitelere bakış açısı	5	4	5	5	5
	Köy nüfusu	5	2	2	4	5
	Yaşlı nüfus - Genç nüfus	2	1	2	3	3
	Yerli - Yerli olmayan nüfus	2	1	5	3	4
	Köydeki ikinci konutlar	4	5	3	3	1
	Köye sonradan yerleşen nüfus	2	2	5	3	4
	Yaşam alanları tasarımında kullanıcı, yerleşke sakini, gönüllüler ve çevre yerleşkelerin katılımı	4	4	4	4	4
	Günlük işlerde kullanıcı, yerleşke sakini, gönüllüler ve çevre yerleşkelerin katılımı	4	4	4	4	4
	Yenilikçi teknoloji üretimine dair eğitimler	1	1	1	1	1
	Toplum olma bilinci ve sosyal sürdürülebilirlik üzerine eğitimler	3	3	3	1	4
	ORTALAMA	3,36	2,79	3,29	3,00	3,43

Her mahallenin ileri gelenleri ile yapılan anket çalışması ve kişisel görüşmeler sonucunda söz konusu yörelerin tarihi, kültürel değerleri, yöresel yemekleri, kıyafetleri ve oyunlarının bilinmekte olduğu saptanmıştır. Yerel kültürün korunması, devamlılığının sağlanması ve tanıtılması konularında halk istekli ve gelişime açıktır bu sebeple desteklenmeleri gerektiği düşünülmektedir (Çizelge 7).

Çizelge 7. Çekirdek Köylere İlişkin Değerlendirme Tablosu

Kültürel ve toplumsal değ. korunması	Yöre tarihi bilinirliği	4	5	5	5	5
	Yerel kültür çeşitliliğinin belirlenerek koruma altına alınması ve devamlılığının sağlanması	4	2	2	2	3
	Yerel halkın kendi kültürünün farkında olması	4	1	4	4	4
	Yerel halkın bu kültürü tanıtmaya yönelik gelişime açık olması	4	1	4	4	4
	Geleneksel kültürün desteklenmesi ve canlandırılması	5	3	3	2	4
	ORTALAMA	4,20	2,40	3,60	3,40	4,00
	GENEL ORTALAMA	3,11	2,83	2,75	2,79	3,35

G* Güllübahçe, E* Eski Doğan bey, C* Caferli, Y* Yaylaköy, K* Kirazlı

Tüm bulguların sonucunda çalışmaya konu olan mahallelerin, doğal ve kültürel kaynakları, arazi ve tarımsal faaliyetlere olan yakınlığı, gelişmekte olan ilçelerin merkezlerine yakınlığı, bölgesel olarak bilinçli toplumun oranının daha yüksek olması, halkın eko-köy çalışmalarına ve gerçekleştirilecek faaliyetlere açık olması ve desteklemesi sebebiyle belirtilen pozitif özelliklerin gerek bölgedeki kooperatifler, muhtarlık çalışmaları ve yerel yönetimlerce projeler ve uygulamalar ile desteklenmesinin ziyaretçi, yerel halk ve bölge adına olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

Bu çalışma kapsamında ele alınan köylerden Kirazlı, Caferli ve Yaylaköy Mahalleleri Kuşadası Doğa Tarih ve Kültür Rotası üzerinde bulunmaktadır, bu rotayı destekleyen diğer mahalleler de ekoturizm rotası üzerinde belirtilmiştir. Ayrıca Söke' ye bağlı Güllübahçe ve Eski Doğanbey Mahalleleri için de bilinen yürüyüş rotaları gösterilmiştir. Bu ekoturizm ağı üzerindeki her nokta kendine has özelliklerle öne çıkmaktadır. Kirazlı'nın kiraz bahçeleri, Yaylaköy' ün Tülüşah Vadisi, Caferli' nin doğası ve bazlaması, Güllübahçe' nin tarihi değerleri ve Eski Doğanbey' in evleri örnek verilebilmektedir. Bunun yanında birçok tarihi, kültürel ve doğal değerler bu rotayı desteklemektedir. Ancak yukarıda yapılan değerlendirmelerin sonucunda Kirazlı Mahallesi' nin eko-köy olma potansiyelinin en yüksek olduğu düşünülmekte, oluşturulan rota üzerinde en öne çıkan mahalledir.

Kirazlı Mahallesi' nin diğer mahallelerden öne çıkmasının sebebi ekoturizm faaliyetleri ve eko-köy kavramının amacı bütünleşik olarak ele alındığında ziyaretçilerin kitle turizminden uzaklaşıp bozulmamış alanlara ziyarette bulunma isteklerini sahip olduğu doğal alanlarla karşılayabilmesidir. Özellikle agro-turizm açısından elverişli kiraz bahçeleri sebebiyle ziyaretçilerin toprak ve doğa ile buluşup zaman geçirmesi, konaklama alanlarının yeterli oluşu, çeşitli kamplara elverişliliği, konumu itibarıyla sportif aktiviteler için alan sağlaması, özellikle yöresel yemek ve kahvaltı kültürünün tanıtılabildiği sayıca yüksek restoranlara sahip olmasıdır. Halkın nispeten daha bilinçli ve gelişime açık olması,

muhtarlık ve köyün ileri gelenlerince çeşitli ekoturizm faaliyet ve şenliklerin desteklenmesi önemlidir. Belirtilen rota üzerindeki bağlayıcılığı, yakınındaki diğer ilçe ve mahallelere olan yakınlığı ile tarihi ve kültürel değerleri bütünleşik düşünüldüğünde en öne çıkan mahalle olduğu saptanmıştır (Çizelge 7).

Ancak Dünya’ da örnek gösterilen eko-köy örnekleri ile Türkiye’ den seçilen çekirdek köylerin arasındaki misyon farklılıklarının ortaya konması ve gelecekte oluşturulacak eko-köylerin devamlılığı için bazı kıyaslamalar yapılarak örneklendirilmiştir. Eko-köy hareketleri son 30 yılda giderek artarak ve kendini geliştirerek farklı coğrafyalarda, iklimlerde, kültürlerde ve ölçeklerde oluşmaya başlamıştır. Her bir eko-köy yerleşiminin hitap ettiği topluluk ve kuruluş biçimlerin birbirinden farklı olması eko-köy ilkelerinin önemini artırmaktadır (Dawson, 2006). Bu eko-köyleri ortak bir tanım altında toplamak güç olsa da güçlü ortak değerlere sahip olmak, çoğunlukla ekolojik, sosyal ve manevi ilgi ya da kaygılarla yola çıkmak, ekolojik iyileştirme, topluluk yaşamının güçlendirilmesi, yerel ekonomilerin canlandırılması veya maneviyatın derinleştirilmesi gibi konular söz konusu eko-köylerin ortak amaçları olarak sıralanabilmektedir (Asımgil, 2017).

Yurt dışı örneklerinden biri olan Auroville eko-köyü kuruluşunda çorak bir arazidir, ancak bu girişimi sağlayan kişilerce gerçekleştirilen toprak iyileştirme çalışmaları sayesinde günümüzde çok çeşitli ağaç ve sebze tohumlarının bulunduğu, yeniden ağaçlandırma çalışmalarının yapıldığı, botanik bahçesi bulunan ve Ashden Sürdürülebilir Enerji Ödülü’ ne sahiptir (Sobo ve Hoberg, 2010). Ülkemizde mevcut çekirdek köyler incelendiğinde verimli toprakların kentleşme sorunları ve istihdamın farklı alanlarda sağlanması sebebiyle kullanılmaması veya yanlış kullanımı, genç nüfusun tarım ile ilgisinin az olması, çiftçilerin tarım yoluyla elde ettiği gelirin faydadan çok zarar sağlaması sebebiyle git gide azalması ayrıca organik tarım ve ekolojik uygulamaların hibrit tohum kadar ekonomik girdi sağlaması yurt dışında benimsenen anlayış ile ülkemizde süre gelen anlayış arasındaki farkı ortaya koymaktadır (Nihat Fırat, Kişisel Görüşme, 2020).

Eko-köylerde sürdürülebilir ve doğaya uyum sağlayan çalışmaların desteklenmesi göz önüne alındığında yurt dışı örneklerinde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının önemi ve sayıca fazla uygulanmasının yanında ülkemizde gelişmiş örnekler vermek güçtür. Yöre ve yöre halkının anlayışının güneş enerjisi sistemi ile sınırlı olması, ülkemizde köy yerleşimlerinin mahalleleşmesi ve doğalgaz, kömür gibi yakıtların kullanımı söz konusu yerleşkelerin misyonunu temsil etmemektedir. Dünyada çok çeşitli yenilenebilir enerji kaynakları ve çalışmaları bulunmakta, ancak ülkemizin doğal alanları yenilenemez enerji kaynakları elde etmek amacı ile tahrip etmesinin yanlış olduğu düşünülmektedir (Güleryüz,

2013).

Örneğin Ithaca eko-köyünde yeşil alanın önemi, ekolojik ayak izini azaltmak için yapılan çalışmalar, evlerin yapımında uygulanan yalıtım sistemleri oldukça gelişmiştir (Güleryüz, 2013). Ancak ülkemizde söz konusu mahallelerde inşa edilen siteler de göz önüne alındığında yeşil alanların yapılaşmaya terk edilmesi, yerleşkede inşa edilen binaların yalıtım, güneş enerjisinden faydalanma, doğal malzeme ile inşa edilme ve özellikle restorasyon çalışmaları yerine izin verilen kat ve beton malzeme ile geleneksel köy evi mimarisinden uzak yapılar inşa edilmesi, asfalt çalışmalarının bu doğal alanlarda yaygınca kullanılması, tarım alanlarına dahi yapılaşma izni verilmesi ve çekirdek köylerin git gide merkeze doğru yayılma ile büyümesi eko-köy kavramının anlaşılmadığını ortaya koymaktadır. Bu sebeple ileride gerçekleştirilecek çalışmalarda kısa vadede olumlu bir sonuç beklenmediği çok açıktır. Çünkü tükettiğinden fazlasını üreten ve bu üretim ile ekonomik girdi sağlayan toplumların sahip olduğu bilinç ülkemizde gözlemlenmemektedir (Kara, 2014). Bunun sebebi ise halkların ekonomik özgürlüğünün kısıtlı olması, isteyerek yaptığı işten düşük fayda sağlaması, girdiden fazla çıktı olması ve geçim derdi gibi sıkıntılar yöre insanını mevcut doğal alanları korumaktan, tarım arazilerini kullanmaktan ve fayda sağlamaktan uzaklaştırmaktadır.

Eko-köylerde yaygın olan anlayış ise içsel gelişimi desteklemek, keyifli ve dingin zaman geçirmek, maneviyatı güçlendirmek ve sürdürülebilir yaşamlar sağlamaktır (Zeybek, 2015). Oldukça verimli topraklara, doğal ve kültürel zenginliklere sahip ülkemizde insanların içsel dinginliklerini sağlamak düşüncesine dahi fırsat bulamıyor oluşu, bununla birlikte tarihi ve kültürel mirasa değer vermeme anlayışı, çevre kirliliği, ekolojik dengenin bozulması gibi konularda etkisinin yüksek olması bunu açıklamaktadır.

Ülkemizde eko-köy girişimlerinin sonucu olumlu olmamakla birlikte mevcut köylerde bazı eksikliklerin olduğu saptanmıştır. Var olan anlayış yerini, bir topluluk yaşamı yerine çiftlik, kooperatif benzeri alanlara bırakmaktadır. Araziler üzerinde kurulan bu alanlar ekolojik tarım, yenilenebilir enerji kaynakları, biyo-yakıtlı projeler gibi çalışmalarda gelişmeye başlasa da, ziyaretçilerin konaklama isteğini karşılayamamasının yanı sıra henüz kendi toplu yaşamlarını oluşturamadıkları görülmektedir (Prof. Dr. İnci Gökmen, Kişisel Görüşme, 2020). Organik tarımın gerçekliği karşılması için, doğal olmayan hiç bir madde ve çalışma ile temasın olmadığı alanlarda gerçekleştirilmesi gerekir. Ancak ülkemizde kendini ekolojik çalışmalara adayan alanlarda dahi %100 organik bir ürün beklemenin doğru olduğu düşünülmemektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizin taşıma kapasitesini aşan ekolojik, ekonomik ve sosyal problemlere en uygun çözüm eko-köy yaklaşımları ve bu yaklaşımların bütüncül anlamda uygulanmasıdır. Çekirdek köylerin eko-köy olarak planlanabilmesi için ise yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunduğu, halkın söz sahibi olduğu, eşit hak ve özgürlüklere sahip aynı zamanda sosyal eşitliğin ve gelir düzeyindeki adaletin sağlandığı alanlar olarak çok yönlü olunması gerektiği bilinmektedir. Bu planlamanın gelecek nesli ve doğal alanları zora sokacak anlayıştan kaçınan ve mevcut problemlere çözüm üreten bir anlayışta olması gerektiği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında ele alınan mahallelerin ekoturizmden beslendiği çok açıktır. Ekoturizmin sağladığı fayda ekolojik tarım, tohum takası faaliyetleri, eko-köy festivalleri ve şenlikleri, ekolojik yapı tasarımları ile geleneksel mimarinin desteklenmesi ve toplumun bilinçlendirilmesi gibi faaliyetlerle mümkündür. Ancak bunun yeterli olmadığı bilinmekte, yenilenebilir enerji kaynaklarının kurulması ve kullanılması, geleneksel mimarinin korunması, organik tarımın uygulanması ve desteklenmesi, yerel kültür ve halkın desteklenmesi ve halkın elde edeceği faydalar çözümlendiğinde, Türkiye adına değer kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Söz konusu mahallelerde çözümlenmesi gereken birçok sorunun yanında girişimlerin devamlılığının sağlanması için; eko-köyler kendi kendilerine yetebilen topluluklar olmalı, bu sebeple çalışmaya konu olan çekirdek köylerin tek gelir kaynağı ekoturizm olmamalıdır. Ancak yerinde incelenen bu mahallelerde ekoturizm neredeyse tek gelir kaynağıdır. Sadece ekoturizmden beslenen toplulukların sürdürülebilirliğinin sağlanması mümkün değildir. Bu birçok problem oluşturacak ve girişimler devamlılığını sağlamakta zorluklar yaşayacaklardır.

Bu sebeple çeşitli nedenlerle ziyaretçi kaybına uğrayan çekirdek köylerde yaşayan yerel halkın, her zaman ve durumda yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmeleri için çeşitli öneriler sunulmak istenmiştir. Öncelikli olarak çekirdek köylerin mevcut sistemde mahalle statüsünde olması sebebiyle muhtarlık tarafından yürütülmek istenen çalışmaların kamu kurum ve kuruluşlarınca desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Planlanan birçok çalışmanın gerçekleştirilmesi ve ödenek almak için verilen çabaların sürece uzun sürmesinin başlıca sorunlardan bir kaçı olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte söz konusu yerleşkelere

sonradan yerleşen, yöre halkına kıyasla eğitim ve maddi durumu yüksek kişilerin, yörenin bilinirliğini artıracak çalışmalarda bulunması önemlidir. Ancak incelenen yerleşkelerde köye sonradan yerleşen kişiler ile muhtarlar ve yerel halk arasında zaman zaman yaşanan problemler, üstünlük sorunlarının ortaya çıkışının çekirdek köylerin gelişimini etkilediği düşünülmektedir. Mevcut yerleşkelere fayda sağlanmak isteniyorsa yörede yaşayan herkesin eşit şekilde çalışmalara katkıda bulunması, fikir beyan etmesi, birliktelik ve güçler arası birliğin sağlanması gerekmektedir.

Sorunların çözümünde önemli olan bir diğer konu ise yörede üretilen ürünlerin hem iç hem dış pazarda satışının yapılabilmesidir. Ziyaretçi kaybına uğrayan yerleşimler ilçe ve il pazarlarında da yöresel ürünlerini tanıtabilmeli, satışını yapabilmelidir. Bununla birlikte yöreye özgü ürünlerin turizm terimi de olan sertifikasyon sistemi sayesinde bir ürünün belgelenmesi ile hem yörenin hem de söz konusu ürünün ulusal ve uluslararası bilinirliğinin sağlanmasının önemi saptanmıştır. Yerleşke içi bir diğer konu ise enerji üretimi, ihtiyaçların bu üretimden sağlanması ve bu enerjinin çevre yerleşkelere veya devlete satılabilmesinin sağlanmasıdır. Ancak ülkemizde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı pek mümkün olmamaktadır. Çünkü gerek yönetsel gerek ise halk kullanımı kolay ancak doğaya zarar veren enerji üretim sistemlerini kullanmaktadır. Ancak eko-köy olma yolundaki çekirdek köylerde amaç doğaya zarar vermeden doğa içinde yaşamak ise yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılmasının en doğru çözüm olduğu düşünülmektedir.

Tüm bu problemler ve çözümleri önce yerleşke içinde sonrasında ise yerel yönetimlerce sağlanan destek ile kolay çözülebilir hale gelmektedir. Yerleşke içinde yaşamsal faaliyetlerin yanında çekirdek köyün gelişimi için fon oluşturulmalıdır. Muhtarlıkların çalışmalarının devlet eliyle desteklenmesi sürece uzun olduğundan belirli çalışmaların bu kaynak ile gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte her bir çekirdek köyün, amaca hizmet eden kooperatiflere de sahip olması gerekmektedir. Bu kooperatif çalışmaları; fikir ayrılıklarının giderilmesini ve bir bütün etrafında birliğin sağlanmasını, üretilen ürünlerin satışını ve yöreye katkılarını, yörede alınacak kararlarda söz sahibi olunmasını, yeşil bina ve yeşil alan çalışmalarının kolaylaşmasını, yörenin tanınması ve bilinçli ziyaretçi kazanmasını artıracak, böylece yurt dışında yaygın olan eko-köy yaklaşımı ile ülkemizdeki eko-köy anlayışının örtüşmesi bir ölçüde yakın anlamlar kazanacaktır.

7. KAYNAKLAR

- Adalılar, Ş. N. (2012). *Bir turistik çekim merkezi olarak ekoköyler ve ekoköylere tüketici yaklaşımlarını belirlemeye yönelik bir araştırma*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Bilim Dalı, Ankara.
- Akpınar, N. T. D., Gıran Taşçıoğlu, S. Y. (2016). *Sürdürülebilir turizm için stratejilerin geliştirilmesi: kuzey Antalya kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi örneği*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Alkan, C . (2015). Sürdürülebilir turizm: Alaçatı destinasyonuna yönelik bir uygulama. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi* , 10 (40) , 6692-6710 .
- Altan, T. (1990). *Ekolojik riziko analizi ve turizm planlaması*. Turizm ve Çevre Konferansı, Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, 3-5 Ekim, Ankara, s. 75-98.
- Andreas, M. (2012), The Ecovillage of Sieben Linden, Environment & Society Portal, Arcadia Project, ISSN 2199-3408.
- Anonim, (2020) a. Fox ve Franz Josef Buzulu. <https://tur.worldtourismgroup.com/10-best-ecotourism-experiences-new-zealand-49603#menu-2> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) b. Milford Parkuru. <https://tur.worldtourismgroup.com/10-best-ecotourism-experiences-new-zealand-49603#menu-2> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) c. Lord Howe Adası. <https://tur.worldtourismgroup.com/10-best-ecotourism-experiences-new-south-wales-94043> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) d. Great Barrier Reef Marine Parkı. <https://www.qm.qld.gov.au/microsites/biodiscovery/03sponges-and-corals/types-of-corals.html> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) e. Old Faithful Gayzeri. <https://en.wikipedia.org/wiki/File:OldFaithful1948.jpg> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) f. Grand Canyon Ulusal Parkı. https://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%BCy%C3%BCk_Kanyon_Ulusal_Park%C4%B1 [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) g. Küre Dağları Milli Parkı. <https://www.kdmp.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]

- Anonim, (2020) h. Mağara. <https://www.kdmp.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) ı. Nallıhan Evleri. http://www.nallihan.bel.tr/index.php?modul=10_3&id=8 [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]]
- Anonim, (2020) i. Kocahan. http://www.nallihan.bel.tr/index.php?modul=10_3&id=12 [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) j. Bey Dağları. <http://www.kursunkalem.com/beydaglari-sahil-milliparki/#gsc.tab=0> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) k. Phaselis Kalıntıları. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/antalya/gezilecekyer/phaselis> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) l. Sieben Linden Eko-köyü. <https://siebenlinden.org/de/wir-suchen-foerdermitglieder/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) m. Sieben Linden. <https://siebenlinden.org/de/start/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) n. Sieben Linden Yapıları. <https://siebenlinden.org/de/start/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) o. Auroville Eko-köyü. <https://gaiadergi.com/ilginc-hikayesiyle-goze-carpan-bir-ekokoy-auroville/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) ö. Auroville. <https://gaiadergi.com/ilginc-hikayesiyle-goze-carpan-bir-ekokoy-auroville/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) p. Topluluk. <https://gaiadergi.com/ilginc-hikayesiyle-goze-carpan-bir-ekokoy-auroville/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) r. Ithaca Eko-köyü Planı. <https://www.yesilist.com/dunyanin-en-guzel-ekokoyleri/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) s. Ithaca Yapılar. <https://www.yesilist.com/dunyanin-en-guzel-ekokoyleri/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) t. Yol ve Çevre. <https://www.yesilist.com/dunyanin-en-guzel-ekokoyleri/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) u. Findhorn. <https://www.yesilist.com/dunyanin-en-guzel-ekokoyleri/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]

- Anonim, (2020) v. Findhorn Yapılar. <https://www.yesilist.com/dunyanin-en-guzel-ekokoyleri/> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) y. Güneşköy. <https://sites.google.com/site/bluesun12/g%C3%BCne%C5%9Fk%C3%B6y> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Anonim, (2020) z. Güneşköy Plan. <https://www.guneskoy.org.tr/guneskoy/havadan-guneskoy> [Erişim Tarihi: 16 /10 /2020]
- Asımgil, B. (2017). XVI. Yüzyıldan günümüze eko-köylerin tanımlama yaklaşımlarına göre karakteristik özelliklerinin saptanması. *Trakya University Journal of Engineering Sciences*, 18(2): (95-111).
- Atik, M. (2003). *Güney Antalya bölgesindeki turizm gelişmelerinin doğal çevre üzerine etkileri ve sürdürülebilir turizm olanakları*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Adana.
- Beydağları Sahil Milli Parkı. (2020). <http://beydaglari.tabiat.gov.tr/> [Erişim Tarihi:14 /09 /2020]
- Burton F. (1998). Can Ecotourism objectives be achieved?. *Annals Of Tourism Research*, 25, 755–758.
- Busby G. ve Rendle S. (2000). The transition from tourism on farms to farm tourism. *Tourism Management* 21, 635-642.
- Ceballos-Luscurain, H. (1996). *Turizm, ekoturizm ve korunan alanlar: Dünyadaki doğa temelli turizmin durumu ve gelişiminin ana hatları*. IUCN, 4th World Congress on National Parks and Protected Areas, 301 s.
- Cemal, İ. (2007). Büyükkonuk 'ta turizm: Eko köy. Haber Sayı 1, s.2. Büyükkonuk.
- Çamlıca, K. (2014). Sürdürülebilir turizme ilişkin ziyaretçi tutumlarının ve tekrar ziyaret niyetlerinin pazar bölümlendirme kriteri olarak kullanılması: Kapadokya bölgesi örneği.
- Çelem H. T. D., ve Kılıç Benzer A. N. Y. (2007). *Bolu-Göynük ve yakın çevresi doğal ve kültürel kaynaklarının ekoturizm açısından değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Çıralı. (2021). https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87%C4%B1ral%C4%B1,_Kemer [Erişim Tarihi:14 /09 /2020]

- Dawson, J. (2006). How ecovillages can grow sustainable local economies. *Communities*, 133, 56-62.
- Dawson, J. (2012). Ekoköyler: sürdürülebilirliğin yeni ufukları. D. Dinçel (çev.). İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi.
- D'Ayala, P. (1995). The problems of island tourism and unstable development. In: *World Conference on Sustainable Tourism. Tourism of the 21st century* (pp. 27-31).
- Demir, C. ve Çevirgen, A. (2006). Turizm ve çevre yönetimi, sürdürülebilir gelişme yaklaşımı. Nobel.
- Dyllick, T. Hockerts, K. (2002). Beyond the business case for corporate sustainability. *Business strategy and the environment*, 11(2), 130-141.
- Edmonds, J. ve Leposky, G. (1998). Ecotourism and sustainable tourism development in southeast asia, tourism and hotel industry in indo- china & southeast asia; development, marketing and sustainability. *Third International Conferance*, 1-7.
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (eko)turizm*. Ankara: Erk Yayınları.
- Gilman, R. (1991). The eco-village challenge. *Context*, 29(10), 10-15.
- Gülyüz, M. (2013). *Bir ütopya hareketi olarak eko-köyler: Türkiye'deki örnekler üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Gültekin, P. (2010). *Düzce Uğursuyu ve Aksu Havzaları ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi ve peyzaj yönetimi*, Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce.
- Güneşköy. (2020). <https://www.guneskoy.org.tr/> [Erişim Tarihi:14 /09 /2020]
- Higram J., ve Carr, A. (2003). The scope and scale of ecotourism in New Zealand: A review and consideration of current policy initiatives. *Ecotourism: Policy and Planning*, 235-255.
- Hvenegaard, G. (1994). Ecotourism: A status report and conceptual framework. *Journal of tourism studies*, 5(2), 24-35.

- ICLEI-Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi. (1996). Yerel Gündem 21 Planlama Rehberi, Sürdürülebilir Gelişme Planlamasına Giriş (s. 2). IULA-EMME- Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz ve Orta Doğu Bölge Teşkilatı. UNDP-Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Bursa Büyükşehir Belediyesi.
- Jackson, H. (1998). What is an Ecovillage?. In *Gaia Trust Education Seminar* (Vol. 204). sn.
- Kalkan, O. (1995). Turizm mevzuatımız, en son değişiklikleriyle açıklamalı. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Kara, E. (2014). *Ekolojik kaygı temelli yerleşimlerde sürdürülebilirlik paradigmasının farklı boyutlarıyla incelenmesi: Ekoköyler*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı. İstanbul.
- Kasalak, M. A. ve Akıncı, Z. (2015). Ekoturizmin yerel halk üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(1), 189-196
- Khabbazi, P. A. ve Yazgan, M. E. (2012). Kırsal peyzaj ve ekoturizm. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 2(2), 5-9.
- Kuter, N. ve Ünal H. E. (2009). Sürdürülebilirlik kapsamında ekoturizmin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 9(2), 146-156.
- Küre Dağları Milli Parkı. (2020). <https://www.kdmp.gov.tr/kdmp-hakkinda/kure-daglari-milli-parki> [Erişim Tarihi:14 /09 /2020]
- Lucas, C. (2006). Ecovillages: New frontiers for sustainability. *Londra: Green Books Press*, 96s.
- Meyer, V. (2004). *The ecological footprint as an environmental education tool for knowledge, attitude and behaviour changes towards sustainable living*. Doktora Tezi, University of South Africa.
- Mueller, M. (2012). Global Ecovillage Network- Living And Learning Centres.
- Nallıhan. (2020 a). <https://tr.wikipedia.org/wiki/Nallıhan> [Erişim Tarihi:14 /09 /2020]
- Nallıhan Belediyesi. (2020 b). http://www.nallihan.bel.tr/index.php?modul=10_3&id=12 [Erişim Tarihi:14 /09 /2020]

- Nallıhan Belediyesi. (2020 c). http://www.nallihan.bel.tr/index.php?modul=10_3&id=16
[Erişim Tarihi:14 /09 /2020]
- Nallıhan Belediyesi. (2020 d). http://www.nallihan.bel.tr/index.php?modul=10_3&id=13
[Erişim Tarihi:14 /09 /2020]
- Nallıhan Belediyesi. (2020 e). http://www.nallihan.bel.tr/index.php?modul=10_3&id=14
[Erişim Tarihi:14 /09 /2020]
- Nayir, O. (2009). *Isparta yöresi korunan doğal alanlarında ekoturizm talep ve eğilimlerinin belirlenmesi*. Doktora Tezi, SDÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Nepal, S. K. (2000). Tourism in protected areas: the Nepalese Himalaya. *Annals of Tourism Research*, 27(3), 661-681.
- Nihat Fırat, Kirazlı Mahallesi hakkında bilgi edinmek için gerçekleştirilen yüz yüze görüşme. Tarih: [21. 06. 2020]
- Olalı, H. (1990). *Turizm politikası ve planlaması*. Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayını, Yayın No:228, İstanbul.
- Olimpos. (2021). https://tr.wikipedia.org/wiki/Olimpos,_Kumluca [Erişim Tarihi:14 /09 /2020]
- Orhan, T. ve Karahan, F. (2010). Uzundere ilçesi ve yakın çevresinin ekoturizm potansiyelinin değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 11 (1):27-42 (2010)
- Öztunalı, T., Kayır, G. (1998). Batı Akdeniz kıyıları taşıma kapasitesi ve ekoturizm. *Türkiye Kıyıları 98, Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları II. Ulusal Konferans Bildirileri Kitabı*.
- Paskaleva, K. S. (2001). Promoting partnerships for effective governance of sustainable urban tourism: The case of Germany. *SUT-Governance Conference*, Turin, Italy, February.
- Polat, A.T. (2006). *Karapınar ilçesi ve yakın çevresi peyzaj özelliklerinin ekoturizm kullanımları yönünden değerlendirilmesi üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarımsal Yapılar ve Sulama Anabilim Dalı, Konya.
- Prof. Dr. İnci Gökmen, Güneşköy hakkında bilgi edinmek için gerçekleştirilen telefon görüşmesi. Tarih: [03. 05. 2020]

- Rosenthal, R., J. (2011). Başka bir dünya mümkün ve biz yaratıyoruz. *Global Eco Village Network- Europe Broşürü*. (Erişim Yeri): www.gen-europe.org.
- Scharpf, H. (1998). *Turizm talebinde niteliksel ve niceliksel gelişme eğilimleri ve arzın gelişmesine etkileri*. 21. yy' da Sürdürülebilir Turizm Politikaları 1. Uluslararası Sempozyumu–Bildiriler, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Sobo, D. ve Hoberg, Z. (2010). *Sustainable living in Auroville*, [[http://www.auroville.org/research/ AV Sustainability Study Project by Visiting Students.pdf](http://www.auroville.org/research/AV_Sustainability_Study_Project_by_Visiting_Students.pdf)]
- Steele, P. (1995). Ecotourism: an economic analysis. *Journal of Sustainable Tourism*, 3(1), 29-44.
- Tuğun, O. (2014). *Çekirdek köylerin eko turizme kazandırılması için sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde bir model*. Doktora Tezi. Yakın Doğu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı, Lefkoşa.
- Tuğun, Ö. ve Karaman, A. (2014). Çekirdek köylerin eko turizme kazandırılması için sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde bir model. *Megaron*, 9(4).
- Uçkun, G. ve Türkay, O. (2003). Alternatif turizm türlerinin sürdürülebilirliği. *Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı*, 3-4.
- Valentine, P. (1993). Ecotourism and nature conservation: A definition with some recent developments in Micronesia. *Tourism management*, 14(2), 107-115.
- Wheeler, S. (1998). *Planning for sustainable and livable cities*. (Ed.: LeGates R.T. ve Stout, F., The City Reader), Londra: Routledge, s. 486-495.
- Wood, M. E. (2002). Developing a Framework to Evaluate Ecotourism as a Conservation and Sustainable Development Tool. *The International Ecotourism Society*, 1-17.
- World Tourism Group. (2018). <https://tur.worldtourismgroup.com/10-best-ecotourism-experiences-new-zealand-49603#menu-2> [Erişim Tarihi: 14 /09 /2020]
- World Tourism Group. (2019). <https://tur.worldtourismgroup.com/10-best-ecotourism-experiences-new-south-wales-94043> [Erişim Tarihi:14 /09 /2020]
- WTO. (1998). Guide for local authorities on developing sustainable tourism. World Tourism Organization: Madrid.

Yellowstone Milli Parkı. (2021). https://tr.wikipedia.org/wiki/Yellowstone_Milli_Parkı
[Erişim Tarihi:14 /09 /2020]

Yılmaz, E., Ok, K., Okan, T. (2004). Ekoturizm planlamasında katılımcı yaklaşımla etkinlik seçimi: Cehennemdere Vadisi örneği. *Çevre ve Orman Bakanlığı Doğu Akdeniz Araştırma Müdürlüğü ÇOB Yayın No: 237 DOA Yayın No:30*. Tarsus.

Yüksek, M. (2010). *Sürdürülebilir kalkınma ve Türkiye’de çevre politikaları*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Gaziantep.

Zeybek, O. Y. (2015). *Ekoköy akımı: tarihi gelişimi ve kent ölçeğinde uygulanabilirliği üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

8. EKLER

EK 1. Gözlem Formu

	ÖLÇÜTLER	PUAN				
		5	4	3	2	1
KOMP., DEN.,AR, KUL.,LO K.	Köy gelişme sınırlarının belirlenmesi					
	Mevcut yerleşke içerisindeki geliştirilebilecek araziler					
	Sit ve diğer koruma alanlarının varlığı, tespiti ve önemi					
	Büyüme ve yayılmanın tespiti için çalışmaların gerçekleştirilmesi					
ARAÇ KULLANIMI VE KOLAY ERİŞİM	Köye ulaşım					
	Yollar					
	Bisiklet yolları					
	Yaya ve bağlantı yolları					
	Benzin istasyonlarına erişim					
	Konaklama yerlerine erişim					
	Kahve/Kafe/Market erişim					
	Güvenlik (polis, jandarma) erişim					
	Sağlık kuruluşlarına erişim					
	Muhtarlık binasına erişim					
	Okul binasına erişim					
	Otopark alanının yeterliliği					
KAYNAKLARIN AKILCI KULLANIMI, ATIKLARIN AZALTILMASI VE ÇEVRE KİRLİLİĞİNİN ÖNLENMESİ	Doğaya uygun malzeme kullanımı					
	Geri dönüşümü kolay malzeme kullanımı					
	Geri dönüştürülmüş malzeme kullanımı					
	Güneş enerjisi sistemi					
	Rüzgar enerjisi sistemi					
	Alternatif enerji üretimi sistemleri					
	Yağmur suyu hasadı, hendek uygulamaları					
	Gri su ve yağmur suyu sistemleri					
	Doğal arıtma sistemleri					
	Kompost üretimi					
	Isınma, elektrik, sıcak su ihtiyacının yenilenebilir enerji ile karşılanması					
	Yöredeki kirlenici unsurlar					
	Yöredeki kirlilik düzeyi					
	Zararsız teknoloji üretimi					
	Üretilen teknolojilerin çevre yerleşkelerde de yaygınlaştırılması					
Yİ KONUT VE YAŞAMI ÇEVRESİ	Bina fonksiyonlarının tespiti					
	Konut iyileştirme çalışmaları					
	Binalarda özgün ve yerel malzeme kullanımı					
	Geleneksel yapıyı çevre tasarımı					
	Restore edilen geleneksel yapılar ve kullanımları					
	Geleneksel yöntemlerle ekolojik yapı tasarımları					
	Teknolojik-yenilikçi yöntemlerle ekolojik yapı tasarımları					
	Sosyal eşitliğin sağlanması ve refahın artırılması					
	Sağlık ile ilgili sorunlar ve giderilmesi					
	Belediye tesisleri					
	Köy konaklama kapasitesi					
	Lokanta, kafeterya					
	Park ve gezi alanları					
	Güvenlik (polis, jandarma)					
	Sağlık kuruluşları					
	Muhtarlık binası					
	Okul binası					
Otopark alanı						

Ek 1. Gözlem Formu Devamı

SAĞLIKLI SOSYAL EKOLOJİ	Besinleri (ekmek, reçel, peynir, süt, yumurta vb) üretimi					
	Organik üretimin desteklenmesi					
	İçme suyunun niteliği					
	Sulama suyunun bolluğu ve niteliği					
	Besin yetersizliği halinde, besinin organik üreticilerden sağlanması					
	Hayvansal besinlerin yerleşkede üretilmesi					
	Bitkisel besinlerin yerleşkede üretilmesi					
	Doğal tarım uygulamaları, malçlama, tohum					
	Yerel tohumların kullanılması					
	Yerle özgü bitkilerin bilinip bu bitkilerin kullanılması					
	Yerel endemiklerin farkındalığının olması/korunması					
	Alanda yapılacak aktivitelere ekolojik ortamın uygunluğu					
	Yeşil alanı artıracak çalışmalar					
	Ormanlaştırma					
	SÜRDÜRÜLEBİLİR EKONOMİ	Ekolojik yenileme (Yoksun bir bölgenin rehabilitasyonu)				
Doğal bitki örtüsündeki bitki türlerinin ekzotik bitki türlerine göre daha fazla tercih edilmesi						
Dar gelirliyle yaşam çevrelerinde iş olanağı sağlanması						
Bozuk ekonomi ve restorasyonu						
Topluluğa ait para birimi ve kredi kartı sistemleri						
Paranın yerleşke içi sirkülasyonunu artırıcı çözümler						
Dayanışma,eşitlik ve adalet						
İç kaynakların verimli kullanılması						
Yerleşke içi ürün üretimi ve ihracatı						
Yerleşke halkına sunulan iç ve dış istihdam						
HALK KATILIMI	Karar mekanizmalarında halkın söz sahibi olması					
	Eko-köy festivalleriyle köy halkının ürettiği ürünlerin satışı yapılabilmesi					
	Eko-köy kimliğinin ve fonksiyonunun devamlılığı için çalışmalar					
	Yerel halkın ekolojik sürdürülebilirlik konularında öğrenmeye açık olması					
	Yerel halkın köylerinde gerçekleştirilen aktivitelere bakış açısı					
	Köy nüfusu					
	Yaşlı nüfus - Genç nüfus					
	Yerli - Yerli olmayan nüfus					
	Köydeki ikinci konutlar					
	Köye sonradan yerleşen nüfus					
	Yaşam alanları tasarımı kullanıcı, yerleşke sakini, gönüllüler ve çevre yerleşkelerin katılımı					
	Günlük işlerde kullanıcı, yerleşke sakini, gönüllüler ve çevre yerleşkelerin katılımı					
	Yenilikçi teknoloji üretimine dair eğitimler					
	Toplum olma bilinci ve sosyal sürdürülebilirlik üzerine eğitimler					
YEREL KÜLTÜR VE TOPLUMSAL DEĞERLERİN KORUNMASI	Yöre tarihi bilinirliği					
	Yerel kültür çeşitliliğinin belirlenerek koruma altına alınması ve devamlılığının sağlanması					
	Yerel halkın kendi kültürünün farkında olması					
	Yerel halkın bu kültürü tanıtmaya yönelik gelişime açık olması					
	Geleneksel kültürün desteklenmesi ve canlandırılması					

Ek 2. Bilgi Formu

Bu anket çalışması ADÜ Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde yürütülen bir araştırma kapsamında gerçekleştirilmektedir. Kişisel veriler hiçbir kurum ve kuruluşça paylaşılmayacaktır.

Yaş:	Meslek:	Cinsiyet:	Öğrenimi:	Gelir düzeyi:
Yörenizin tarihini biliyor, korunmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunuyor musunuz? Evet,..... Hayır,.....				
Yörenizde hakim olan kültürünüzü biliyor ve bunun devamlılığını sağlamaya çalışıyor musunuz? Evet,..... Hayır,.....				
Yörede hakim olan kültürünüzü yaygınlaştırmak ister misiniz? Evet,..... Hayır,.....				
Eko-köy kavramı size neyi ifade etmektedir?				
Yörenizde eko-köy olgusu ve faaliyetlerinin olmasını, gelişmesini ve yaygınlaşmasını ister miydiniz?				
Yörenizin eko-köy olarak bilinmesini ve çeşitli misafirleri köyünüzde ağırlamak ister miydiniz?				
Yörenizde istihdam sağlanabilecek iş güçleri bulunuyor mu, bulunuyorsa nelerdir? Evet, ... Hayır,.....				
Yörenizde istihdam sağlanabilecek iş güçleri bulunmuyorsa neler olmasını isterdiniz?				
Yörenizdeki iş olanakları ile iyi bir gelir elde edebiliyor musunuz?				
Yörenizde aylık elde ettiğiniz kazanç ne kadardır?				
Yörenizde maddi imkansızlıklara sahip ailelere yardım ediliyor mu? Ediliyorsa bu yardım kimler tarafından sağlanıyor?(Örn; köy halkı dayanışması, muhtarlık, belediye vb.)				
Yörenizde yerel ve iklime uygun bitkiler üretilmekte ve tüketilmekte midir?				
Yörenizde yetişen endemik bir bitki bulunmakta mıdır? (Örn; zeytin,incir,kekik vb.)				
Yörenizde doğal tarım uygulamaları, malçlama, tohum takası faaliyetleri yapılmakta mıdır?				
Yörenizde elde ettiğiniz besin kaynakları nelerdir? Örn; (ekmek,reçel,yağ,zeytin,süt vb.)				
Tarımsal faaliyetlerde imece(yardımlaşma) usulü çalışmalarda bulunuyor musunuz?				
Yörenizde el emeği ürünler, hediyelik eşyalar üretilmekte ve satılmakta mıdır?				
Yörenizde sağlık ile ilgili sorunlar oluştuğunda çözüm yolları kolay sağlanıyor mu?				
Yörenizde eko-köy festivalleri yapılıyor mu? Bu festivallere bakış açınız nasıl?				
Bu festivallerde ürettiğiniz ürünlerin satışını yapabiliyor musunuz?				
Yörenizde alınacak kararlarda söz sahibi misiniz?				

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİLİMSEL ETİK BEYANI

"Kuşadası ve Söke Ekoturizm Ağı Üzerindeki Çekirdek Köylerde Ekoköy Hareketliliğinin İrdelenmesi" başlıklı Yüksek Lisans tezindeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada, bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Beyza ÇAKMAK

18/05/2021